

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

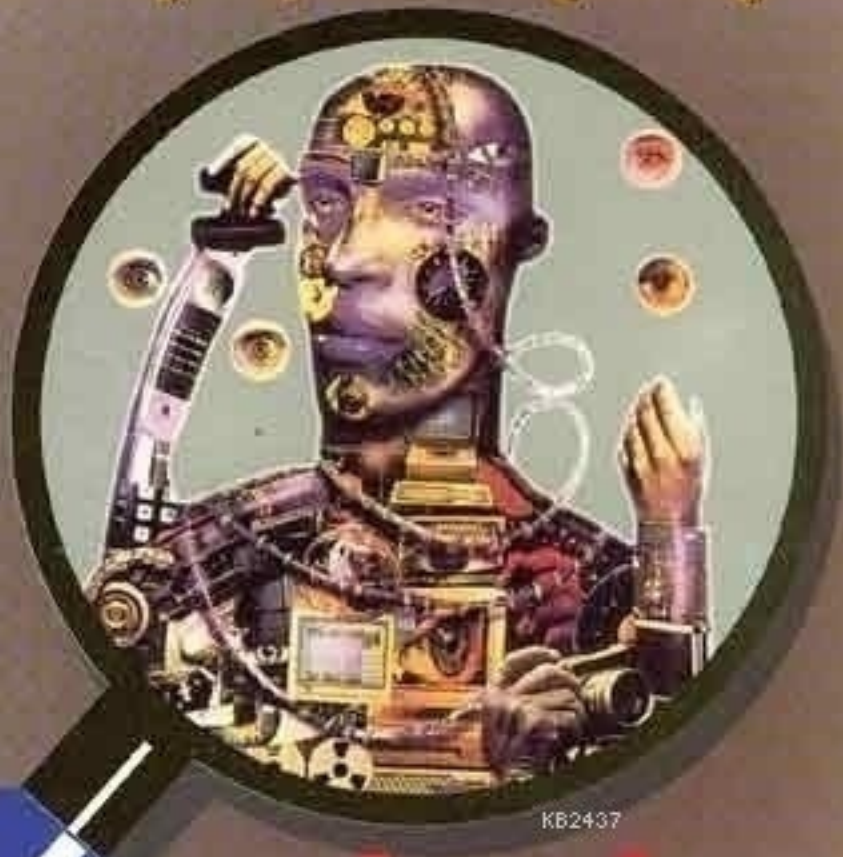
<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

sanayi toplumu ve geleceği

KB2437

unabomber

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantev.org>

manifesto

Sanayi Toplumu ve Geleceği

Ted Kazcynski

yabani

Unabomber Manifesto

Giriş.

1. Sanayi Devrimi ve sonuçları insan soyu için bir felaket oldu. Bu sonuçlar, “gelişmiş” ülkelerde yaşayan bizlerin yaşamdan beklentilerimizi oldukça arttırırken toplumun dengesini bozdu, yaşamı anlamsızlaştırdı, insanları aşağılamalara maruz bıraktı, yaygın psikolojik acılara (Üçüncü Dünya’da fiziksel acılara da) yol açtı ve doğal dünyayı şiddetli zararlara uğrattı. Teknolojik ilerleyişin devamı durumu daha da kötüleştirecek; insanları daha büyük aşağılamalara maruz bırakıp, doğal yaşamda daha fazla zarara sebep olacak; büyük olasılıkla daha fazla sosyal bozulmaya ve psikolojik acılara yol açacak; belki de “gelişmiş” ülkelerde bile fiziksel acıların artmasına neden olacak.

2. Endüstriyel-teknolojik sistem devam edebilir veya yıkılabilir. Eğer devam ederse, sonunda psikolojik ve fiziksel acılar daha düşük seviyelere inebilir; ancak uzun ve acı dolu bir alışma döneminden sonra ve insanlarla diğer pek çok yaşayan organizmayı işlenmiş birer ürün ve çark dişlilerine indirgemek pahasına. Üstelik, sistem devam ederse, sonuçları kaçınılmaz olacak. Sistemi, insanların saygınlığını ve bağımsızlığını elinden almayacak bir şekilde yenilemenin veya değiştirmenin bir yolu yok.

3. Eğer sistem çökerse, sonuçları yine çok acı verici olacak. Ancak, sistem büyüdükçe çökmesinin sonuçları da daha dehşetli olacağından eğer çökecekse en kısa zamanda çökmesinde fayda var.

4. Biz, bu nedenle, endüstriyel sisteme karşı bir devrimi savunuyoruz. Bu devrim, şiddetli veya şiddetsiz olabilir, hemen gerçekleşebilir veya birkaç on yıla yayılarak görece daha aşamalı olabilir. Bunların hiçbirini şimdiden bilemeyiz. Ancak, biz, endüstriyel sistemden nefret edenlerin, bu çeşit bir topluma karşı bir devrimi hazırlamak için atmaları gereken adımların bir taslağını çiziyoruz. Bu, POLİTİK bir devrim olmayacaktır. Amacı ise hükümetleri değil, bugünkü toplumun ekonomik ve teknolojik temelini yıkmak olacaktır.

5. Bu makalede, endüstriyel-teknolojik sistemin doğurduğu olumsuz gelişmelerin yalnızca bazılarına değindik. Benzer diğer gelişmeleri yalnızca kısaca açıkladık veya tümüyle göz ardı ettik. Bu, diğer gelişmeleri önemsiz bulduğumuz anlamına gelmez. Ancak pratik nedenlerden dolayı tartışmamızı yalnızca yeterince toplumsal ilgi çekmeyen veya yeni bir şeyler söyleyebileceğimiz alanlarla sınırlamak zorundayız. Örneğin, iyi örgütlenmiş çevreci ve vahşi doğayı savunan hareketler bulunduğundan, oldukça önemli olduğunu düşünmemize rağmen çevre kirliliği veya vahşi doğanın yıkımı hakkında çok az şey yazdık.

Modern Solculuğun Psikolojisi

6. Aşağı yukarı herkes, çok sorunlu bir toplumda yaşadığımızı kabul edecektir. Dünyamızın içinde bulunduğu çılgınlığın en yaygın göstergesi solculuk olduğu için, solculuğun psikolojisi üzerine bir tartışma, günümüz toplumunun sorunları konusunda genel bir tartışmaya bir giriş görevi yapabilir.

7. Peki ama solculuk nedir? Yirminci yüzyılın ilk yarısında solculuk pratikte sosyalizmle özdeşleştirilebilirdi. Bugün ise bu hareket parçalanmıştır ve kime tam anlamıyla solcu denilebileceği açık değildir. Biz, bu makalede solcu dediğimizde, temelde sosyalistleri, kolektivistleri, “politik açıdan dürüst” tipleri, feministleri, gay ve özürlü hakları savunucularını, hayvan hakları eylemcilerini ve benzerlerini düşünüyoruz. Ancak bu hareketlerin herhangi biriyle ilgisi olan herkes solcu değildir. Bizim bu tartışmada hedeflediğimiz,

bir hareketin ya da ideolojinin psikolojik açıdan incelenmesi ya da bağlantılı tiplerin genel olarak incelenmesidir. Neyse, “solculuk” tan neyi kastettiğimiz, solcu psikolojisi üzerine tartışmamız ilerledikçe daha açık bir hal alacaktır. (Ayrıca 227-230. paragraflara bakınız).

8. Yine de, solculuk kavramımız açık olmaktan çok uzak olsa da, bu duruma bir çare bulunamayacak gibi görünüyor. Yapmaya çalıştığımız tek şey, çağdaş solculuğun temel dürtüsünü oluşturduğuna inandığımız iki psikolojik eğilimi kabaca ve yaklaşık olarak göstermek. Hiçbir şekilde solcu psikolojisi hakkındaki TÜM gerçeği anlattığımızı iddia etmiyoruz. Ayrıca, tartışmamız yalnızca çağdaş solculuğu ele almak kastında. Tartışmamızın, 19. yy.daki ve 20. yy.ın başındaki solculara ne derece uyarlanabileceği sorusunu tartışmaya açık bırakıyoruz.

9. Çağdaş solculuğun temelinde yatan iki eğilime “aşağılık duygusu” ve “aşırı toplumsallaşma” adını veriyoruz. Aşağılık duygusu, çağdaş solculuğun bütününde görülen bir özellikse de, aşırı toplumsallaşma, çağdaş solculuğun yalnızca belli bir kesiminde görülen bir özelliktir; ancak bu kesim oldukça etkilidir.

Aşağılık Duygusu

10. “Aşağılık duygusu”ndan kastımız, yalnızca katı anlamda aşağılık duygusu değil, buna ilişkin özelliklerin bütün bir yelpazesidir: Kendine az değer verme, güçsüzlük duyguları, depresif eğilimler, yenilmişlik, suçluluk, kendinden nefret etme vb. Bizce, çağdaş solcular (az ya da çok bastırılmış) böyle duygulara meyildirler ve bu duygular çağdaş solun yönünü belirlemede etkilidir.

11. Biri, kendisi (veya bağlı bulunduğu grup) hakkında söylenen her şeyi kötü anlarsa, onun aşağılık duygusuna sahip olduğuna veya kendisine az değer verdiğine kanat getiririz. Bu eğilim, hakkını savunduğu azınlığa ait olsun ya da olmasın, azınlık hakları savunucularında görülür. Onlar, azınlıkları belirtmek için söylenen kelimeler ve azınlıklarla ilgili olarak söylenen her şey konusunda olağanüstü hassastırlar. Afrikalılar için kullanılan “negro”, Asyalılar için kullanılan “doğulu”, özürlüler için kullanılan “sakat” veya kadınlar için kullanılan “piliç” terimleri kökenlerinde hiçbir kötü çağırışım taşımıyorlardı. “Karı” ve “piliç”, yalnızca “herif” veya “züppe”nin dişi karşı-

lıklarıydı. Eylemciler, bu terimlere olumsuz anlamları kendileri yakıştırdılar. Bazı hayvan hakları savunucuları, “evcil hayvan” terimini reddedip, yerine “dost hayvan” denmesinde ısrar edecek kadar ileri gittiler. Solcu antropologlar, ilkel halklar üzerinde olumsuz olarak algılanabilecek herhangi bir şey söylemekten kaçınmak için büyük çaba sarf ediyorlar. “İlkel” sözcüğünün yerine “okuma yazması olmayan” sözcüğünü yerleştirmek istiyorlar. Herhangi bir ilkel kültürün bizimkinden daha aşağı olduğunu ima edebilecek herhangi bir şey konusunda neredeyse paranoyak gibi davranıyorlar. (Biz, ilkel kültürlerin bizimkinden daha aşağıOLDUĞUNU söylemek istemiyoruz. Yalnızca solcu antropologların aşırı hassasiyetine dikkat çekiyoruz.)

12. “Politik ahlaksızlık” terminolojisine karşı en hassas insanlar, gettolarda yaşayan zenciler, Asyalı göçmenler, tacize uğrayan kadınlar ya da özürlüler değil, bu “baskı gören” gruplardan birine bile ait olmayan, aksine toplumun ayrıcalıklı kesimlerinden gelen eylemci azınlıktır. “Politik dürüstlük” en çok, yüksek maaşlarıyla güvenleri, işleri olan ve çoğunu üst sınıf ailelerinden gelen Heteroseksüel beyaz erkeklerin oluşturduğu üniversite profesörleri tarafından savunulur.

13. Çoğu solcуда, bir şekilde aşağı bir imaja sahip grupların problemleriyle yoğun bir özdeşleşme vardır: Örneğin, zayıf (kadınlar), yenilmiş (Kızılderililer), tiksindirici (homoseksüeller) imajları gibi. Solcuların kendileri de bu grupların aşağı olduğunu hisseder. Bunu asla kendilerine itiraf edemeseler de, onların problemleriyle özdeşleşmeleri, kesinlikle bu grupları aşağı görmelerindendir. (Kadınların, Kızılderililerin vb. aşağı OLDUĞUNU ileri sürmek istemiyoruz; sadece solu psikolojisi hakkında bir noktaya açıklık getiriyoruz.)

14. Feministler, kadınların da erkekler kadar güçlü ve yetenekli olduğunu ispatlamak için umutsuzca hevesleniyorlar. Açıkça görülüyor ki, kadınların erkekler kadar yetenekli ve güçlü OLMAYABİLECEKLERİNDEN için için korkuyorlar.

15. Solcularda, güçlü, iyi ve başarılı imaja sahip her şeyden nefret etme eğilimi vardır. Amerika’dan nefret ederler, Batı uygarlığından nefret ederler, beyaz erkeklerden nefret ederler, akılcılıktan nefret ederler. Solcuların, Batı’dan vb. den nefret etmek için öne sürdükleri nedenler, gerçek nedenleriyle aynı değildir. Batı’dan, savaşçı, emperyalist, cinsiyetçi vb. olduğu için

nefret ettiklerini SÖYLERLER; ancak aynı hatalar sosyalist ülkelerde veya ilkel kültürlerde ortaya çıktığında, bir solcu onlar için bahaneler bulur veya en iyi koşulda, İSTEMEYEREK bunların varlığını kabul eder ve büyük bir ATEŞLİLİKLE bu hataların Batı'da da bulunduğunu belirtir (ve genelde çok abartır). Böylelikle, açıktır ki, bu hatalar, bir solcunun Amerika ve Batı'dan nefret etmek için gerçek nedenleri değildir. O, güçlü ve başarılı olduğu için Amerika ve Batı'dan nefret etmektedir.

16. “Kendinden emin olmak”, “kendine güven”, “öncelik”, “girişim”, “iyimserlik” vb. gibi kelimeler liberal ve solcu sözcük dağarcığında çok küçük yer alır. Solcu, bireycilik karşıtı, kollektivist taraftarıdır. O, toplumun, herkesin problemini çözmesini, herkesin ihtiyaçlarını karşılamasını, onlara bakmasını ister. Kendi problemlerini çözebilme ve kendi ihtiyaçlarını karşılayabilme yetisine güvenebilen biri değildir. Solcu, rekabet kavramına muhaliftir çünkü içten içe kendini yenilmiş gibi hisseder.

17. Çağdaş solcu entelektüellere çekici gelen sanat şekilleri genelde sefalet, yenilgi ve umutsuzlu üzerinde odaklanmaya meyillidir, ya da sanki akılcı hesaplamalarla hiçbir şey başarma ümidi yokmuş ve yapılabilecek tek şey insanın kendisini o anki duygulara bırakmasıymış gibi bir hava takınır.

18. Çağdaş solcu düşünürler, akıl, bilim ve nesnel gerçekliği reddedip her şeyin kültürel olarak göreceli olduğunda ısrar etme eğilimindedirler. Bilimsel bilginin kökenleri ve nesnel gerçekliğin nasıl tanımlanabildiği (eğer tanımlanabilirse) konusunda ciddi sorular sorulabileceği doğrudur. Ancak, çağdaş solcu düşünürlerin, bilginin kaynaklarını sistematik bir biçimde çözümlen, soğukkanlı birer mantıkçı olmadığı da açıktır. Onlar, gerçekliğe ve doğruya yönelttikleri bu saldırıya gönülden bağlıdırlar. bu kavramlara, kendi psikolojik ihtiyaçlarından ötürü saldırırlar. Bir kere, onların saldırıları düşmanlıklarının dışı vurumudur ve başarılı olduğu ölçüde de, güç dürtülerini tatmin eder. Daha da önemlisi solcu, bilimden ve akılcılıktan nefret eder; çünkü bunlar bazı inançları doğru (başarılı, üstün vb.) olarak, diğerlerini ise yanlış (başarısız, aşağı vb.) olarak sınıflandırır. Solcunun aşağılık duygusu o derece derindir ki, bazı şeylerin başarılı veya üstün, diğerlerinin ise başarısız veya aşağı olarak sınıflandırılmasına tahammül edemez. Birçok solcunun akıl hastalığı kavramını ve IQ testlerin yararını reddetmesinin temelinde bu yatar. İnsanların yetenek ve davranışların genetik açıklamaların solcular karşıdır; çünkü böyle açıklamalar, bazı insanları diğerlerin karşı üs-

tün veya aşağı gösterir. Solcular bir bireyin yeteneğinin veya yeteneksizliğinin faturasını topluma çıkarmayı yeğlerler. Yani, eğer bir insan “aşağı” ise, o kişi iyi yetiştirilmediğindendir, bu kendi hatası değil toplumun hatasıdır.

19. Solcu aşağılık duygusunun etkisiyle bir övünge, egoist, palavracı, yalnızca acımasız bir rekabetçi haline gelen bir kişi değildir. Bu tip insan kendisine olan güvenini daha tamamıyla kaybetmiş değildir. Bu insanın kendi gücü ve değeri konusunda biraz şüphesi olsa da, kendini hala güçlü olma yetisi olan birisi olarak görür ve kendini güçlü biri yapma çabaları bu hoş olmayan davranışlarına neden olur.(1) Ancak, bir solcu bu durumun çok ötesindedir. Onun aşağılık duygusu öylesine kökleşmiştir ki, kendisinin bir birey olarak güçlü ve değerli olduğunu düşünemez bile. Sonra da solcu kolektivizmi. O, yalnızca kendisini özdeşleştirdiği büyük bir örgütlenmenin ya da kitle hareketinin bir üyesi olarak güçlü hisseder.

20. Solcu taktiklerin mazoşist eğilimlerine dikkat edin. Solcular protestolarını araçların önüne yatarak yaparlar ya da polisi veya ırkçıları kendilerine saldırmaları için tahrik ederler. Bu taktikler çoğunlukla etkili olabilir, ama pek çok solcu bunları bir sonuca varmak için değil, mazoşist taktikleri TERCİH ETTİKLERİNDEN kullanır. Kendinden nefret etme, bir solcu özelliğidir.

21. Solcular eylemliliklerinin şefkatten veya ahlaki prensiplerden kaynaklandığını iddia edebilirler; ahlaki prensipler aşırı toplumsallaşmış solcu tipinde gerçekten de bir yere sahiptir. Ancak, şefkat ve ahlaki prensipler solcu eylemliliğin temel nedenleri olamaz. Düşmanlık solcu tavırda çok önemli bir yer tutar; güç dürtüsü de öyle. Üstelik, solcu tavrın önemli bir parçası, solcuların yardım etmeye çalıştıklarını iddia ettikleri insanlara yararlı olması için mantıken hesaplanmamıştır. Örneğin eğer olumlayıcı eylemin zenciler için iyi olacağı düşünülüyorsa, düşmanca veya dogmatik bir olumlayıcı eylemde ısrar etmek mantıklı mıdır? Olumlayıcı eylemin kendilerine karşı ayrımcılık yaptığını düşünen beyazlara en azından sözel ve sembolik jest anlamına gelebilecek diplomatik ve uzlaştırıcı bir yaklaşım açıkça daha verimli olacaktır. Ancak solcu eylemciler böyle bir yaklaşıma girmezler; çünkü bu onların duygusal gereksinimlerini karşılamayacaktır. Amaçları zencilere yardım etmek değil, tersine, ırklar arası sorunlar, onların kendi düşmanlıklarını ve karşılanmamış güç ihtiyaçlarını ifade etmek için bir bahane teşkil ediyor. Böyle yaparak zencilere aslında zarar veriyorlar; çünkü, eylemcilerin

beyaz çoğunluğa karşı takındıkları düşmanca tavır, ırklar arası nefreti yoğunlaştırıyor.

22. Eğer toplumumuzun hiçbir sorunu olmasaydı bile, solcular, yaygara koparmak için bir neden bulmak üzere sorun İCAT ETMEK zorunda kalacaklardı.

23. Bu anlattıklarımızın, solcu olarak görülen herkesin kesin bir tanımı olma iddiasında bulunmadığını vurguluyoruz. Bu, yalnızca solculuğun genel eğiliminin belirtilmesidir.

Aşırı Toplumsallaşma

24. Psikologlar, “sosyalleşme” terimini, çocukların toplumun isteklerine göre düşünme ve davranmayı öğrendikleri süreci belirtmek için kullanırlar. Bir insan, toplumunun ahlaksal törelerine inanıp uyarsa ve o toplumun işleyen bir parçası olarak içinde yer alırsa, onun iyi sosyalleşmiş olduğu söylenir. Pek çok solcunun aşırı toplumsallaşmış olduğunu söylemek mantıksız gibi gelebilir; çünkü solcular birer asi olarak görülürler. Yine de bu fikir savunulabilir; pek çok solcu görüldüğü kadar asi değildir.

Toplumumuzun ahlaki töreleri öyle sert ki, kimse tamamıyla ahlaklı bir biçimde düşünemiyor, hissedemiyor veya davranamıyor. Örneğin aslında hiç kimseden nefret etmememiz gerekirken, neredeyse herkes, herhangi bir zaman birinden nefret etmiştir (bun kendisine itiraf etmiş olsa da, olmasa da).

25. Bazı insanlar öylesine aşırı toplumsallaşmışlardır ki, ahlaki bir biçimde düşünme, hissetme ve davranma girişimi onlara ağır bir yük olur. Bu insanlar da suçluluk duygusunu azaltmak için, aslında ahlaki bir temeli olmayan duygular ve hareketler için ahlaki açıklamalar bularak motifleri konusunda kendilerini sürekli aldatmak zorunda kalırlar. “Aşırı toplumsallaşmış” terimini böyle insanları tanımlamak için kullanıyoruz.(2)

26. Aşırı toplumsallaşma, kendine az değer vermeye, güçsüzlük, yenilmişlik ve suçluluk duygusuna ve benzer şeylere yol açabilir. Toplumumuzun çocukları toplumsallaştırmada kullandığı en önemli yöntemlerden biri de, onları, toplumun beklentilerine karşı gelen bir davranış veya söz için utan-

dırmaktır. Bu çok fazla yapılırsa, ya da çocuğun böyle duygulara karşı özel bir hassasiyeti varsa, çocuk KENDİSİNDEN nefret etmeye başlar. Üstelik, aşırı toplumsallaşmış insanınkine göre, toplumun beklentileriyle daha çok sınırlanmıştır. İnsanların çoğunluğu önemli oradan uygunsuz davranışta bulunur. Yalan söylerler, önemsiz hırsızlıklar yaparlar, trafik kurallarını çiğnerler, işlerini asarlar, birinden nefret ederler, acımasız sözler söylerler ya da başka birini geçmek için sinsi hileler yaparlar. Aşırı toplumsallaşmış bir insan, kabul edilmiş ahlaka karşı gelen duygu veya düşünceleri suçluluk duymadan yaşayamaz bile; “temiz olmayan” düşünceleri düşünemez. Toplumsallaşma yalnızca bir ahlak meselesi değildir; ahlak başlığı altında toplanamayacak pek çok davranış normuna da uymak üzere sosyalleşiriz. Böylece aşırı toplumsallaşan insan psikolojik bir tasma ile bağlanır ve yaşamını, toplumun onun için döşediği raylar üzerinde koşarak geçirir. Bu, aşırı toplumsallaşmış pek çok insanda, ciddi bir sıkıntı haline gelebilecek çekince ve güçsüzlük duygusuna yol açar. Bizde, aşırı toplumsallaşma insanlığın, bireye yaptığı en büyük zulümdür.

27. Biz çağdaş solun önemli ve etkili bir bölümünün aşırı toplumsallaşmış olduğunu ve bu durumun çağdaş solculuğun yönünü belirlemede çok önemli olduğunu iddia ediyoruz. Aşırı toplumsallaşmış tipte solcular genelde entellektüeller veya orta sınıfın üst tabakalarının üyeleri arasından çıkar. Üniversite entellektüellerinin(3) toplumumuzun en aşırı toplumsallaşmış bölümünü ve ayrıca sol kanat bölümünü oluşturduğuna dikkat edin.

28. Aşırı toplumsallaşmış tipte bir solcu, isyan ederek, psikolojik tasmaını çıkarmaya ve bağımsızlığını ilan etmeye çalışır. Ancak, genelde toplumun en temel değerlerine isyan edecek denli güçlü değildir. Genel olarak konuşursak, bugünün solcularının amaçları, kabul edilen ahlaklar çatışma içinde DEĞİLDİR. Tam tersine, sol, kabul edilmiş ahlaki bir prensibi alarak kendisininmiş gibi benimser ve sonra da toplumu bu prensibe uymamakla suçlar. Örnekler: Irklar arası eşitlik, cinslerin eşitliği, fakirlere yardım etmek, savaşa karşı barış, genel olarak şiddet karşıtlığı, ifade özgürlüğü, hayvanlara iyi davranmak. Daha da temelde, bireyin topluma hizmet etme görevi ile toplumun bireye bakma görevi. Tüm bunlar, uzun zamandır toplumumuzun (ya da en azından orta ve üst sınıfların)(4) kökleşmiş değerleridir. Bu değerleri iletişimsel medya ile eğitim sistemi tarafından bize sunulan materyallerin çoğunda, açıkça veya ima edilerek ifade edilmişti veya koşul olarak öne sürülmüştü. Solcular, özellikle de aşırı toplumsallaşmış tiptekiler,, bu

prensiplere başkaldırmazlar ancak topluma karşı düşmanlıklarını, (bir derece haklılık payıyla) toplumun bu ilkelere göre yaşamadığını iddia ederek haklı çıkarırlar.

29. Aşırı toplumsallaşmış bir solcunun, topluma başkaldırdığını iddia ederken, onun geleneksel tavırlarına nasıl da bağlı olduğunu gösteren bir örnek verelim: pek çok solcu, olumlayıcı eylem için uğraşır; zencileri iyi okullara sokmak için, zenci okullarında daha gelişmiş bir eğitim ve böyle okullara daha fazla para verilmesi için; zencilerin “alt sınıf”larının yaşamlarını yüz karası olarak görür. Onlar, zencileri sistemin içine sokmak; orta sınıfın üst tabakalarındaki beyazlar gibi birer iş adamı, avukat, bilim adamı yapmak istiyorlar. Buna solcuların cevabı, yapmak istedikleri en son şeyin zencileri beyazların kopyası haline getirmek olduğudur; aksine, Afro-Amerikan kültürü korumak istiyorlardır. Ancak bunun neresi Afro-Amerikan kültürünü korumakla uyumlu? Zenci yemekleri yemek, zenci tarzı müzikleri dinlemek, zenci tarzı giyinmek ve zenci tarzı bir kilise veya camiye gitmekten daha fazlasının bulabilmeniz çok zordur. Yani, kendisini yalnızca yapay yollarla ifade edebilir. Tüm ESAS konularda, aşırı toplumsallaşmış solcuların çoğu, bir zencinin orta sınıftan beyazlara uymasını istiyorlar. Onu teknik konularda çalıştırmak; onu bir yönetici veya bilim adamı yapmak; zencilerin de beyazlar kadar iyi olduğunu göstereceğini diye, yaşamını statü merdivenlerinde harcatmak istiyorlar. Zenci babaları “sorumlu” hale getirmek istiyorlar, zenci çetelerin şiddet kullanmamasını istiyorlar vb. Ancak bunlar, kesinlikle endüstriyel teknolojik sistemin değerleridir. Bir insan; okula gittiği, saygın bir işte çalıştığı, statü merdivenini tırmandığı, “sorumlu” bir ebeveyn olduğu ve şiddet kullanmadığı vb. sürece, sistem, onun hangi müziği dinlediği, neler giydiği veya hangi dine inandığıyla zerre kadar ilgilenmez. Yani, aşırı toplumsallaşmış bir solcu, ne kadar reddederse etsin, aslında, zencileri sisteme sokmak ve onlara bu sistemin değerlerini kabul ettirtmek istemektedir.

30. Elbette ki, aşırı toplumsallaşmış tipte bile olsa, solcuların, toplumun temel değerlerine ASLA başkaldırmadığını iddia etmiyoruz, tabii ki bazen başkaldırıyorlar. Bazı aşırı toplumsallaşmış solcular, fiziksel şiddet kullanarak, toplumun en önemli değerlerinden birine başkaldıracak kadar ileri bile gittiler. Kendi ifadelerine göre, şiddet onlar için bir “kurtuluş” çeşidi. Yani, şiddete başvurarak, içlerine yerleştirilen psikolojik baskılardan kurtulabiliyorlar. Aşırı toplumsallaşmış olduklarından, bu sınırlamalar onlar için diğer insanlardan daha hapsedici olmuştur, bu yüzden de onlardan kurtulmak is-

terler. Ama genelde isyanlarını orta yolun değerleriyle haklı çıkarırlar. Eğer şiddete başvurulursa, ırkçılığa karşı savaştıklarının falan söylerler.

31. Yukarıda, solculuk psikolojisine dair ortaya koyduğumuz temel ilkelere pek çok itirazın yükselebileceğinin farkındayız. Gerçek durum karmaşık ve bunun ayrıntılı açıklaması, tüm gerekli veriler elde olsaydı bile, birkaç cilt gerektirirdi. Bizim iddiamız, yalnızca çağdaş solculuğun psikolojisindeki en önemli iki eğilimi kabaca göstermiş olduğumuzdur.

32. Solcuların problemleri, toplumumuzun bir bütün olarak sahip olduğu problemleri de gösterir. Kendine az değer verme, depresif eğilimler ve yenilmişlik duygusu yalnızca solla sınırlı değil. Solda özellikle göze çarpıyor olsa da, bu sorunlar toplumumuzda oldukça yaygın. Ve bugünün toplumu da, bizi, önceki bütün toplumlardan daha fazla toplumsallaştırmaya çalışıyor. Nasıl yiyeceğimizi, nasıl spor yapacağımızı, nasıl sevişeceğimizi, çocuklarımızı nasıl yetiştireceğimizi vb. bile uzmanlardan öğrenir hale geldik.

Güç Süreci

33. İnsanlar, bizim “güç süreci” adının verdiğimiz bir ihtiyaç içindedirler (büyük olasılıkla biyolojiye bağlı olarak). Bu, güç ihtiyacıyla yakından ilgiliyse de, tam olarak aynı şey değildir. Güç sürecinin dört ögesi vardır. Bunların en açık olan üçüne Amaç, Çaba ve Amaca Ulaşma adlarını veriyoruz. (Herkesin, ulaşmak için çaba gerektiren amaçlara ve en azından amaçlarının bazılarında ulaşma başarısına ihtiyacı vardır). Dördüncü ögeyi ise tanımlamak biraz zor; bu öge herkeste bulunmayabilir de. Buna Bağımsızlık diyoruz ve bunu daha sonra anlatacağız. (42-44. paragraflar)

34. Şimdi, istediği her şeye, yalnızca bir dilekle sahip olan birinin durumunu düşünelim. Böyle bir insan güce sahiptir ama, ciddi psikolojik sorunlarla karşılaşacaktır. Bu kişi, önceleri çok eğlenecektir, ancak zamanla kesinlikle sıkılacak ve morali bozulacaktır. Sonunda, klinik bir bunak bile olabilir. Tarih, hali vaktinde yerinde aristokratların düşkün olma eğiliminde olduklarını gösteriyor. Bu, egemenliklerini yerleştirmek için mücadele vermek zorunda olan savaşçı aristokrasiler için doğru değildir. Ancak, yorulmasına gerek kalmayan, durumu iyi olan ve güvenlikteki aristokratlar, güçleri olmasına rağmen, genelde sıkılırlar, hazcı olurlar ve moralleri bozulur. Bu da,

gücün yeterli olmadığını gösteriyor. Bir insanın uğrunda gücünü deneyeceği amaçları olmalı.

35. Herkesin amaçları vardır; en azından yaşamak için gereken fiziksel ihtiyaçları karşılamak gibi: yiyecek, su ve iklimin gerektirdiği giyim ile barınak. Ancak hali vakti yerinde bir aristokrat tüm bunları, çaba harcamadan elde eder. Sonra da sıkıntı ve moral bozukluğu başlar.

36. Önemli amaçların elde edilmemesi, amaçlar, fiziksel ihtiyaçlar olduğu takdirde, ölümle sonuçlanabilir, ve elde edilemese de yaşamın devam edebileceği amaçların elde edilmemesi de hayal kırıklığına yol açar. Amaçların, yaşam boyunca sürekli olarak elde edilememesi yenilmişlik, bunalım ve kendini değersiz görmeyle sonuçlanır.

37. Yani, ciddi psikolojik problemlere yakalanmamak için, bir insan, uğruna çaba harcaması gereken amaçlara gerek duyar ve bu amaçlara ulaşmada en azından makul bir oranda başarıya sahip olmalıdır.

Yapay Etkinlikler

38. Ancak, tüm hali vakti yerinde aristokratlar sıkılıp ahlaklarını bozmazlar. Örneğin, imparator Hirohito, yozlaşmış bir düşkünlüğe dalacağına, kendisini deniz biyolojisine adadı ve bu alanda hatırı sayılır kişilerden biri oldu. İnsanlar, fiziksel gereksinimlerini karşılamak için çabalamak zorunda kalmadıklarında, kendilerine yapay amaçlar bulurlar. Çoğu durumda da, bu amaçlar için, fiziksel gereksinimler için sarf edecekleri kadar çaba gösterirler. Nitekim Roma İmparatorluğu'ndaki aristokratlar edebiyat alanında gösteriş yapıyorlardı; birkaç yüzyıl önce pek çok Avrupalı aristokrat, ete ihtiyaç duymadığı halde, avlanmak için muazzam zaman ve enerji harcıyordu; diğer aristokratlar statü uğruna, özenle hazırlanmış zenginlik teşhirleri yaparak mücadele ediyorlardı; ve Hirohito gibi birkaç aristokrat da kendini bilime adıyordu.

39. “Yapay etkinlikler” sözcüğünü, şu tür bir etkinliği anlatmak için kullanıyoruz: İnsanların, yalnızca elde etmek yolunda çaba göstermek için veya yalnızca amaca ulaşmaya çalışmaktan edindikleri “tatmin” için kendilerine buldukları yapay amaca yönelik bir faaliyet. Bu, yapay etkinlikleri ayırt etmek için temel kuraldır. X amacına ulaşmak için çok zamanını ve enerjisini

adayan bir kişiyi düşünerek, kendinize şu soruyu sorun: Eğer bu kişi, zamanının ve enerjisinin çoğunu biyolojik gereksinimlerini karşılamaya harcamak zorunda kalsaydı ve bu çaba da onun fiziksel ve zihinsel yeteneklerini değişik ve ilginç bir biçimde kullanmasını gerektirseydi, bu kişi X amacına ulaşmadığı için kendini bir şeyden yoksun hisseder miydi? Eğer cevap hayırsa bu kişinin X amacına ulaşmaya çabalaması bir yapay etkinliktir. Hirohito'nun deniz biyolojisi konusundaki çalışmaları açıkça bir yapay etkinlikti; çünkü, Hirohito, yaşamsal gereklilikleri elde etmek için zamanını bilim dışı ilginç işlere harcamak zorunda kalsaydı, deniz hayvanlarının anatomileri ve yaşam döngüleri üstüne her şeyi bilmediği için kendisini bundan yoksun hissetmezdi; bu açık. Ancak, aşk ve cinsellik arayışı bir yapay etkinlik değildir, çünkü çoğu kişi, yaşamı diğer yönlerden tatmin edici olsa bile, karşı cinsin bir üyesiyle hiçbir ilişkiye giremediğinde bunun eksikliğini hisseder. (ancak aşırı, yani kişinin gereksinim duyduğundan daha fazla cinsellik arayışı yapay bir etkinlik olabilir.)

40. Çağdaş endüstriyel toplumda, kişinin fiziksel gereksinimini gidermesi için asgari bir çaba yeterlidir. Önemsiz bir beceri edinmek için asgari bir çaba yeterlidir. Önemsiz bir beceri edinmek üzere bir eğitim programından geçmek, sonra da işe zamanında gelip, işin gerektirdiği son derece mütevazı çabayı göstermek yeter. Tüm gereken, makul bir oranda akıl ve en çok da İTAAT. Kişi bunlara sahipse, toplum ona beşikten mezara dek bakar. (Evet, fiziksel gereksinimlerine karşılanmış gözüyle bakamayan bir alt sınıf var ama biz burada orta sınıftan bahsediyoruz). Bu yüzden, çağdaş toplumun yapay etkinliklerle dolu olması şaşırtıcı değil. Bilimsel çalışmalar; atletik başarılar; hayırsever işler; sanatsal ve edebi yaratılar; kariyer basamaklarında tırmanma; artık fiziksel tatmin veremeyecek kadar çok para ve mal mülk edinimi ve beyaz olmayan azınlıklar için çalışan beyaz eylemcilerin durumunda olduğu gibi, eylemciyi kişisel olarak ilgilendirmeyen konulardaki eylemler; bunların hepsi yapay etkinliklere girer. Onlar her zaman YALNIZCA yapay etkinlik değildir; çünkü, çoğu insan, bir amaç sahibi olmaktan başka nedenlerle de kısmen motive olabilir. Ancak, bunları yapan insanların birçoğu için, bu eylemler büyük oranda yapay etkinliklerdir. Örneğin, bilim adamlarının çoğu, yaptıkları işten edindikleri “tatmin”in, kazandıkları prestij ve paradan daha önemli olduğunu kabul edeceklerdir.

41. Çoğu insan için, yapay etkinlikler, gerçek amaçlara ulaşmaya çalışmaktan daha az tatmin edicidir. (Gerçek amaçlar, yani, insanların, güç süreçleri

tamamlandığı takdirde ulaşmak isteyecekleri amaçlar.) Bunun göstergelerinden biri de, yapay etkinliklerle çok yakından ilgilenen insanların asla tatmin olmamaları, huzur bulmamalarıdır. Böylece, paragöz sürekli daha fazla server için can atar. Bilim adamı, bir problemi bitirir bitirmez diğerine geçer. Uzun mesafe koşucusu kendisini sürekli daha hızlı ve daha fazla koşmaya zorlar. Yapay etkinlikler peşindeki birçok insan, bu etkinliklerin kendilerine biyolojik ihtiyaçlarını gidermek gibi “fani” bir işten daha fazla tatmin getirdiğini söylese de bunun nedeni, toplumumuzda biyolojik ihtiyaçları karşılama işinin saçmalığa indirgenmiş olmasıdır. Daha da önemlisi, toplumumuzda insanlar biyolojik ihtiyaçlarını BAĞIMSIZ OLARAK değil, toplumsal bir makinenin parçaları olarak karşılarlar. Ama tam aksine, yapay etkinliklerde bulunurken büyük oranda bağımsızdırlar.

Bağımsızlık

42. Bağımsızlık, güç sürecinin bir parçası olarak her bireye gerekmeyebilir. Ancak, çoğu insan, amaçları için çabalarken az çok, bağımsızlığa ihtiyaç duyar. Çabaları kendi inisiyatiflerine bağlı ve kendi denetimleri altında olmalıdır. Ancak çoğu insan bu inisiyatif ve denetimi tek başına kullanmak zorunda değildir; KÜÇÜK bir grubun üyesi olmak yeterlidir. Yani, yarım düzine insan, kendi aralarında bir amaç belirleyip o amaca ulaşmak için başarılı bir çaba gösterirlerse, bu onların güç sürecine olan ihtiyaçlarını doyuracaktır. Ancak, eğer insanlar, bağımsız inisiyatif ve kararlarına hiç yer bırakılmayan katı emirlerin yukarıdan dayatıldığı bir durumda çalışırlarsa, güç sürecine olan ihtiyaçları doyurulmayacaktır. Aynı şey, kolektif kararlar alan bir grubun, gruptaki, bireylerin kararları etkilemeyeceği kadar kalabalık olması durumunda da geçerlidir.(5)

43. Bazı bireylerin bağımsızlığa pek az ihtiyaç duyuyormuş gibi gözüktüğü doğrudur. Ya güç dürtüleri zayıftır ya da o dürtüyü kendilerinin ait oldukları güçlü bir örgütle özdeşleştirerek tatmin ederler. Bir de tümüyle fiziksel bir güç anlayışıyla tatmin olmuş gözükene, düşünmeyen hayvan tipi insanlar vardır. (Astlarına körü körüne itaat ederek, kullanmaktan oldukça mutlu olduğu dövüş hünelerlerini geliştirerek güç duygusu kazanan iyi, savaşçı asker.)

44. Çoğu insan için, kendine değer verme, özgüven ve güç duygusunu kazanma, güç süreci –bir amaca sahip olma, BAĞIMSIZ bir çaba gösterme ve

amaca ulaşma - yoluyla olur. Bir kişinin güç sürecinden geçmek için yeterli fırsatı olmazsa, bunun sonuçları (bireye ve güç sürecinin nasıl bozulduğuna bağlı olarak) sıkıntı, ahlaki çöküntü, kendine az değer verme, aşağılık duygusu, yenilmişlik, depresyon, endişe, suçluluk, hüsrân, düşmanlık eşe ya da çocuğa yönelik taciz, doymak bilmeyen bir düşkünlük, anormal cinsel davranışlar, uyuma bozuklukları, yeme bozuklukları vs.dir.

Toplumsal Sorunların Kaynağı

45. Yukarıda anlatılan belirtilerin herhangi biri herhangi bir toplumda ortaya çıkabilir, ancak, çağdaş endüstriyel toplumda bunlar büyük oranda bulunmaktadır. Bugün dünyanın deliriyor gibi görüldüğünü ilk söyleyen biz değiliz. Böyle bir şey, insan toplulukları için normal değil. İlkel insanın daha az stres ve hayal kırıklığı çektiği ve çağdaş insana oranla yaşam tarzından daha memnun olduğuna inanmak için pek çok sebep var. İlkel toplumlarda yaşamın toz pembe olduğu doğru değil tabi. Avustralya yerlileri arasında kadınların taciz edilmesi oldukça yaygındı, Amerikan Kızılderili kabilelerinin bazılarında da transseksüellik oldukça yaygındı. Ancak, GENEL OLARAK KONUŞURSAK, önceki paragrafta bahsettiğimiz sorunlar, ilkel halklar arasında, çağdaş toplumlarda olduğundan çok daha az yaygındı.

46. Biz, çağdaş toplumun sosyal ve psikolojik sorunlarını şu gerçeğe bağlıyoruz: Toplum insanların, insan soyunun evrimleştiği koşullardan tamamiyle farklı koşullarda yaşamasını ve daha önceki koşullarda geliştirdikleriyle çatışan davranış kalıplarına göre davranmasını gerektiriyor. Şimdiye kadar yazdıklarımızdan anlaşılıyor ki, modern toplumun insanları maruz bıraktığı en önemli anormal koşul, bizim güç sürecini doğru dürüst yaşama şansımızın olmamasıdır. Ancak bu tek anormal durum değildir. Ama toplumsal sorunların kaynağı olarak, güç sürecinin bozulmasına değinmeden önce başka bazı kaynakları anlatacağız.

47. Çağdaş endüstriyel toplumda varolan anormal koşullar arasında şunlar var: Aşırı nüfus yoğunluğu; insanın doğadan soyutlanması; toplumsal değişimin aşırı hızı ve aile gibi, kabile gibi doğal, küçük-ölçekli toplulukların yıkılması.

48. Kalabalığın stres ve saldırganlığı arttırdığı çok iyi bilinir. Bugün varolan

kalabalıklaşma derecesi ve insanın doğadan soyutlanması, teknolojik ilerlemenin sonuçlarıdır. Endüstri öncesi tüm toplumlar ağırlıklı olarak tarımsal toplumlardı. Endüstri toplumu şehirleri ve şehirlerde yaşayan nüfus oranını büyük oranda arttırdı; modern tarımsal teknoloji de, dünyanın daha önce besleyemediği yoğunlukta bir nüfusun beslenmesini olanaklı kıldı. (Bir de, teknoloji kalabalıklaşmanın etkilerini kötüleştiriyor; çünkü, insanların ellerine gittikçe artan bölücü bir güç vermekte. Örneğin, çeşitli gürültü yapıcı araçlar: Elektrikli çim biçicileri, radyolar, motosikletler vb. Eğer bu araçların kullanımı sınırlanmazsa, huzur ve sessizlik isteyen insanlar, gürültü yüzünden hayal kırıklığına uğrarlar. Eğer bunların kullanımı sınırlanırsa da, onları kullanan insanlar, düzenlemelerden dolayı hayal kırıklığına uğrarlar. Ama eğer bu makineler hiç icat edilmemiş olsaydı, hiçbir çatışma ve hiçbir hayal kırıklığı olmayacaktı.)

49. İlkel toplumlarda, (genellikle yavaş değişen) doğal dünya, istikrarlı bir çerçeve ve bu nedenle de, bir güvenlik duygusu sağlıyordu. Modern dünyada ise, tam tersine, insan toplumu doğaya egemendir ve çağdaş toplum da, teknolojik değişim sayesinde büyük bir hızla değişiyor. Yani, istikrarlı bir çerçeve yok.

50. Muhafazakarlar aptaldır: Bir yandan geleneksel değerlerin yıkılmasından dolayı sızlanırken, diğer yandan da teknolojik ilerleme ve ekonomik gelişmeyi içtenlikle desteklerler. Görünen o ki, bir toplumun tüm diğer yapıları değişmediği sürece, o toplumun ekonomi ve teknolojisinin değişmeyeceğini ve böyle hızlı değişikliklerin de geleneksel değerleri kaçınılmaz olarak yıkacağını anlamıyorlar.

51. Geleneksel değerlerin çöküşü, bir dereceye kadar küçük çaplı sosyal grupları bir arada tutan bağların da yıkılışını gösteriyor. Küçük çaplı sosyal grupların dağılışı, aynı zamanda, çağdaş koşulların bireyi yeni yerlere taşınıp, topluluğundan ayrılmaya itmesi gerçeğiyle de körüklenmektedir. Bunun da ötesinde, teknolojik bir toplum, eğer etki bir biçimde işleyecekse, aile bağlarını ve yerel toplulukları zayıflatmak zorundadır. Çağdaş toplumda, bireyin bağlılığı önce sisteme ancak ondan sonra küçük ölçekli topluluğa olabilir. Çünkü eğer küçük ölçekli topluluğun içindeki bağlar, sisteme bağlılıktan daha güçlü olsaydı, bu tip topluluklar, sistem pahasına, kendi çıkarlarını savunurlardı.

52. Bir iş için, işe en uygun kişi yerine, kuzeni, arkadaşı veya dindaşını atayan bir kamu görevlisi veya şirket yetkilisini düşünün. Bu kişi, kişisel bağlılığının, sisteme olan bağlılığının önüne geçmesine izin vermiştir, ve bu, “akraba kayırma” veya “ayrımcılık”tır ki bunların ikisi de çağdaş toplumda korkunç günahlardır. Kişisel ve yerel bağlılıkları, sisteme olan bağlılığa göre ikincil hale getirmeyi başaramamış müstakbel endüstriyel toplumlar bu konuda son derece etkisizdirler. (Latin Amerika’ya bakınız). Yani, ilerlemiş bir endüstriyel toplum, ancak, güçten düşürülmüş, ehlileştirilmiş ve sistemin maşası haline getirilmiş küçük ölçekli topluluklara tahammül edebilir.

53. Kalabalıklaşma, hızlı değişim ve toplulukların yıkımı, büyük oranda toplumsal sorunların kaynağı olarak görülmüştür. Ancak, biz, bunların bugün görülen sorunların tümü için sebep oluşturacağına inanmıyoruz.

54. Endüstri-öncesi birkaç şehir de çok büyük ve kalabalıktı; ancak oralarda yaşayanların, günümüz insanı kadar psikolojik sorunları varmış gibi görünüyor. Bugün Amerika’da, kalabalık olmayan kırsal alanlar da vardır. Ancak görüyoruz ki, orada da şehirdekilerle benzer sorunlar var; ancak kırsal kesimde sorunlar daha az katı. Yani, kalabalıklaşma belirleyici bir etkene benzemiyor.

55. 19. yy.da, Amerika’nın genişleyen sınır uçlarında nüfusun hareketliliği, büyük aileleri ve küçük çaplı grupları en az bugünkü kadar yıkmıştır. Aslında bir çok çekirdek aile, böyle bir izolasyon içinde, birkaç mil boyunca hiçbir komşusu olmadan ve hiçbir topluluğa ait olmadan yaşamayı seçmişti ancak görüldüğü kadarıyla, bunun doğurduğu sorunlar yoktu.

56. Dahası, Amerikan sınır boyu toplumunda değişiklikler çok hızlı ve derindi. Bir insan, kütüklerden oluşmuş bir kulübede doğabilir, kanun ve düzenden uzak yaşayıp daha çok çığ etle beslenebilirdi; ancak, aynı insan yaşlandığında düzenli bir işte çalışıp, etkin kanuni uygulamaların bulunduğu düzenli bir toplumda yaşıyor olabilirdi. Bu, çağdaş bireyin yaşamındaki tipik değişmelerden daha derin bir değişiklikse de, psikolojik sorunlara yol açmış gibi görünmüyor. Aslında, 19.yy. Amerikan toplumunun, bugünkü toplumdan farklı olarak, iyimse ve kendinden emin bir havası vardı.(8)

57. Bize göre, aradaki fark şudur: Çağdaş insan, (haklı olarak) değişikliğin ona DAYATILDIĞINI hissederken, 19. yy. sınır öncüsü ise (yine haklı ola-

rak) değışikliğı kendi seçimiyle kendinsin yarattığını hissetmiştir. Yani bir öncü, kendi seçtiğı toprağı yerleşti ve kendi çabalarıyla bu toprağı çiftlik haline getirdi. O günlerde vilayetler, çağdaş vilayetlerden çok daha bağımsız ve izole edilmişlerdi; tüm bir vilayetin içinde yalnızca birkaç yüz kişi yaşıyor olabilirdi. Yani, bir çiftçi yeni ve düzenli bir toplumun oluşmasında göreceli olarak küçük bir grubun üyesi olarak yer alıyordu. Bu toplumun oluşumunun bir gelişim olup olmadığı tartışmaya açıksa da, bu oluşum şu ya da bu şekilde çiftçinin güç sürecine olan ihtiyacını tatmin ediyordu.

58. Bugünün endüstri toplumlarında görülen kitlesel davranış sapkınlıkları olmadan hızlı değışime uğramış ve/veya yakın ilişkilerin olmadığı toplumlardan başka örnekler de vermek mümkün. Biz, çağdaş toplumdaki sosyal ve psikolojik problemlerin en önemli denenin, insanların, güç sürecinden normal bir şekilde geçmek için yeterli olanaklarının olmaması olduğunu iddia ediyoruz. Çağdaş toplumun, güç sürecinin bozulduğu tek toplum olduğunu söylemek istemiyoruz. Büyük olasılıkla, uygar toplumların hepsi değilse de çoğı güç sürecine az yada çok müdahale etmiştir. Ancak çağdaş endüstriyel toplumda bu sorun özellikle ciddi bir hala almıştır. Solculuk, en azından onun son zamanlardaki (20. yy.ın ortasından sonuna dek) hali, biraz da, güç süreciyle ilintili olarak mahrumiyetin belirtisidir.

Çağdaş Toplumda Güç Sürecinin Bozulması

59. İnsan dürtülerini üç gruba ayırıyoruz: 1) Minimal düzeyde çabayla tatmin edilenler, 2) Ancak ciddi bir çabayla tatmin edilebilen dürtüler, 3) Kişi ne kadar çaba gösterirse göstereceği kadar tatmin edilemeyenler. Güç süreci, 2. gruptaki dürtüleri tatmin etme sürecidir. 3. gruptaki dürtüler ne kadar çok olursa, o kadar çok hayal kırıklığı, kızgınlık ve sonuçta da yenilmişlik, depresyon vb. olur.

60. Çağdaş endüstriyel toplumda, insan doğal olarak daha çok 1. ve 3. gruplara girmeye meyillidir, 2. grup ise gittikçe daha çok yapay olarak yaratılmış dürtülerden oluşmaya meyillidir.

61. İlkel toplumlarda, fiziksel gereklilikler genelde 2. gruba girer: Elde edilebilirler, ama ancak ciddi bir çaba pahasına. Ancak, çağdaş toplum, herkes fiziksel ihtiyaçlarını yalnızca minimal bir çaba(9) karşılığında garantilendiğinden, fiziksel ihtiyaçlar grup 1'e sokulmuştur. (Bir iş sahibi olmak için

gereken çabanın “minimal” olduğu konusunda karşı çıkışlar olabilir, ancak, genelde alt ile orta düzeydeki işlerde gereken tüm çaba yalnızca İTAATTİR. Size oturmanız ya da ayakta durmanı söylenen yerde oturur veya ayakta durursunuz ve size söylenenleri, size söylenen şekilde yaparsınız. Çok seyrek olarak ciddi bir biçimde çaba göstermek zorunda kalırsınız, ve her şekilde, işinizde çok az bağımsızlığa sahipsinizdir, böylece güç sürecine olan ihtiyaca yeterince hizmet edilmez.)

62. Çağdaş toplumda cinsellik, aşk ve statü gibi sosyal ihtiyaçlar, bireyin konumuna bağlı olarak, genelde 2. gruptadırlar(10). Ancak, statü için oldukça güçlü bir dürtüye sahip kişiler hariç, sosyal dürtüleri gidermek, güç sürecine olan ihtiyacı yeterince tatmin etmek için yetersizdir.

63. Böylece, 2. gruba giren bazı yapay ihtiyaçlar yaratıldı ve bu ihtiyaçlar şimdi de güç sürecine olan ihtiyaca hizmet ediyor. Birçok insana, büyükanne ve büyükbabalarının asla istemedikleri hatta hayal bile etmedikleri şeylere ihtiyaç duyduğunu düşündürmek için reklam ve pazarlama teknikleri geliştirildi. Bu yapay ihtiyaçları tatmin etmek ciddi bir çaba gerektirdiğinden, bunlar 2. gruba giriyorlar. (Ancak 80-82. paragraflara bakınız.) Çağdaş insan, güç sürecine olan ihtiyacını büyük oranda reklamcılık ve pazarlama endüstrisi tarafından(11) yaratılan yapay gereksinimlerin peşinden koşmakla ve yapay etkinlikler yoluyla tatmin etmek zorunda kalıyor.

64. Öyle görünüyor ki, güç sürecinin yapay şekilleri bir çok insan için, belki de çoğunluk için yeterli değil. 20. yy.ın ikinci yarsının sosyal eleştirmenlerin yazılarında tekrar tekrar görünen bir konu da, çağdaş toplumda, bir çok insana acı veren bir amaçsızlık duygusudur. (bu amaçsızlık “anomic” veya “orta sınıf boşluğu” gibi başka adlarla da anılır.) bizce, “kişilik bunalımı” aslında bir amaç duygusu arayışıdır, çoğunlukla da uygun bir yapay etkinliğe bağlanma arayışıdır. Varoluşçuluk da, büyük oranda, çağdaş toplumun amaçsızlığına bir tepkidir.(12) Çağdaş toplumda, “tatmin” arayışı çok yaygındır. Ancak, bizce, insanların çoğunluğu için, temel amacı tatmin olan bir etkinlik (yani, yapay bir etkinlik) bütünüyle tatmin getirmez. Yani, güç sürecine olan ihtiyacı bütünüyle tatmin etmez. (bkz. 41. paragraf) Bu ihtiyaç, yalnızca fiziksel ihtiyaçlar; cinsellik, aşk, statü, intikam vb. gibi dış amaçlara yönelik etkinliklerle tatmin edilir.

65. Üstelik, amaçlara para kazanmak, statü merdiveninde tırmanmak veya

başka bir biçimde sistemin bir parçası olarak görev yapmak yoluyla ulaşmaya çalışıldığında, çoğu insan amacına BAĞIMSIZ bir biçimde ulaşmaya çalışacak bir konumda olmuyor. Çoğu işçi bir başkasının emrinde çalışır ve 61. paragrafta belirttiğimiz gibi, günlerini, kendilerine söylenen şekilde yaparak harcamak zorundadırlar. Kendi işinde çalışan insanlar bile çok az bağımsızdırlar. Küçük iş sahibi kişilerin ve girişimcilerin kronik bir kiffayeti de, gereğinden fazla yasal düzenlemenin ellerini kollarını bağladığıdır. Bu düzenlemelerden bazıları kuşkusuz gereksiz, ancak genelde bu düzenlemeler gerekli ve aşırı karmaşık toplumumuzun kaçınılmaz birer parçasıdır. Bugün, küçük çaplı işletmelerin çoğu özel pazarlama sistemiyle çalışıyor. Birkaç yıl önce, Wall Street Journal'da, bu yöntemle çalışan şirketlerin, özel pazarlamacılık için başvuran kilerden, yaratıcılık ve girişkenlik sahibi olanları ELEMELK üzere düzenlenmiş bir kişilik testinden geçmesini istediğini yazıyordu; bunun nedeni ise, bu tür kişilerin özel pazarlama sistemin itaatkar bir şekilde boyun eğecek kadar uysal olmamalarıydı. Bu da, küçük çaplı işlerden, bağımsızlığa en çok ihtiyacı olan kişilerin çoğunu dışlıyor.

66. Bugün, insanlar kendileri için yaptıklarına göre değil, sistemin ONLAR İÇİN veya ONLARA yaptıklarına göre yaşıyorlar. Ve kendileri için yaptıklarını da, her geçen gün daha çok sistemin ortaya koyduğu kanallar aracılığıyla yapıyorlar. Eğer bir başarı şansı olacaksa, fırsatlar sistemin sağladıkları olmalı, bunlardan kurallar ve düzenlemelere(13) uygun olarak yararlanılmalı ve uzmanları öğütlediği tekniklere uyulmalıdır.

67. Böylece, toplumumuzda, gerçek amaçların ve bu amaçlara ulaşmaya çalışırken olması gereken bağımsızlığın eksikliği nedeniyle güç süreci bozulmaktadır. Bu süreç bir de 3. gruba giren insan dürtüleri yüzünden bozulmaktadır: Kişi ne kadar çaba gösterirse gösterececeği tatmin edilemeyen dürtüler. Bu dürtülerden biri de güvenlik ihtiyacıdır. Yaşamlarımız başka insanların verdiği kararlara bağlı; bu kararlar üzerinde hiçbir kontrolümüz olmadığı gibi genelde kararları veren kişileri bile tanımıyoruz. ("Göreceli olarak az sayıda kişinin –belki 50 ya da 100- önemli kararları verdiği bir dünyada yaşıyoruz" – Philip B. Heymann, Harvard Hukuk Fakültesi, alıntı yapan Anthony Lewis, New York Times, 21 Nisan). Yaşamlarımız, bir nükleer santraldeki güvenlik önlemlerinin doğru bir biçimde düzenlenip düzenlenmediğine, yiyeceğimize ne kadar kimyasal madde veya havamıza ne kadar kirlilik karıştırılmasına izin verildiğine, doktorumuzun ne kadar becerikli (veya beceriksiz) olduğuna bağlı; işimizi kaybedip kay-

betmememiz devlet ekonomistlerinin veya şirket yöneticilerinin verdiği kararlara bağlı vb. Bireylerin çoğu, kendisini bu tehditlere karşı, çok sınırlı bir düzeyin üstünde savunabilecek konumda değil. Bu yüzden, bireyin güvenlik arayışı hayal kırıklığıyla sonuçlanır, bu da bir güçsüzlük duygusuna yol açar.

68. İlkel insanın, fiziksel açıdan çağdaş insana oranla daha az güvenli olduğu, bunun ömrünün daha kısa olmasından da belli olduğu, yani çağdaş insanın, insanlar için normal olandan daha fazla değil, daha az güvenliksizlik duygusundan muzdarip olduğu söylenebilir. Ancak psikolojik güvenlik, fiziksel güvenlikle bütünüyle örtüşmez. Bizi güvenli HİSSETTİREN şey, kendimize bakma yetimize olan güvenimiz kadar nesnel bir güvenlik değildir. Vahşi bir hayvan ya da açlık tarafından tehdit edilen ilkel insan, kendini korumak için dövüşebilir veya yiyecek aramak için yola düşebilir. Bu çabaları gösterirken başarılı olacağından emin değildir. Çağdaş insan ise, aksine, karşısında savunmasız olduğu birçok şey tarafından tehdit edilmektedir: Nükleer kazalar, yiyeceklerdeki kanserojen maddeler, çevre kirliliği, savaş, artan vergiler, özel yaşamın büyük kuruluşlar tarafından istila edilmesi, yaşam şeklini bozabilecek ülke çapındaki toplumsal veya ekonomik olgular.

69. İlkel insanın kendisini tehdit eden bazı şeylere karşı güçsüz olduğu doğrudur; örneğin, hastalık. Ancak, o, hastalık riskini metince kabul edebilir. Bu, eşyanın doğasının bir parçasıdır, hayali, gerçek dışı bir iblisin suçu olmadığı sürece kimsenin suçu değildir. Ancak çağdaş insana yönelen tehditler genelde İNSAN YAPIMIDIR. Bunlar, talihin birer sonucu değildir ancak insana, bir birey olarak kararlarını etkilemeyeceği kişiler tarafından DAYATILIR. Sonuç olarak, bu kişi de kendini hayal kırıklığına uğramış, aşağılanmış ve kızgın hisseder.

70. Yani, ilkel insanın güvenliği büyük oranda kendi ellerindeyken (ya birey olarak ya da KÜÇÜK bir grubun bir üyesi olarak) çağdaş insanın güvenliği, kişisel olarak etkileyemeyeceği kadar uzak ya da büyük kişilerin veya kuruluşların ellerindedir. Böylece, çağdaş insanın güvenlik dürtüsü 1. ve 3. gruplara giriyor; bazı alanlarda (yiyecek, barınak vb.) güvenliği yalnızca önemsiz bir çabayla sağlanırken diğer alanlarda güvenlik SAĞLANAMIYOR. (Yukarıda anlatılanlar gerçek durumu çok basitleştirse de, çağdaş insanın koşullarının ilkel insaninkilerden nasıl ayrıldığını kabaca,

genel olarak gösteriyor.)

71. İnsanların, çağdaş yaşamda karşılanamayan, bu nedenle de 3. gruba giren bir çok geçici dürtü veya güdüleridir. İnsan kızabilir ancak çağdaş toplum dövüşmeye izin veremez. Çoğu durumda sözlü saldırıya bile izin vermez. Bir yere giderken kişinin acelesi olabilir ya da canı yavaş gitmek isteyebilir ancak trafik akışına uygun olarak gitmekten ve trafik işaretlerine uymaktan başka seçeneği genelde yoktur. Bir kişi, işini farklı bir biçimde yapmak isteyebilir ama çoğunlukla yalnızca patronunun koyduğu kurallara göre çalışabilir. Başka bir çok şekilde de, çağdaş insanın eli kolu, dürtülerinin çoğunu engelleyen, böylece de güç sürecine müdahale eden bir kurallar ve düzenlemeler ağıyla (açıkça ya da gizlice) bağlanmıştır. Bu düzenlemelerin çoğundan vazgeçilemez çünkü bunlar, endüstriyel toplumun işlemesi için gereklidir.

72. Çağdaş toplum bazı açılardan çok serbesttir. Sistemin işleyişiyle ilgisi olmayan konularda genelde istediğimizi yapabiliriz. İstedığımız dine inanabiliriz (bu din sistem tehdit edecek davranışları cesaretlendirmedeği sürece). İstedığımız kişiyle yatabiliriz (“güvenli seks” yaptığımız sürece ÖNEMSİZ olduğu sürece istediğimiz her şeyi yapabiliriz. Ama tüm ÖNEMLİ konularda sistem davranışlarımızı düzenlemeye gittikçe daha fazla dikkat ediyor.

73. Davranışlar yalnızca açık kurallarla ve devlet tarafından düzenlenmez. Kontrol sık sık dolaylı baskı veya psikolojik baskı veya manipülasyon yoluyla ve devletin dışındaki kuruluşlar tarafından veya bütün olarak sistem tarafından uygulanır. Büyük kuruluşların çoğu toplumsal tavır veya davranışları manipüle etmek için bir çeşit propaganda(14) kullanırlar. Propaganda yalnızca reklamlarla sınırlı değildir; bazen de onu yapan insanlar tarafından bile bilinçli olarak yapılmaz. Örneğin, bir eğlence programının içeriği, güçlü bir propaganda biçimidir. Dolaylı baskıya bir örnek: Bize her gün işe gitmek ve patronumuzun emirlerine uymak zorunda olduğumuzu söyleyen bir yasa yoktur. Yasal olarak, ilkel insanlar gibi gidip ormanda yaşamamızı veya kendi işimizi kurmamızı engelleyen hiçbir şey yoktur. Ama pratikte, çok az vahşi orman kaldı ve ekonomide de küçük çaplı işlere çok sınırlı bir yer var. Bundan dolayı, çoğumuz ancak başka birinin yanında çalışarak yaşayabiliriz.

74. Bizce, çağdaş insanın uzun ömürlülük ve ileri yaşlara dek fiziki dinçliği ve cinsel çekiciliği koruma takıntıları, güç süreciyle ilintili olarak bir

mahrumiyetten kaynaklanan bir tatminsizlik belirtisidir. “Orta yaş krizi” de böyle bir belirtidir. Aynı şekilde, çağdaş toplumda oldukça yaygın olan ancak ilkel toplumlarda hiç duyulmamış olan çocuk sahibi olmaya karşı ilgisizlik de.

75. İlkel toplumlarda yaşam bir evreler zinciridir. Bir evrenin ihtiyaçları ve amaçları tamamlandığında, diğer evreye geçmek için bir isteksizlik görülmez. Genç bir erkek, güç sürecinden bir avcı olarak geçer, spor olsun veya uğraş olsun diye değil; yemek için gerekli olan eti elde etmek için avlanır. (Genç kadınlarda bu süreç daha karmaşıktır, toplumsal güce daha büyük önem verilir, bunu burada tartışmayacağız). Bu evre başarıyla tamamlandığında, genç adam bir aile kurmanın sorumluluklarına geçmek için isteksizlik göstermez. (Çağdaş insanların bazıları ise, tam tersine, bir tür tatmin aradıklarından çocuk sahibi olmayı açıkça ertelerler. Bizce, onların ihtiyacı olan tatmin güç süreciyle ilgili yeterince deneyim – yapay etkinliklerin yapay amaçları yerine gerçek amaçları olan bir deneyim). Yine, çocuklarını başarıyla yetiştirip, onların fiziksel gereksinimlerini gidererek güç sürecinden geçen ilkel insan, görevini yerine getirdiğini hisseder ve yaşlılığı (eğer o kadar yaşarsa) ve ölümü karşılamaya hazırlanır. Çağdaş insanların bir çoğu ise, fiziksel kondisyonlarını, görünümlerini ve sağlıklarını korumak için harcadıkları çabadan da belli olduğu üzere, fiziksel bozulma ve ölüm olasılığından rahatsız oluyorlar. Biz, bunun, bu insanların fiziksel güçlerini hiçbir zaman pratik olarak kullanmadıkları ve güç sürecinden vücutlarını ciddi bir şekilde kullanarak geçmedikleri gerçeğinden kaynaklanan tatminsizliğe bağlı olduğunu iddia ediyoruz. Yaşın getirdiği bozulmadan korkan, vücudunu günlük, pratik amaçlar için kullanan ilkel insan değil, arabasından evine yürümenin ötesinde pratikte hiç kullanmayan çağdaş insandır. Yaşamı boyunca güç sürecine olan gereksinimi tatmin edilen kişi, o yaşamın sonunu kabullenmeye en iyi hazırlanmış kişidir.

76. Bu bölümdeki tartışmaya cevap olarak birisi “toplum, insanlara, güç sürecinden geçmeleri için fırsat vermenin bir yolunu bulmalıdır” diyecektir. Oysa insanlar için fırsatın değeri, bu fırsatı toplumun onlara verdiği gerçeğiyle zaten biter. Onların ihtiyacı olan, kendi fırsatlarını yaratmaktır. Sistem onlara fırsatlarını VERDİĞİ sürece, onları tasmayla bağlı tutar. Bağımsızlıklarını elde etmek için bu tasmadan kurtulmalıdırlar.

Bazı İnsanlar Nasıl Uyum Sağlar

77. Endüstriyel-teknolojik toplumdaki herkes psikolojik problemlerden muzdarip değildir. Hatta bazı insanlar, toplumun mevcut yapısından gayet memnun olduklarını iddia ederler. Şimdi de, insanların, çağdaş topluma olan tepkileri konusunda neden bu derece farklı olduğunu tartışacağız.

78. öncelikle, güç dürtüsünün oranında tartışmasız farklılıklar var. Zayıf bir güç dürtüsü olan bireyler, güç sürecinden geçmeye veya güç sürecindeki bağımsızlığa görece daha az ihtiyaç duyabilirler. Bunlar, eski Güney’de, plantasyon zencileri olmaktan mutluluk duyabilecek uysal tiplerdir. (Eski Güney’in “plantasyon zencileri”ni küçümsemiyoruz. Kölelerin çoğu, kölelikten memnun DEĞİLDİ. Köleliklerinden memnun OLANLARI ise gerçekten küçümsüyoruz.)

79. Bazı insanların bazı istisnai dürtüleri olabilir ve bunları doyurmaya çalışarak güç sürecine olan gereksinimlerini tatmin edebilirler. Örneğin, sosyal statü için olağandışı güçlü bir dürtüsü olanlar, hiç sıkılmadan, tüm yaşamlarını statü merdivenini tırmanarak geçirebilirler.

80. İnsanlar, reklam ve pazarlama tekniklerine karşı değişik hassasiyetlere sahiptirler. Bazıları öyle hassastır ki, çok fazla para kazansalar bile pazarlama endüstrisinin onların gözünün önünde salladığı parlak, yeni oyuncaklara duydukları şiddetli arzularını doyuramazlar. Bu yüzden, gelirleri büyük olsa da kendilerini para açısından hep darda ve arzuları engellenmiş hissederler.

81. Bazı insanlar reklam ve pazarlama tekniklerine karşı çok az hassastırlar. Bunlar parayla ilgilenmeyen insanlardır. Maddi kazanımlar onların güç sürecine olan ihtiyaçlarına hizmet etmez.

82. Reklam ve pazarlama tekniklerine karşı ortalama hassasiyeti olanlar mal ve hizmetlere olan arzularını doyurabilecek yeterince para kazanabilirler ama ancak ciddi bir çaba pahasına (fazla mesai yaparak, ikinci bir işte çalışarak, terfi ederek vb.). böylece maddi kazanımlar, onların güç sürecine olan ihtiyaçlarına hizmet eder. Ancak bu, ihtiyaçları bütünüyle doyuruluyor anlamına gelmez. Güç süreci boyunca pek az bir bağımsızlıkları olabilir (işleri emirlere uymaktan oluşabilir) ve bazı dürtüleri engellenebilir. (Örneğin; güvenlik, saldırganlık) (80-82. paragraflarda aşırı basitleştirmekten

dolayı hatalıyız, çünkü maddi kazanım isteğinin yalnızca reklamcılık ve pazarlama endüstrisinin bir yaratısı olduğunu var saydık. Tabii ki bu kadar basit değil(11)

83. Bazı kişiler, güç ihtiyaçlarını kısmen, kendilerini güçlü bir örgütlenmeyle veya kitle hareketleriyle özdeşleştirerek tatmin ederler. Amaç ve güç yoksunu bir birey, bir harekete veya organizasyona katılır, onun amaçlarını kendi amaçları olarak benimser ve bu amaçlar uğruna çalışır. Bu amaçların bazılarına ulaşıldığında, kendi kişisel çabaları bu amaçlara ulaşılmasında önemsiz bir rol oynasa da, güç sürecinden geçmiş gibi hisseder (hareket veya organizasyonla olan özdeşleşmesi sayesinde). Bu olgu faşistler, Naziler ve komünistler tarafından sömürülmüştür. Bizim toplumumuz da, daha kabaca olmakla birlikte, bunu kullanır. Örnek: Manuel Noriega ABD'yi tahrik ediyordu. (Amaç: Noriega'yı cezalandırmak). ABD Panama'yı işgal etti (Çaba) ve Noriega'yı cezalandırdı (Amaca ulaşma). Böylece ABD güç sürecinden geçti; böylece bir çok Amerikalı da, ABD'yle olan özdeşleşmelerinden ötürü vekaleten bu süreçten geçmiş oldu. İşte Panama işgalinin toplum tarafından gördüğü onay; insanlara bir güç duygusu verdi.(15) Aynı olguyu ordularda, şirketlerde, politik partilerde, insancıl kuruluşlarda, dini veya ideolojik hareketlerde de görüyoruz. Özellikle, solcu hareketler, güç ihtiyaçlarını tatmin etme yolu arayan kişileri çekmeye çalışırlar. Ancak çoğu kişi için büyük bir örgütlenme veya kitle hareketiyle özdeşleşme güç ihtiyacını tümüyle tatmin etmez.

84. İnsanların güç sürecine olan ihtiyaçlarını tatmin ettikleri bir diğer yol da yapay etkinliklerdir. 38.-40. paragraflarda da anlattığımız gibi, yapay etkinlik, bireyin amaca ulaşma ihtiyacından değil de, amaca ulaşmaya çalışırken edindiği tatmin için çaba sarf ettiği şeydir. Örneğin, devasa kaslar geliştirmenin, küçük bir topu bir deliğe sokmanın ya da bir sürü seri pul edinmenin hiçbir pratik motifi yoktur. Yine de toplumumuzdaki pek çok insan kendilerini tutkuyla vücut geliştirmeye, golf veya pul koleksiyonculuğuna adanır. Bazı insanlar diğerinden daha dışa dönüktür, bu yüzden de yapay bir etkinliğe, çevresindeki insanlar önem verdiği için ya da toplum onlara önemli olduğunu söylediği için hemen önem atfederler. Bu yüzden, bazı insanlar spor, briç veya satranç, garip bilimsel işler gibi önemsiz etkinlikler konusunda çok ciddiye, daha iyi görebilen diğerleriye bunları, gerçekten oldukları gibi yapay birer etkinlik olarak görür ve güç sürecine olan ihtiyaçlarını bu şekilde tatmin etmek için bunlara önem vermezler. Geriye

bir tek, pek çok koşulda, insanın yaşamak için para kazanmasının da bir yapay etkinlik olduğunu söylemek kalıyor. BÜTÜNÜYLE bir yapay etkinlik değil, çünkü bu eylemin bir bölümü fiziksel gereksinimleri karşılamak ve (bazıları için) sosyal statü kazanmak ve reklamların onlara istettiği lüks şeyleri elde etmek amacıyla yapılır. Ancak bir çok insan, ihtiyaç duydukları para ve statü için gerekenden daha fazla çaba harcar ve bu fazladan çaba da bir yapay etkinliği oluşturur. Bu fazladan çaba, kendisine eşlik eden duygusal ilgiyle birlikte sistemin sürekli gelişimi ve mükemmelleşmesine hizmet eden potansiyel güçlerden biridir ve bireysel özgürlük açısından olumsuz sonuçları vardır (bkz. 131. paragraf). Özellikle, yaratıcı bilim adamların ve mühendislerin çoğu için, iş, büyük oranda bir yapay etkinlik gibidir. Bu konu öyle önemli ki, biraz yer ayıracağımız ayrı bir tartışmayı hak ediyor (bkz. 87-92. paragraflar)

85. Bu bölümde, çağdaş toplumda ne kadar insanın güç sürecine olan ihtiyaçlarını az ya da çok tatmin ettiklerini anlattık. Ancak, biz, insanların çoğu için güç sürecine olan ihtiyacın bütünüyle tatmin edilmediği düşünüyoruz. Öncelikle, statü için doymak bilmeyen bir dürtüsü olanlar veya yapay bir etkinliğe sınırsız “müptela” olanlar ya da güç ihtiyaçları açısından kendilerini bir hareket veya organizasyonla yeterince özdeşleştirenler birer istisnadırlar. Diğerleri, yapay etkinliklerle ya da bir organizasyonla özdeşleşmekle bütünüyle tatmin olamazlar (bkz. 41-64. paragraflar). İkinci olarak, sistem tarafından, açık kurallar ya da toplumsallaşma yoluyla çok fazla kontrol uygulanıyor; bu da bazı amaçlara ulaşamamaya ve çok fazla güdüyü engelleme gerekliliğine bağlı olarak bir bağımsızlık eksikliği ve hayal kırıklığına yol açıyor.

86. Ancak insanların çoğu, endüstriyel-teknolojik toplumdan çok memnun olsaydı bile, biz (FC), hala bu tür bir topluma karşı çıkardık, çünkü (diğer nedenlerle birlikte) böyle bir toplumu, insanların gerçek amaçlar için uğraşmak yerine, güç süreci ihtiyaçlarını yapay etkinlikler veya bir organizasyon ile özdeşleşmek yoluyla tatmin etmek zorunda kaldıkları bir toplum olarak görüyoruz.

Bilim Adamlarının Motifleri

87. Bilim ve teknoloji, yapay etkinliklerin en önemli örneklerini oluşturur. Bazı bilim adamları “merak” ya da “insanlığa faydalı” olma isteğiyle

le motive olduklarını iddia ederler. Ancak bunların, bilim adamlarının çoğu için temel motifler olmadığını anlamak kolaydır. “Merak” a gelince, bu kavram açıkça absürddür. Çoğu bilim adamı, herhangi normal bir meraka konusu olamayacak, son derece uzmanlık isteyen sorunlar üzerinde çalışır. Örneğin, bir astronom, bir matematikçi ya da bir böcek bilimci, İzopropytrimethylmetan’ın kimyasal özelliklerini merak eder mi? Tabii ki hayır. Böyle bir konuyu ancak bir kimyager merak eder, onun bunu merak etmesinin tek nedeniyse kimyanın onun yapay etkinliği olmasıdır. Kimyager yeni bir böcek türünün uygun sınıflandırılmasını merak eder mi? Hayır. Bu sorun yalnızca bir böcek bilimciyi ilgilendirir, o da bununla yalnızca, böcek bilim kendi yapay etkinliği olduğundan ilgilenir. Eğer kimyager ve böcek bilimci fiziksel gereksinimlerini karşılamak için ciddi çabalar göstermek zorunda kalsalardı ve eğer bu çaba onların yeteneklerini ilginç ancak bilimsel olmayan bir şekilde kullanmalarına izin verseydi, o zaman, onlar İzopropytrimethylmetan’ı ve böceklerin sınıflandırılmasını umursamayacakları. Mezuniyet sonrası eğitim fonlarının darlığının kimyageri bir sigorta komisyoncusu olmaya zorladığının varsayalım. Bu durumda o, sigortayla ilgili konularla çok ilgili olacak ancak İzopropytrimethylmetan’la ilgilenmeyecekti. Bilim adamlarının işlerine harcadıkları zaman ve çabaların yalnızca meraka harcanması hiçbir koşulda normal değil. Bilim adamlarının motifleri için “merak” açıklaması hiç tutmuyor.

88. “İnsanlığın yararı” açıklaması da diğerinden daha iyi değil. Bazı bilimsel çalışmaların, insanlığın iyiliği ile akla yakın hiçbir ilgisi yoktur. Örneğin, arkeoloji ve karşılaştırmalı dilbilimi çalışmalarının çoğu böyledir. Bilimin diğer bazı alanları ise tehlikeli bazı olanaklar taşır. Yine de, bu alanlardaki bilim adamları da, aşırı bulan veya hava kirliliğini araştıranlar kadar hırslıdır. Nükleer terminaller yapmaya açıkça duygusal olarak bağlanan Dr. Edward Teller’in durumunu düşünün. Bu bağ, insanlığın yararına hizmet etme isteğinden mi kaynaklanıyor? Eğer öyleyse, Dr. Teller neden diğer “insancıl” konularda da bu kadar duyarlı olmadı? Eğer insancıl biri ise, neden hidrojen bombasının yapılmasına yardım etti? Diğer pek çok bilimsel ilerlemeyle birlikte nükleer santrallerin insanlığın gerçekten yararına olup olmadığı tartışmaya açıktır. Ucuz elektrik, zararı, kaza riskini karşılar mı? Dr. Teller, sorunun yalnızca bir yanını gördü. Onun nükleer güçle olan bağı açıkça “insanlığa hizmet” isteğinden değil, ancak işinden ve onu pratik olarak işlerken görmekten edindiği kişisel tatminden kaynaklanıyordu.

89. Aynı şey, bilim adamlarının geneli için geçerlidir. Bazı istisnaların mümkün olmasıyla birlikte genel olarak, motifi ne merak ne de insanlığa hizmet değil, güç sürecinden geçmeye olan ihtiyaçlarıdır: Amaç sahibi olma (çözülecek bir bilimsel problem), çabalamak

(araştırma) ve amaca ulaşma a(sorunun çözülmesi). Bilim, yapay bir etkinliktir, çünkü bilim adamları temelde çalışmalarından edindikleri tatmin için çalışırlar.

90. Tabii bu kadar basit değil. Bir çok bilim adamı için diğer motifler de rol oynuyor. Para ve statü gibi. Bazı bilim adamları, statülerden doymak bilmeyen tipte kişiler olabilir (bkz. 79. paragraf) ve bu da, çalışmaları için motivasyonun önemli bir bölümünü oluşturur. Hiç kuşkusuz, bilim adamlarının çoğunluğu, genel toplumun çoğunluğu gibi reklam ve pazarlamacılık tekniklerine karşı az ya da çok hassastır ve mal ve hizmetlere olan arzularını giderme ihtiyacı duyarlar. Yani, bilim BÜTÜNÜYLE bir yapay etkinlik değildir. Ama büyük oranda yapay bir etkinliktir.

91. Ayrıca bilim ve teknoloji güçlü bir kitle hareketi oluşturur ve pek çok bilim adamı, güç ihtiyaçlarını bu kitle hareketiyle özdeşleşerek giderir (bkz. 83. paragraf).

92. Böylece bilim, insan soyunun gerçek iyiliğine ya da diğer tüm standartlara aldırmadan, yalnızca bilim adamlarının ve araştırma için fonları sağlayan hükümet görevlilerini ve şirket yetkililerini psikolojik ihtiyaçlarına hizmet ederek körü körüne ilerliyor.

Özgürlüğün Doğası

93. Endüstriyel-teknolojik toplumun, bireyin özgürlük alanını sürekli daraltmayacak bir biçimde yeniden düzenlenemeyeceğini anlatacağız. Ancak, “özgürlük” pek çok şekilde anlaşılabileceği için, önce ne tür bir özgürlükten bahsettiğimizi anlatmalıyız.

94. “Özgürlük”ten şunu kastediyoruz: Güç sürecini, yapay etkinliklerin yapay hedefleriyle değil, gerçek amaçlarla ve hiç kimsenin, özellikle de hiçbir büyük kuruluşun müdahalesi, manipülasyon veya denetlemesi olmadan yaşayabilme fırsatı. Özgürlük, kişinin (ya bir birey olarak ya da KÜÇÜK

bir grubun üyesi olarak) ölüm kalım meselelerini kontrol edebilmesidir; yiyecek, giyecek, barınak ve çevresinden gelebilecek her türlü tehlikeye karşı savunma. Özgürlük, güç sahibi olmak demektir; diğer insanları kontrol etmek için değil, ancak kendi yaşamının koşullarını kontrol etmeye yarayan güç. Biri (özellikle de büyük bir kuruluş) kişinin üzerinde bir güce sahipse, bu güç ne kadar iyi niyetli, hoşgörülü ve müsaadeci olursa olsun kişi özgür değildir. Özgürlüğü, tam bir kabullenişle karıştırmamak önemlidir. (bkz. 72. paragraf)

95. Anayasa tarafından garanti altına alınan bazı haklarımız olduğu için özgür bir toplumda yaşadığımız söyleniyor. Ancak, bu haklar göründükleri kadar önemli değildir. Bir toplumda varolan kişisel özgürlüğün derecesi, o toplumdaki kanunlar veya yönetim biçiminden çok, toplumun ekonomik ve teknolojik yapısına bağlıdır. (16) New England'daki Kızılderililerin çoğu monarşiyle yönetiliyordu ve İtalyan Rönesans'ı sırasındaki şehirlerin çoğu da diktatörlerin kontrolü altındaydı. Ancak, bu toplumların tarihini okurken insan, onlarda bizim toplumumuzdakinden daha fazla kişisel özgürlüğe izin verildiği izlenimini ediniyor. Bu, kısmen yöneticinin iradesini dayatacak etkin mekanizmaların yokluğundan kaynaklanıyor: Çağdaş, iyi örgütlenmiş polis güçleri; hızlı, uzun mesafe iletişimleri, denetleme kameraları, sıradan vatandaşların yaşamları hakkında bilgi dosyaları yoktu. Bu nedenle de, kontrolden kaçmak görece daha kolaydı.

96. Anayasal haklarımıza gelince, örneğin, basın özgürlüğünü düşünün. Elbette bu hakka çatmak istemiyoruz; bu, politik gücün yoğunlaşmasını kısıtlamak ve politik gücü olanları, yanlışlarını halka teşhir etmek yoluyla yola getirmek için önemli bir araç. Ancak, basın özgürlüğü, sıradan vatandaşın bir birey olarak çok az işine yarar. Medya, çoğunlukla sistemle bütünleşmiş büyük kuruluşların kontrolündedir. Birazcık parası olan herkes bir şey bastırabilir veya bunu internette veya başka bir yolla dağıtabilir, ama onun söyleyecekleri medyanın büyük miktardaki materyallerinin arasında kaybolacak, bu nedenle de hiçbir etkisi olmayacaktır. Bu yüzden toplumda kelimelerle bir etki yaratmak, çoğu birey veya küçük gruplar için olanaksızdır. Örneğin bizi (FC) ele alın. Eğer hiçbir şiddet eyleminde bulunmasaydık ve bu yazılarımızı bir yayıncıya teslim etmiş olsaydık, büyük olasılıkla kabul edilmeyecekti. Eğer kabul edilmiş ve yayınlanmış dahi olsa, büyük olasılıkla fazla okuyucu çekmeyecekti çünkü medyanın koyduğu eğlence programlarını seyretmek, ciddi bir makale okumaktan daha eğlencelidir. Bu yazı-

lar çok okuyucu bulsaydı bile, bu okuyucuların çoğu okuduklarını hemen unutacaklardı, çünkü akılları medyanın onları maruz bıraktığı yığınlarca materyal doldurulacaktı. Mesajımızı, topluma kalıcı bir etki bırakabilme şansıyla sunabilmek için insanları öldürmek zorunda kaldık.

97. Anayasal haklar bir dereceye kadar yararlı olsa da, burjuva özgürlük anlayışı olarak tabir edilebilecek şeyi garantilemekten pek fazlasına hizmet etmez. Burjuva anlayışına göre, “özgür” bir insan, sosyal bir makinenin önemli bir parçasıdır ve yalnızca tembihlenmiş ve sınırlanmış bir dizi özgürlüğe sahiptir; bu özgürlükler bireyin ihtiyaçlarından çok sosyal makinenin ihtiyaçlarına hizmet etmek üzere tasarlanmıştır. Bu yüzden, burjuvazinin tanımladığı “özgür” insan ekonomik özgürlüğe sahiptir çünkü bu büyüme ve ilerlemeyi teşvik eder, basın özgürlüğüne sahiptir çünkü toplumsal eleştiri, politik liderlerin yanlış davranışlarını engeller; adil bir mahkemeye hakkı vardır çünkü güçlülerin kaprislerine bağlı mahkumiyetler sistem için kötü olur. Bu açıkça Simon Bolivar’ın tavrıydı. Ona göre, insanlar özgürlüğü yalnızca ilerlemeyi (burjuvanın düşündüğü ilerlemeyi) kolaylaştırmak için kullandıkları sürece hak ederdi. Diğer burjuva düşünürler de, özgürlüğü benzer bir açıdan, yalnızca kolektif sonuçlara ulaşan bir araç olarak gördüler. Chester C. Tan, “20. yy.da Politik Düşünce”, syf. 202’de Komüntang lideri Hu Han-min’in felsefesini şöyle açıklıyor: “Bir bireye haklar verilir çünkü o, toplumun bir üyesidir ve topluluk yaşamı böyle haklar gerektirir. Hu, topluluktan tüm halkı kastediyordu.” Syf. 259’da da Tan, Carsum Chang’a göre (Chang Chun-mai, Çin Devlet Sosyalist Partisi lideri) özgürlüğün, kullanılması gerektiğini belirtir. Ancak başkalarının tembihlediği şekilde kullanacaksa kişinin ne biçim bir özgürlüğü vardır? FC’nin özgürlük anlayışı Bolivar, Hu, Chang ve diğer burjuva teorisyenlerinkiyle aynı değildir. Bu tür teorisyenlerin sorunu, gelişmeyi ve sosyal teorilerin uygulanmasını yapay etkinlikleri haline getirmiş olmalarıdır. Sonuç olarak, bu teoriler, dayatıldıkları toplumda yaşayan şanssız insanların ihtiyaçlarına hizmet etmekten çok, teorisyenlerin ihtiyaçlarına hizmet etmek için tasarlanmıştır.

98. Bu bölümle ilgili değinilecek bir nokta daha kaldı: Bir insan sırf yeterince özgür olduğunu SÖYLÜYOR diye, onun yeterince özgür olduğu sanılmamalı. Özgürlük kısmen insanların farkında olmadığı psikolojik kontrollerle sınırlanır; üstelik insanların özgürlükten ne anladıklarını oluşturan düşünceler, kişilerin kendi ihtiyaçlarından çok, toplumsal yasalar tarafından yönlendirilir. Örneğin, aşırı toplumsallaşmış türden birçok solcu,

büyük olasılıkla kendileri de dahil çoğu insanın fazla değil az toplumsallaşmış olduğunu söyleyecektir, buna rağmen, aşırı toplumsallaşmış bir solcu bu yüksek düzeydeki toplumsallaşması yüzünden ağır bir psikolojik bedel öder.

Tarihin Bazı İlkeleri

99. Tarihin iki bileşenden oluşan bir toplam olduğunu düşünün: Sezilebilir bir yolda ilerlemeyen, önceden sezilemeyen olaylardan oluşan düzensiz bir bileşen ve uzun vadeli tarihi bir akıştan oluşan düzenli bir bileşen. Biz burada uzun erimli akımlarla ilgileneceğiz.

100. Birinci İlke : Eğer uzun vadeli bir tarihi akışta KÜÇÜK bir değişiklik yapılırsa, o değişikliğin etkisi neredeyse her zaman geçici olacaktır. Akış, orijinal durumuna dönecektir. (Örnek: Bir toplumdaki politik çöküntünün temizlenmesi için düzenlenen bir reform hareketi genelde kısa vadeli-dir; er geç reformcular rahatlar ve çöküntü yine topluma sızar. Söz konusu toplumdaki politik çöküntü genelde sabit kalır veya toplumun evrilişine bağlı olarak yavaşça değişir. Normalde, politik bir temizleme ancak yaygın sosyal değişimlere eşlik ettiğinde kalıcı olacaktır; toplumda KÜÇÜK bir değişim yeterli olmayacaktır). Eğer, uzun vadeli bir tarihi akışta küçük bir değişikli kalıcı gibi görünüyorsa, bunun nedeni değişikliğin, akışın zaten içinde bulunduğu yönde etki etmesidir, yani akış değişmemiş yalnızca bir adım ilerlemiştir.

101. İlk ilke neredeyse aynı şeyin farklı kelimelerle tekrarlanmasıydı. Eğer bir akış küçük değişikliklere göre istikrarlı olmasaydı, belirli bir yön izlemek yerine rasgele bir yönde ilerlerdi; yani, uzun vadeli bir akış bile olmazdı.

102. İkinci İlke : Eğer uzun vadeli bir tarihi akışı etkileyebilecek denli büyük bir değişikli yapılırsa, bu tüm toplumu değiştirir. Başka bir deyişle, bir toplum tüm parçaların birbiriyle bağlantılı olduğu bir sistemdir ve bunun önemli hiçbir parçasını diğer parçalarını da değiştirmeden değiştiremezsiniz.

103. Üçüncü İlke : Uzun vadeli tarihi bir akışı kalıcı olarak değiştirebilecek derecede büyük bir değişiklik yapılırsa, bunun, toplum açısından bir bütün olarak ileride getireceği sonuçlar önceden bilinemez. (Çeşitli başka toplum-

lar da aynı değişiklikten geçmediği ve aynı sonuçları yaşamadığı sürece; eğer böyle bir şey olmuşsa, kişi, aynı değişiklikten geçen diğer bir toplumun da benzer sonuçlara varabilme olasılığının bulunduğunu, ampirik bir temele dayanarak öngörebilir.)

104. Dördüncü İlke : Yeni bir toplum kağıt üstünde tasarlanamaz. Yani, ilerideki bir toplumu önceden planlayıp, o toplumun tasarladığınız gibi işlemlerini bekleyemezsiniz.

105. Üçüncü ve dördüncü ilkeler insan toplumlarının karmaşıklığından kaynaklanır. İnsan davranışındaki bir değişiklik toplumun ekonomisini ve fiziksel çevresini etkiler; ekonomi çevreyi etkiler veya bunun tersi olur, ekonomi ve çevredeki değişiklikler de insan davranışını karmaşık ve tahmin edilemez şekillerde etkiler vb. Etki-tepki ağı açıklanmak ve anlaşılacak için çok fazla karmaşıktır.

106. Beşinci İlke : İnsanlar, toplumlarının şeklini bilinçli ve akılcı olarak seçmezler. Toplumlar, akılcı insan kontrolü altında olmayan sosyal evrim süreçleri yoluyla gelişir.

107. Beşinci ilke, diğer dördünün bir sonucudur.

108. Açıklamak gerekirse: Birinci örneğe göre, genel olarak konuşursak, bir sosyal reform girişimi ya toplumun zaten geliştiği yolda etki eder (böylece de, sadece her koşulda olacak bir değişikliği hızlandırır) ya da yalnızca geçici bir etki gösterir, böylece de toplum kısa sürede eski haline döner. Toplumun herhangi önemli bir niteliğinin gelişiminde kalıcı bir değişim gerçekleştirmek için reform yetersizdir, devrim gereklidir. (Bir devrim, ille de silahlı bir başkaldırıyı veya bir devletin yıkılmasını içermez.) İkinci kurala göre, bir devrim asla toplumun yalnızca bir yönünü değiştirmez, tüm toplumu değiştirir; üçüncü ilkeye göreyse, devrimcilerin asla beklemediği veya istemediği değişiklikler ortaya çıkar. Dördüncü ilkeye göre, devrimciler veya ütopyacılar yeni bir toplum türü oluşturlarsa, bu asla planlanan şekilde işlemez.

109. Amerikan Devrimi aykırı bir örnek değildir. Amerikan “Devrimi” bizim kelimedenden anladığımız anlamda bir devrim değildi, ancak oldukça uzun erimli politik reformların izlediği bir bağımsızlık savaşıydı. Kurucu-

lar, Amerikan toplumunun gelişme yönünü değıştirmediler, zaten böyle bir niyetleri de yoktu. Onlar yalnızca, Amerikan toplumunu, gelişimini geciktiren İngiliz yönetiminden kurtardı. Onların politik reformu hiçbir temel akışı değıştirmede yalnızca Amerikan politik kültürünü, doğal gelişim yönüne itti. Amerikan toplumunun da bir dalı olduğu İngiliz toplumu, uzun süredir temsili demokrasi yolunda ilerliyordu. Bağımsızlık Savaşı'ndan önce de Amerikalılar, koloni meclislerinde önemli bir düzeyde temsili demokrasi uyguluyorlardı. Anayasa tarafından oluşturulan politik sistem, İngiliz sistemi ve koloni meclislerine dayanıyordu. Büyük değışikliklere tabi. Kurucuların çok önemli bir adım attığı şüphe götürmez. Ancak bu İngilizce konuşanların zaten gittiği yolda atılmış bir adımdı. Bunun kanıtı da şu ki, İngiltere ve halkını çoğunlukla İngiliz kökenlilerin oluşturduğu kolonileri, özellikle ABD'ninkine benzeyen temsili demokrasi sistemine ulaştılar. Eğer kurucular cesaretlerini kaybedip Bağımsızlık Bildirgesi'ni imzalamayı reddetselerdi, bugünkü yaşam tarzımız çok da farklı olmayacaktı. Belki İngiltere ile daha sıkı bağlarımız olacaktı ve belki de bir kongre ve başkan yerine bir parlamento ve başbakanımız olacaktı. Çok büyük bir fark değil bu. Bu nedenle, Amerikan Devrimi, bizim ilkelerimize aykırı bir örnek değil, aksine ilkelerimize iyi bir örnek oluşturuyor.

110. Yine de, bu ilkeleri uygularken kişi sağ duyusunu kullanmalı. Bu ilkeler, yorum serbestliğine izin verebilecek, kesin olmayan bir dille anlatılmıştır ve bunların istisnaları da bulunabilir. Bu yüzden, bu ilkeleri çiğnenemez yasalar olarak değil, birer tasarı ya da düşünmek için birer rehber, toplumun geleceğı hakkındaki safça düşüncelere karşı kısmi birer çözüm olarak sunuyoruz. İlkeler sürekli olarak akılda tutulmalı ve kişi, onlarla çatışan bir sonuca vardığında, düşünme tarzını tekrar gözden geçirmelidir ve ancak çok iyi, somut nedenleri olduğunda vardığı sonucu elinde tutmalıdır.

Endüstriyel-Teknolojik Toplum Reforme Edilemez

111. Yukarıda anlatılan ilkeler, endüstriyel sistemi, sürekli özgürlük alanımızı daraltmasını engelleyecek bir biçimde reforme etmenin ne kadar umutsuzca zor olduğunu göstermeye yeter. En azından Endüstri Devrimi'nden beri, teknolojinin, bireysel özgürlük ve bağımsızlık pahasına gittikçe güçlenme yolunda bir eğilimi vardır. Bundan dolayı, özgürlüğü teknolojiden korumaz üzere tasarlanan herhangi bir değışiklik, toplumumuzun gelişimindeki ana yöne aykırı olur. Bunun sonucu olarak, böyle bir değışiklik geçici olurdu

–kısa zamanda tarihin akışı içinde silinirdi- ya da, kalıcı olacak kadar büyük olursa, tüm toplumumuzun doğasını değiştirirdi. Bu, birinci ve ikinci ilkelere göre ortaya çıkıyor. Dahası, toplum önceden tahmin edilmeyecek bir şekilde değişeceğinden (üçüncü ilke) büyük bir risk olacaktı. Özgürlük lehine kalıcı farklılıklar yapacak kadar büyük değişikliklere başlanamazdı, çünkü kısa bir zamanda bunların sistemi çökerteceği anlaşıldı. Bu yüzden, reform yolundaki bir girişim etkili olamayacak kadar ürkek olurdu. Kalıcı bir farklılık yaratabilecek değişikliklere başlansaydı bile, yıkıcı etkileri anlaşıldığı zaman, bu değişiklikler ancak tüm sistemde kökten, tehlikeli ve tahmin edilemeyen bir değişikliğe hazırlıklı kişiler tarafından yapılabilir. Yani reformistler tarafından değil, devrimciler tarafından.

112. Teknolojinin varsayılan yararlarını feda etmeden özgürlüklerini kurtarmak derdinde olan insanlar, özgürlükle teknolojiyi uzlaştıracak yeni bir toplum türü için safça planlar önereceklerdir. Bu tür önerilerde bulunan insanların, bu yeni tür toplumun nasıl kurulacağına dair pratik hiçbir öneri ortaya atmamaları gerçeği bir yana, dördüncü ilkeden de anlaşılabileceği gibi bu yeni toplum kurulabilse bile, ya çökerdi ya da beklenenden çok farklı sonuçlar verirdi.

113. Yani, son derece genel anlamda bile, toplumu, moderne teknolojiyle özgürlü bağdaştıracak bir biçimde değiştirecek bir yolun bulunması olanaksız görünüyor. Önümüzdeki birkaç bölümde özgürlükle teknolojik ilerlemenin uzlaşmaz olduğu sonucuna varmamızın nedenlerini daha ayrıntılı olarak açıklayacağız.

Endüstriyel Toplumda Özgürlüğün Kısıtlanması Kaçınılmazdır

114. 65-67, 70-73. paragraflarda anlatıldığı gibi çağdaş insanın eli kolu bir kurallar ve düzenlemeler ağıyla bağlanmış ve kaderi de, kararlarını etkileyemeyeceği kadar uzak kişilerin eylemlerine bağlıdır. Bu ne tesadüf ne de mağrur bürokratların keyiflerinin bir sonucu. Bu durum, teknolojik açıdan ilerlemiş toplumlarda gerekli ve kaçınılmazdır. Sistem, işleyebilmek için insan davranışlarını sıkı sıkıya düzenlemez ZORUNDADIR. Alt düzey bürokratlara herhangi ciddi bir takdir hakkı verildiğinde, bu hem sistemi çökertecek hem de bürokratların, birey olarak bu takdir hakkını kullanmada gösterdikleri farklılıklardan ötürü haksızlık suçlamalarına yol açacaktır. Özgürlüğümüz üzerindeki sınırlamaların bir bölümünün kalkabileceği

doğrudur ama GENELDE endüstriyel-teknolojik toplumun işlemesi için yaşamlarımızın büyük kuruluşlar tarafından denetlenmesi gereklidir. Sonuç olarak, ortalama insanda bir güçsüzlük duygusu oluşuyor. Ancak, yasal düzenlemelerin yerini, gittikçe artan oranlarda, sistemin yapmamızı talep ettiklerini bize istetecek psikolojik araçlar alabilir. (Propaganda,(14) eğitim-teknikleri, “akıl sağlığı” programları vb.)

115. Sistem, insanları, insan davranış kalıplarına çok uzak bir biçimde davranmaya zorlamaktadır. Örneğin, sistemin bilim adamlarına, matematikçilere ve mühendislere ihtiyacı vardır. Onlarsız işleyemez. Bu yüzden, çocuklara bu alanda yükselmeleri için ağır baskılar uygulanıyor. Bir yetişkin insanın zamanının büyük bir bölümünü kendi işine vermiş olarak bir masa başında oturarak geçirmesi doğal değildir. Normal bir yetişkin, zamanını gerçek dünyayla etkin bir ilişki kurarak geçirmek ister. İlkel insanlar arasında çocukların yapmak üzere eğitildikleri şeyler, doğal insan güdüleriyle bir uyum içindedir. Örneğin, Amerikan yerlilerinde, erkek çocuklar, etkin dış uğraşlar için eğitiliyordu. Ama, toplumumuzda, çocuklar teknik konuları öğrenmeye itiliyor ve çoğu bunu gönülsüzce yapıyor.

117. Teknolojik açıdan gelişmiş tüm toplumlarda, bireyin kaderi, kişisel olarak çok fazla etkileyemediği kararlara bağlı OLMALIDIR. Teknolojik bir toplum küçük, bağımsız topluluklara bölünemez; çünkü üretim çok sayıda insanın işbirliğine dayanır. Bir karar, diyelim ki 1000000 insanı etkiliyorsa, o zaman bu etkilenen 1000000 insanın her birinin bu kararda sadece 1/1000000 kadar bir payı vardır. Pratikte gerçekleşen şey ise, genelde, kararların kamu görevlileri veya şirket yöneticileri veya teknik uzmanlar tarafından verilmesidir ancak tüm toplum oy verdiğinde bile oy veren insan sayısı, bir bireyin önemli olması için çok fazladır.(17) Bu yüzden bireylerin çoğu hayatlarını etkileyen önemli kararları etkilemekten acizdir. Bunu, teknolojik açıdan gelişmiş bir toplumda çözmek için uygun bir yol yoktur. Sistem, bu sorunu, insanların kendileri için hazırlanmış kararları İSTEMESİNİ sağlayacak propagandayı yaparak “çözmeye” çalışıyor ama bu “çözüm” insanları daha iyi hissettirseydi bile alçaltıcı olacaktı.

118. Muhafazakarlar ve diğerleri daha fazla “yerel bağımsızlık” taraftarıdır. Yerel topluluklar bir zamanlar gerçekten bağımsızdılar ancak böyle bir bağımsızlık, yerel topluluklar tuzığa düşüp, kamu hizmetleri, bilgisayar ağları, karayolları, medya ve çağdaş sağlık sistemi gibi geniş çaplı sistemlere

bağlandığında olanaksızlaştı. Diğer yandan bağımsızlığa karşı işleyen diğer bir gerçek ise, bir yerde uygulanan teknolojinin çok uzak yerleri de etkileyebilmesidir. Yani, bir nehir kolunda bir kimyasal maddenin kullanımı yüzlerce mil ötedeki suyu da kirletir ve sera etkisi tüm dünyayı etkiler.

119. Sistem, insani ihtiyaçları doyurmak için varolmaz ve varolmaz. Aksine, sistemin ihtiyaçlarına uymak üzere düzenlenmesi gereken, insan davranışıdır. Bunun sistemi yönetiyor gibi gözüken politik ya da sosyal ideolojiyle hiçbir ilgisi yoktur. Bu teknolojinin suçudur çünkü sistem, ideoloji tarafından değil teknik gereklilikler tarafından yönlendirilir.(18) Elbette sistem birçok insani ihtiyacı karşılıyor ancak genelde, bunu yapmak sistemin yararına olduğu sürece yapıyor. Asıl önemli olan insanın ihtiyaçları değil, sistemin ihtiyaçlarıdır. Örneğin, sistem insanlara gıda sağlıyor çünkü herkes açlıktan ölseydi sistem işleyemezdi; insanların psikolojik ihtiyaçlarıyla ilgilenmek, GEREKLİ olduğu zaman ilgileniyor çünkü çok sayıda melankolik ya da asi olursa sistem işleyemez. Ancak sistem, gayet iyi, somut ve pratik nedenlerden ötürü davranışlarını, sistemin ihtiyaçlarına göre düzenlemeleri için insanlara sürekli bir baskı uygulamak zorundadır. Çok fazla atık mı birikiyor? Hükümet, medya, eğitim sistemi, çevreciler, herkes bizi atıkların doğaya dönüşümü üzerine bir yığın propagandaya boğar. Daha fazla teknik personele mi ihtiyaç var? Çocuklara, koro halinde bilim üzerine eğitim görmeleri tembihlenir. Hiç kimse durup da, yetişkinleri, zamanının çoğunu genelde çoğunun nefret ettiği konularda çalışmaya zorlamanın insanlık dışı olup olmadığını sormuyor. Kalifiye işçiler, teknik ilerlemeler nedeniyle işten çıkarılıp “yeniden eğitim”den geçirilince, kimse böyle itilip kakılmaların onlar için aşağılayıcı olup olmadığını sormaz. Herkesin, teknik gerekliliklere boyun eğmek zorunda olduğuna kesin gözüyle bakılıyor, bunun da iyi bir nedeni var: Eğer insani ihtiyaçlar, teknik gerekliliklerden daha öncelikli bir hale getirilseydi, ekonomik sorunlar, işsizlik, kıtlık ve daha da kötülerini ortaya çıkabilirdi. Toplumumuzda “akıl sağlığı” kavramı büyük oranda bireyin sistemin ihtiyaçlarına uygun olarak davranma ve bunu stres belirtileri göstermeden yapma düzeyine göre tanımlanır.

120. Sistem içinde bir amaç duygusu ve bağımsızlık için yer açma çabaları bir şakadan daha ileri gitmez. Örneğin, bir şirkette, tüm çalışanlara bir katologun bir bölümünü oluşturma görevi yerine, her bir çalışana tüm bir katalog oluşturma görevi verildi; bunun da çalışanlara bir amaç ve başarı hissi vermesi bekleniyordu. Bazı şirketler de çalışanlarına daha fazla

bağımsızlık vermeyi denediler ama pratik nedenlerden ötürü bu ancak çok sınırlı bir oranda gerçekleştirilebilir ve hiçbir koşulda çalışanlara asıl amaçlara yönelik bağımsızlıklar verilemez —çalışanların “bağımsız” çabaları, asla kişisel olarak seçtikleri amaçlara yönelik olamaz, ancak işverenin amaçlarına yönelik olabilir, şirketin devamı ve büyümesi gibi. Çalışanların aksi şekilde davranmasına izin veren herhangi bir şirket batardı. Benzer şekilde, sosyalist sistemdeki herhangi bir girişimde, işçiler çabalarını girişimin amaçlarına yöneltmelidir, yoksa girişim, sistemin bir parçası olma amacına hizmet edemeyecektir. Yine, tamamıyla teknik nedenlerden ötürü, bireylerin çoğunun veya küçük grupların, endüstriyel toplumda fazla bağımsızlık sahibi olabilmeleri mümkün değildir. Küçük çaplı iş sahipleri bile genelde yalnızca sınırlı bağımsızlığa sahiptirler. Kanunların yanı sıra, ekonomik sisteme uymak ve onun gerekliliklerine alışmak zorunda olması küçük iş sahibini sınırlar. Örneğin, biri yeni bir teknoloji geliştirdiği zaman, küçük iş sahibi onu, rekabete katılabilmek için, istese de istemese de kullanmak zorundadır.

Teknolojinin “Kötü” Tarafları “İyi” Taraflarından Ayrılmaz

121. Endüstriyel toplumun özgürlük lehine yeniden düzenlenmesinin olanaksızlığının diğer bir nedeni ise, çağdaş teknolojinin, tüm parçaların diğerine bağlı olduğu bir bütünlüklü sistem olmasıdır. Teknolojinin “kötü” taraflarını atıp sadece “iyi” taraflarını bırakamazsınız. Örneğin, çağdaş tıbbı ele alalım. Tıp bilimindeki ilerlemeler, kimya, fizik, biyoloji, bilgisayar bilimi ve diğer alanlardaki ilerlemelere bağlıdır. İleri düzey tıbbi tedaviler, yalnızca teknolojik açıdan gelişkin, ekonomik açıdan zengin bir toplumda bulunabilen pahalı ve ileri teknoloji ürünü bir donanım gerektirir. Şurası açık ki, tüm teknolojik sistem ve ona uygun her şey olmaksızın tıpta pek bir ilerleme kaydedilemez.

122. Tıpta ilerleme, teknolojik sistemin diğer parçaları olmadan da sağlanabilseydi bile, bir takım kötülükleri de beraberinde getirecekti. Örneğin, şeker hastalığının tedavisinin bulunduğunu varsayalım. O zaman, şeker hastalığına genetik bir eğilimi olan insanlar da diğerleri gibi yaşayabilecek ve üreyebilecek. Şeker hastalığına karşı doğal seçim azalacak ve bu tür genler tüm topluma yayılacaktı. (Bu şu anda bile olabilir, çünkü şeker hastalığı tedavi edilemese de insülin kullanımıyla kontrol altında tutulabiliyor.) Toplumun genetik yapısının bozulmasıyla başka bazı hastalıklara karşı has-

sasiyet de değişecektir. Tek zm bir tür jenik programı (jenik; İnsan ırkının soya çekim yoluyla ıslahına çalışan bilim dalıdır. .n.) veya yaygın genetik mühendisliği olacaktır, böylece insan artık doğanın ya da şansın ya da tanrının (dini veya felsefi görüşlerinize bağlı olarak) bir yaratısı değil, işlenmiş bir ürün olacaktır.

123. Eğer büyük devlet babanın hayatınıza şU ANDA fazla karıştığını düşünüyorsanız yanılıyorsunuz, siz asıl devlet, çocuklarınızın genetik yapısını düzenlemeye başladığında grn olacakları. Bu tür bir düzenleme, kaçınılmaz olarak genetik mühendisliğinin başlangıcını getirir, çünkü kontrolsüz genetik mühendisliğinin sonuçları bir felaket olabilir.(19)

124. Bu tür endişeler verilen genel yanıt, “tıbbi ahlak” üzerinde konuşmaktır. Ancak bir ahlak kuralı, özgürlüğü tıbbi ilerleme karşısında korumaya yaramaz; ancak işleri daha da beter duruma sokar. Genetik mühendisliğinde uygulanan bir ahlak kuralı, insanların genetik yapılarının düzenlenmesi için bir araç olurdu. Birileri, büyük olasılıkla da çoğunlukla orta sınıfın st katmanı) şu ve şu genetik mühendisliği uygulamalarının “ahlaki” olduğuna ve diğerlerinin de olmadığına karar veriri, böylece, kendi değerlerini, nüfusun büyük bölümünün genetik yapılarına empoze ederler. Eğer bir ahlak kuralı tümüyle demokratik bir düzeyde seçilmiş olsaydı bile bu sefer de, çoğunluk, genetik mühendisliğinin “ahlaki” kullanımı konusunda belki de farklı fikirleri olan azınlıklara kendi değerlerini dayatıyor olurdu. zgrlğ gerçekten koruyacak tek ahlak kuralı, TÜM genetik mühendisliğini yasaklayan bir ahlak kuralı olabilirdi ve bu tür bir kuralın, teknolojik bir toplumda asla uygulanmayacağından emin olabilirsiniz. Genetik mühendisliğine kk bir rol biçen hiçbir kural uzun süre kalamazdı çünkü biyoteknolojinin yoğun gücü karşı konulamaz olurdu; özellikle de, uygulamaların birçoğu toplumun büyük bölümüne kesinlikle iyi grneeği için. (Fiziksel ve akli hastalıkları ortadan kaldırmak; insanlara bugünün dünyasında geçinip gidebilmek için gerekli becerileri kazandırmak.)kaçınılmaz olarak, genetik mühendisliği yaygın olarak kullanılacak ama yalnızca endüstriyel-teknolojik sistemin ihtiyaçlarına uyan biçimlerde.(20)

Teknoloji, zgrlk özleminden Daha Etkin Bir Sosyal Güçtür

125. Teknolojiyle zgrlk arasında KALICI bir uzlaşma olması olanaksızdır, çünkü teknoloji, çok daha etkin bir güçtür ve TEKRAR TEKRAR

varılan uzlaşmalar yoluyla sürekli özgürlüğe geri adım attırır. Başlangıçta aynı miktarda toprağa sahip olan, ancak biri diğerinden daha güçlü olan iki komşunun durumunu düşünelim. Güçlü olan, diğerinin toprağından bir parça ister. Zayıf olan reddeder. Güçlü olan, “Tama, hadi uzlaşalım. Bana istediğim toprağın yarısını ver” der. Zayıf olanın teslim olmaktan başka pek çaresi yoktur. Bir süre sonra güçlü komşu, diğer bir toprak parçası ister, tekrar bir uzlaşma olur ve bu böyle devam eder. Uzun bir uzlaşmalar zincirinden sonra, güçlü olan zayıf olanın toprağını alır. Teknoloji ile özgürlük arasındaki çatışmada da bu böyle olur.

126. Teknolojinin neden olduğu özgürlük özleminden daha etkin bir sosyal güç olduğunu açıklayalım.

127. Özgürlüğü tehdit etmiyor gözüken teknolojik bir ilerleme, sıklıkla, özgürlüğü sonradan çok ciddi olarak tehdit eder. Örneğin motorize ulaşımı düşünün. Yürüyen bir insan daha önce istediği yere, trafik düzenlemelerine takılmadan istediği hızla gidebilirdi ve teknolojik destek sistemlerine de bağlı değildi. Motorlu araçlar ortaya çıktığında insanın özgürlüğünü arttırıyor gibi görünüyorlardı. Yürüyen insanın özgürlüğünü elinden almıyorlardı, kimse istemediği halde araba almak zorunda değildi ve araba almayı seçen bir insan, yürüyen bir insandan çok daha hızlı ve çok daha uzun mesafede yol alabiliyordu. Ancak, motorize ulaşım kısa sürede toplumu öyle bir değiştirdi ki, insanın hareket özgürlüğü büyük oradan kısıtlandı. Araba sayısı arttıkça, kullanımını yaygın bir biçimde denetlemek gerekli oldu. Kişi, nüfusun yoğun olduğu alanlarda, arabasıyla istediği yere istediği hızda gidemiyor, hareketleri trafik akışı ve çeşitli trafik kurallarına göre düzenleniyor. Kişi çeşitli zorunluluklarla bağlanmış durumda: Ehliyet için gerekli şeyler, sürücü testi, kayıt yenileme, sigorta, güvenlik için gerekli donanımlar, aylık taksitler. Üstelik, motorlu ulaşımın kullanımı artık seçime bağlı değil. Motorlu ulaşımın ortaya çıkışı, şehirlerimizin düzenini öyle değiştirdi ki, insanların büyük çoğunluğu, işyerlerine, alışveriş merkezlerine ve eğlence yerlerine yürüyebilecekleri uzaklıkta yaşamıyorlar, bu yüzden de ulaşım için arabalarına bağlı olmak ZORUNDADIRLAR. Ya da toplu taşıma araçlarını kullanmak zorundadırlar ki bu durumda da hareketlerini, araba sürerken olduğundan daha az kontrol edebiliyorlar. Günümüzde bir yayanın özgürlüğü bile büyük oranda sınırlıdır. Bir yaya, şehirde, temelde oto trafiğine hizmet eden trafik ışıklarını beklemek için sürekli durup beklemek zorundadır. Kırsal kesimde ise, motorlu araç trafiği, kara yolunda

yürümeyi tehlikeli ve zevksiz bir hale getiriyor. (Motorlu ulaşım konusunda dile getirdiğimiz noktanın önemine dikkat edin: Yeni bir teknolojik araç bireyin kendi seçimine göre ister kabul edeceği, ister etmeyeceği bir seçenek olarak sunulduğunda bu, o aracın hep bir seçenek olarak KALACAĞI anlamına gelmez. Çoğu durumda, yeni teknoloji toplumu öyle bir değiştirir ki, insanlar sonunda kendilerini bu yeni aracı kullanmak ZORUNDA kalmış olarak bulurlar.)

128. Teknolojik ilerleme BİR BÜTÜN OLARAK sürekli özgürlük alanımızı kısıtlarken, her yeni teknik ilerleme TEK BAŞINA istenebilir gibi görünür. Elektrik, ev içi su tesisatı, hızlı ve uzun mesafeli iletişim... Bunların herhangi birine ya da çağdaş toplumda kaydedilen sayısız diğer teknik gelişmelere nasıl karşı çıkılabilir? Telefonun ortaya çıkışına karşı koymak saçma olurdu örneğin. Telefonun çok yararı vardı ve hiç zararı yoktu. Ancak, 59-76. paragraflarda anlattığımız gibi, tüm bu teknik ilerlemeler, hep birlikte, ortalama insanın kaderinin, kendi elinde ya da komşularının veya arkadaşların elinde değil; artık kendisinin birey olarak etkilemeye gücünün yetmeyeceği politikacıların, şirket yetkililerinin ve uzak, adı bilinmeyen teknisyen ve bürokratların elinde olduğu bir dünya yarattı.(21) Aynı süreç, gelecekte de sürecek. Örneğin, genetik mühendisliğini ele alalım. Kalıtsal bir hastalığı ortadan kaldıran bir genetik tekniğinin ortaya çıkışına çok az insan karşı koyar. Bu, görünüşte hiçbir zarar vermez, hatta birçok acıyı da engeller. Yine de, hep birlikte çok sayıdaki genetik ilerleme, insanı, şansın (ya da tanrının, ya da dini inançlarımıza bağlı olarak her neyinse) özgür bir yaratısı olmaktan çıkarıp, fabrikasyon bir ürün haline getirecektir.

129. Teknolojinin böylesine güçlü bir sosyal güç olmasının diğer bir nedeni ise, teknolojik ilerlemenin, bir toplumda daima aynı yönde ilerlemesidir; bu ilerleme tersine çevrilemez. Teknik bir yenilik bir kere ortaya çıktı mı, insanlar genelde ona bağımlı hale gelirler, yani, daha gelişmiş bir yenilik onun yerini alıncaya kadar, bir daha asla onsuz olamazlar. Yeni bir teknolojik araca yalnızca bireyler bağlanmaz, dahası sistem de tümüyle bağlanır. (Bilgisayarların ortadan kaldırılması durumunda sistemin ne hale geleceğini düşünün bir.) Böyle sistem de yalnızca bir yönde ilerler; daha fazla teknolojikleşme yönünde. Teknoloji tekrar tekrar özgürlüğü bir adım gerilemeye zorlar ama kendisi asla geri adım atamaz – tüm teknoloji sistem yıkılmadıkça.

130. Teknoloji büyük bir hızla ilerlerken, özgürlüğü de pek çok açıdan aynı anda tehdit ediyor. (Nüfusun yoğunlaşması, kurallar ve düzenlemeler, bireylerin büyük kuruluşlara gittikçe artan bağımlılığı, propaganda ve diğer psikolojik teknikler, genetik mühendisliği, gözetleme aletleri ve bilgisayar yoluyla özel yaşamın istila edilmesi vb.) Özgürlüğe yönelen bu tehditlerden herhangi BİRİNİN bile geri alınması uzun ve zır bir sosyal mücadele gerektirir. Özgürlüğü korumak isteyenler, yeni saldırılarla ve bu saldırıların geliştirilmesindeki hızla boğulurlar, bu nedenle de kayıtsızlaşıp karşı koymaya son verirler. Bu tehditlerin her biriyle ayrı ayrı savaşmak boşuna olur. Başarı ancak tüm teknolojik sistemle bir bütün olarak savaşarak umulabilir ama bu, reform değil, devrimdir.

131. Teknisyenler (Bu terimi, eğitim gerektiren bir uzmanlık işi yapan herkesi kastedecek biçimde geniş anlamıyla kullanıyoruz.) işleriyle (yapay etkinlikleri) öyle çok ilgilenirler ki, işleri ile özgürlükleri çatışınca, neredeyse hep işleri lehine karar verirler. Bu, bilim adamlarında açıksa da başka yerlerde de gözlenebilir: Eğitimciler, hümanist gruplar, koruma grupları, onları bu övgüye değer sona ulaştıracak propagandayı ve diğer psikolojik araçları kullanmaktan çekinmezler. Kanun uygulayıcılar, genelde, şüphelilerin, çoğunlukla da tümüyle masum kişilerin, anayasal hakları yüzünden zor duruma düşerler ve bu hakları kısıtlamak ve ihlal etmek için yasal olarak (bazen de yasa dışı olarak) yapabildikleri ne varsa yaparlar. Eğitimcilerin, devlet görevlilerinin ve hukukçuların çoğu, özgürlük, özel yaşam ve anayasal haklara inansa da, bunlar işleriyle çatıştığında, genelde işlerinin daha önemli olduğunu hissederler.

132. İnsanların, bir ödüle ulaşmak için çalıştıklarında, bir cezayı veya olumsuz bir sonucu engellemeye uğraştıkları zamankinden daha iyi çalıştıkları bilinir. Bilim adamları ve diğer teknisyenler genelde işlerinden kazandıkları ödülle motive olurlar. Özgürlüğün, teknoloji tarafından işgal edilmesine karşı çıkanlar ise, olumsuz bir sonucu engellemeye çalışıyorlar, sonuç olarak bu cesaret kırıcı işi sürekli ve iyi yapan çok az insan var. Reformistler, özgürlüğün teknoloji tarafından işgaline somut bir engel oluşturabilecek gibi gözüken, parlak bir başarı kazansalardı, çoğu rahatlayıp ilgilerini daha kabul gören alanlara yöneltme eğilimi taşıyacaktı. Ancak bilim adamları laboratuvarlarında çalışmaya devam ediyorlar ve teknoloji de, tüm engellere rağmen bireyleri gittikçe daha çok kontrol etmenin ve onları sisteme gittikçe daha bağımlı kılmanın yolların bulacak.

133. Ne kanunlar, kurumlar, gelenekler ne de ahlaki kurallar, hiçbir toplumsal düzenleme teknolojiye karşı kalıcı bir koruma oluşturmaz. Tarih, tüm toplumsal düzenlemelerin geçici olduğunu gösteriyor; hepsi ya değişiyor ya da sonunda yok olup gidiyor. Ama teknolojik ilerlemeler bir toplum içinde kalıcıdır. Örneğin, genetik mühendisliğinin insanlara uygulanmasını ya da özgürlük ve insan onurunu tehdit edebilecek bir şekilde kullanılmasını engelleyebilecek sosyal düzenlemelere varmanın mümkün olduğunu var sayalım. Yine de, teknoloji bekliyor olacaktı. Er ya da geç bu düzenleme yok olacaktı. Toplumumuzdaki değişim hızını düşünürsek, büyük olasılıkla da kısa zamanda. O zaman, genetik mühendisliği bizim özgürlük alanımızı işgal etmeye başlayacak ve bu işgal de geri dönülemez olacaktı (teknolojik uygarlığın yıkılması durumu hariç). Toplumsal düzenlemeler yoluyla kalıcı bir şey elde etmek yanılgısı, şu andaki çevre düzenlemelerinin durumuna bakarak giderilebilir. Birkaç yıl önce, çevre kirliliğinin en kötü türlerinin en azından BİRAZINI engelleyen sağlam enerjiler var gibi görünüyordu. Politika rüzgarındaki bir değişimle bu engeller de yıkılmaya başladı.

134. Yukarıdaki nedenlerden ötürü, teknoloji, özgürlük özleminden daha etkin bir sosyal güçtür. Ancak bu ifade, önemli bir sınırlama gerektiriyor. Öyle görünüyor ki, önümüzdeki birkaç yon yılda endüstriyel-teknolojik sistem, ekonomik ve çevre sorunları, özellikle de insan davranışına (yabancılaşma, başkaldırı, düşmanlık, çeşitli sosyal ve psikolojik zorluklar) bağlı olarak şiddetli zorluklar yaşayacak. Umarız sistemin yaşayacağı bu zorluklar onun yıkılmasına ya da en azından güçsüz düşmesine neden olur ki, sisteme karşı bir devrim mümkün olabilsin. Böyle bir devrim ortaya çıkar ve başarılı olursa, o zaman özgürlük özleminin teknolojiden daha güçlü olduğu kanıtlanmış olacak.

135. 125. paragrafta, bir dizi uzlaşma zoruyla elinden tüm toprağını alan güçlü bir komşunun aç bıraktığı güçsüz bir komşu örneğini kullanmıştık. Ancak şimdi güçlü komşunun hasta olduğunu, böylece de kendisini savunamayacak duruma düştüğünü varsayalım. Güçsüz komşu, güçlüyü kendisinden aldığı toprağı geri vermeye zorlayabilir ya da onu öldürebilir. Eğer onun yaşamasına izin verip, yalnızca kendisinden aldığı toprağı geri vermeye zorlarsa aptallık etmiş olur; çünkü güçlü olan iyileşince yine tüm toprağı alacaktır. Güçsüz olan adam için tek akıllıca seçenek, şansı varken güçlüyü öldürmektir. Aynı şekilde, biz de endüstriyel sistem güçsüzken onu yok et-

meliziz. Eğer onunla uzlaşıp, güçsüzlüğünden sıyrılmasına izin verirse, o, sonunda tüm özgürlüğümüzü silip süpürecektir.

Daha Basit Toplumsal Sorunların Dahi Çözülemez Olduğu Görüldü

136. Eğer biri hala sistemi, özgürlüğü teknolojiden koruyacak şekilde düzeltmenin mümkün olduğunu düşünüyorsa, ona toplumumuzun çok daha basit ve kolay sorunları çözmede dahi nasıl beceriksiz ve çoğunlukla da başarısız olduğunu hatırlamasını tavsiye ederiz. Her şey bir yana, sistem çevre kirliliğı ve politik yozlaşmayı, uyuşturucu ticaretini ya da aile içi şiddeti durdurmakta bile başarısız olmuştur.

137. Çevre sorunlarımızı ele alın örneğın. Burada değerklerin çatıştığı açıktır: Ekonomik tedbirlere karşılık sorunlarımız için doğal kaynaklarımızın bir kısmının korunması.(22) Ancak bu konuda güç sahibi kilerden duyduğumuz tek şey sadece şaşırtıcı ve saçma sapan konuşmalar oluyor. Açık, istikrarlı bir hareket planına benzer bir şey yok. Biz de, sorunlarımızın yaşamak zorunda kalacağı çevre sorunlarını üst üste yığmaya devam ediyoruz. Çevre sorunlarını çözüme ulaştırma çabaları zaman zaman üstünlüğün el değıştirdiğı farklı gruplar arasındaki mücadeleler ve ödünlerden oluşur. Mücadele çizgisi, toplumdaki akımlarla beraber değışir. Bu tutum akla uygun ya da problemin çözülmesinde başarılı ve doğru zamanda bir sonuca ulaşacak gibi değildir. Büyük sosyal problemler, zaten eğer “çözülürse” nadiren mantıklı, kapsamlı bir plan sayesinde çözülebilirler. Genelde kısa vadeli çıkar peşinde koşan,(23) rekabet halindeki çeşitli grupların geçici bir uzlaşmaya vardığı (genelde şans eseri olarak) bir süreç içinde kendi kendileri çözüme ulaşır. Aslında, 100-106. paragraflarda formüle ettiğimiz ilkeler mantıklı, uzun vadeli bir sosyal planlamanın ASLA başarılı olmayacağına dair kanıt göstermektedir.

138. Bu nedenle şurası açıktır ki, insan ırkı en iyi halde bile nispeten kolay sosyal problemleri çözmekte bile çok kısıtlı bir kapasiteye sahiptir. Öyleyse daha zor ve karışık olan özgürlüğü teknoloji ile uzlaştırma problemini nasıl çözecektir? Teknoloji belli maddi avantajlar sunar, özgürlük ise farklı insanlara farklı şeyler çağırıştıran soyut bir kavramdır ve eksikliği kolayca propaganda ve etkileyici bir konuşma ile gizlenir.

139. Şu önemli farka dikkat edin: Çevre problemlerimizin (örneğin) bir

gün mantıklı, kapsamlı bir plan doğrultusunda çözümlenmesi olasıdır, ama bu gerçekleşirse nedeni sadece sistem için bu problemleri çözmenin uzun vadede çıkar sağlamasıdır. Ama özgürlüğü ya da küçük özerk toplulukları korumak sistemin çıkarına DEĞİLDİR. Tam tersine insan davranışlarını mümkün olan en geniş ölçüde kontrol altına almak sistemin çıkarıdır. (24) Bu nedenle uygulamalar en sonunda sistemi çevre sorunlarına mantıklı ve ihtiyatlı yaklaşıma zorlarken, aynı zamanda da insan davranışlarını daha da bir yakından düzenlenmesini sağlar. (Tercihen özgürlüğe tecavüzü gizleyecek dolaylı yöntemlerle.) Bu sadece bizim fikrimiz değildir. Ünlü sosyal bilimciler (Örn. James Q. Wilson) insanları “sosyalleştirmenin” önemini daha etkin bir biçimde belirtmiştir.

Devrim Reformdan Daha Kolaydır

140. Sistemde, özgürlüğü teknolojiyle uzlaştıracak bir reform yapılamayacağına umarız okuyucuyu inandırmışızdır. Tek yol endüstriyel-teknolojik sistemi tamamen yıkmaktır. Bu da devrim anlamına gelir, ille de silahlı bir ayaklanma değil, ama toplumun doğasında kesinlikle radikal ve esaslı bir değişim demektir.

141. Bir devrim, reformun getirdiğinden çok daha fazla değişiklik içerdiğinden, insanlar devrimi gerçekleştirmenin daha zor olduğunu düşünme eğilimindedirler. Aslında, belli koşullar altında devrim, reformdan çok daha kolaydır. Bunun nedeni de devrimci bir hareketin, bir reform hareketinin sağlayamayacağı güçlü bir esin kaynağı olmasıdır. Bir reform hareketi sadece belli bir sosyal problemi çözmeyi vaat eder. Devrimci bir hareket bir defada tüm problemleri çözmeyi ve tamamen yeni bir dünya yaratmayı hedefler; insanların uğruna büyük risklere gireceği ve fedakarlıklar yapacağı türden bir ideal sağlar. Bu nedenlerden dolayı, teknolojinin herhangi bir dalının, örneğin genetik mühendisliği gibi ilerlemesine ya da uygulanmasına etkili ve kalıcı kısıtlamalar koymak yerine; tüm teknolojik sistemi yıkmak çok daha kolay olacaktır. Az sayıda insan kendisini samimi bir istekle genetik mühendisliğine kısıtlamalar koymaya adanmış, ama uygun koşullar altında pek çok kişi endüstriyel-teknolojik sisteme karşı olacak bir devrime kendini istekle adayabilir. Paragraf 132’de belirttiğimiz gibi teknolojinin belirli bazı yönlerini kısıtlamaya çalışan reformcular olumsuz bir akıbeti önlemek için çalışıyor olurlar. Ama devrimciler, kudretli bir ödül için çalışırlar –devrimci görüşlerin gerçekleşmesi- ve böylece reformculardan daha çok ve daha

azimli çalışırlar.

142. Reform, daima, değişikliklerin çok ileri gitmesi durumunda, kötü sonuçlar doğuracağı korkusuyla sınırlanır. Ama devrimci ateş toplumu bir kere sardı mı insanlar artık devrimleri için sonsuz zorluğa katlanmaya razı olurlar. Bu Fransız ve Rus Devrimlerinde açıkça görölmüştür. Bu durumlarda nüfusun sadece azınlığı devrime gerçekten bağlı olabilir, ama bu azınlık toplumda etkin bir güç haline gelmeye yetecek sayıda ve aktiftir. 180-205. paragraflarda devrim konusuna daha fazla değineceğiz.

İnsan Davranışının Kontrolü

143. Uygarlığın başından beri, örgütlü toplumlar, sosyal organizmanın iş-lemesi için insanlara baskı uygulamak zorunda kalmışlardır. Baskı çeşitleri toplumdan topluma büyük değişiklik gösterir. Baskıların bazıları fizikseldir (kötü beslenme, fazla çalışma, çevre kirliliği), bazıları psikolojiktir (gürültü, kalabalık, insan davranışlarını toplumun ihtiyaç duyduğu biçime girmeye zorlamak). Geçmişte, insan doğası hemen hemen sabitti, ya da belli sınırlar içerisinde değişiklik göstermişti. Sonuç olarak, toplumlar insanları sadece belli sınırlara kadar zorlayabildiler. İnsanın tahammül sınırı aşıldığında, iş-ler kötüye gitmeye başladı: İsyan veya suç veya yozlaşma veya işten kaçma veya depresyon ve diğer zihinsel problemler veya artan bir ölüm oranı veya doğum oranının düşmesi veya başka bir şey; öyle ki ya toplum parçalandı ya da işleyişi etkisiz hale geldi ve başka bir etkili toplum çeşidi yerine geldi (çabuk ya da yavaş; fetih, yıpratma ya da evrim yoluyla).

144. Bu nedenle insan doğası, geçmişte toplumların gelişmesine belli sınırlar koymuştur. İnsanlar ancak belli bir noktaya kadar zorlanabilirdi. Ama bugün bu durum değişiyor olabilir, çünkü modern teknoloji insanları değiştirebilmenin yollarını geliştiriyor.

145. İnsanları korkunç derecede mutsuz edecek koşullara maruz bırakan, sonra da bu mutsuzluklarını gidermek için onlara uyuşturucu veren bir toplum düşünün. Bu bir bilimkurgu mu? Mevcut toplumumuz içinde bu belli bir dereceye kadar zaten yapılmaktadır. Klinik depresyon vakalarının son 10-20 yılda büyük hızla arttığı bilinen bir gerçektir. 59. ve 76. paragraflarda açıklandığı gibi bu durumun, güç sürecinin bozulması yüzünden olduğuna inanıyoruz. Yanılıyor olsak bile artan depresyon oranı kesinlikle bugün top-

lumumuzda var olan BAZI koşulların sonucudur. İnsanları depresyona iten koşulları kaldırmak yerine, modern toplum onlara anti-depresan (uyuşturucu) ilaçlar vermektedir. Aslında, anti-depresanlar, bireyin iç dünyasını; normalde tahammül etmeyeceği sosyal koşulları kabullenmesini sağlayacak biçimde değiştiren araçlardır. (Evet, depresyonun çoğunlukla genetik bir sebepten kaynaklandığını biliyoruz. Burada çevrenin baskın rol oynadığı vakaları kastediyoruz.)

146. Akli etkileyen (uyuşturucu) ilaçlar modern toplumun insan davranışını kontrol etmek için geliştirdiği yeni yöntemlerden sadece bir tanesidir. Diğer bazı yöntemlere göz atalım.

147. En başından, gözetim teknikleri bulunur. Pek çok mağazada ve başka bir çok yerde gizli kameralar kullanılmaktadır, bilgisayarlar bireyler hakkında çok miktarda bilgi toplamakta ve bunları işleme tabi tutmakta kullanılmaktadır. Bu kadar fazla bilgi fiziksel baskının etkisini arttırır. (Örn. Yasal zorlama)(26) Ayrıca kitle iletişiminde medyanın etkili araçlar sağladığı propaganda metotları vardır. Seçimleri kazanmak, ürünleri satmak ve halkın düşüncelerini etkilemek için etkili teknikler geliştirilmiştir. Eğlence endüstrisi sistemin önemli bir psikolojik aracı olarak hizmet verir, hatta fazla seks ve şiddeti cezalandırırken bile. Eğlence modern insana önemli bir kaçış aracı sağlar. İnsan, televizyona, videoya vs. gömülmüşken; stresi, endişeyi, hayal kırıklığını, tatminsizlik duygusunu unutabilir. Pek çok ilkel kişi, çalışmak zorunda olmadığında, hiçbir şey yapmadan saatlerce oturmaktan oldukça memnun kalır, çünkü kendisi ve dünyası ile barışıktır. Ama çoğu modern insan sürekli olarak meşgul kalmalı ya da eğlenmelidir, yoksa “sıkılır”. Örneğin, huzursuz ve asabi olur.

148. Diğer metotlar üsttekilerden daha etkilidir. Eğitim artık bir çocuğa derslerini bilemediği zaman tokat atmak ve de bildiği zaman başını okşamaktan oluşan basit bir olay değildir. Çocuğun gelişimini kontrol eden bilimsel bir teknik haline gelmektedir. Örneğin, Sylvan Öğrenme Merkezleri çocukları çalışmaya teşvik etmekte büyük başarı göstermiştir, pek çok sıradan okulda da psikoloji teknikleri az çok başarı ile uygulanmaktadır. Ebeveynlere öğretilen “ebeveynleşme” teknikleri; çocukların sistemin temel değerlerini kabul etmesini ve sistemin arzu ettiği şekilde davranmasını sağlamayı amaçlar. “Akıl sağlığı” programları, “müdahale” teknikleri, psikoterapi vs. görünüşte bireylerin çıkarı için düzenlenmiştir, ama gerçek-

te bireylerin sistemin ihtiyaç duyduğu gibi düşünmesi ve hareket etmesini sağlayan metotlardır. (Burada bir çelişki yoktur; tutumu ve davranışlarıyla sistemle çelişkiye düşen bir birey kendisine oranla yenmesi ya da kaçması çok zor olan bir güç ile karşı karşıyadır, bu sebeple stres, hayal kırıklığı ve yenilgi duygularına kapılmaya eğilimlidir. Sistemin istediği gibi düşünmek ve davranmak onun için çok kolay olur. Bu anlamda sistem bireyin beynini yıkayıp onu uygun biri yapmakla bireyin menfaati doğrultusunda hareket etmektedir.) Açık ve yoğun şekillerde çocuğun taciz edilmesi, hiçbir kültürde onaylanmaz. Bir çocuğa saçma bir sebepten ya da sebepsiz yere zarar vermek herkesi dehşete düşürecek bir şeydir. Ama bir çok psikolog taciz kavramını daha geniş anlamda yorumlamaktadır. Mantıklı ve uygun bir disiplin sistemi içinde tokatlananın sonuçta bireyin toplumda var olan sisteme ayak uydurmasını sağlayıp sağlamadığına bağlıdır. Gerçekte “taciz” sözcüğü sisteme göre uygunsuz davranışlar doğrudan herhangi bir çocuk yetiştirme metodunu kapsayacak şekilde yorumlanmaya yatkın bir sözcüktür. Bu nedenle “çocukların taciz edilmesini” engellemek için yapılan programlar göze batan, anlamsız şiddeti önledikten sonra sistem adına insan davranışını kontrol etmeye yönelirler.

149. İnsan davranışını kontrol edecek psikolojik tekniklerin etkinliğini arttırmak için yapılan araştırmalar muhtemelen devam edecektir. Ama insanları teknolojinin yarattığı türden bir topluma uydurmak için sadece psikolojik tekniklerin yeterli olmayacağını düşünüyoruz. Muhtemelen biyolojik metotlar da kullanılmak zorunda kalınacaktır. Bu bağlamda (uyuşturucu) ilaçların kullanımından zaten bahsetmiştik. Nöroloji, insan aklını değiştirecek başka yollar bulabilir. İnsan genetik mühendisliği, zaten “gen terapisi” şeklinde oluşmaya başladı ve bu metotların sonunda, vücutta aklın çalışmasını etkileyen kısımları değiştirmek için kullanılacağını düşünmemek için bir sebep yok.

150. 134. paragrafta değindiğimiz gibi endüstriyel sistemin, kısmen insan davranışındaki problemler, kısmen de ekonomik ve çevre problemleri yüzünden yoğun bir sıkıntı dönemine girdiği görülmektedir, sistemin ekonomik ve çevre sorunlarının önemli bir bölümünün sebebi insanların davranış şeklidir. Yabancılaşma, kendine güvensizlik, depresyon, düşmanlık, ayaklanma, çalışmayan çocuklar, gençlik çeteleri, yasa dışı ilaç kullanımı, tecavüz, çocukların taciz edilmesi, diğer suçlar, güvensiz seks, genç yaşta hamilelik, nüfus artışı, politik yozlaşma, ırk düşmanlığı, etnik çatışma, ide-

olojik mücadele, politik aşırılık, terörizm, sabotaj, hükümet dışı gruplar, nefret grupları. Tüm bunlar sistemi tehdit eder. Bu nedenle sistem insan davranışlarını kontrol etmek için her türlü pratik metodu kullanmak ZORUNDA kalacaktır.

151. Bugün tanık olduğumuz sosyal bozulma kesinlikle sadece bir şans eseri değildir. Yalnızca sistemin insanlara zorla uyguladığı koşullar yüzünden olabilir. (Bu koşulların en önemlisinin güç sürecinin bozulması olduğunu tartışmıştık.) Eğer sistem kendisini ayakta tutmak için insan davranışı üzerinde yeterli kontrol uygulamayı başarırsa, insanlık tarihinde yeni bir dönüm noktasına gelinecektir. Önceden insanın tahammül sınırının toplumların gelişmesini kısıtlaması gibi (bunu 143-144. paragraflarda da açıklamıştık) endüstriyel-teknolojik toplum da ya psikolojik ya biyolojik ya da her iki metot sayesinde insanoğlunu değiştirerek bu kısıtlama gücüne sahip olacaktır. Gelecekte toplumsal sistemler, insanların ihtiyaçlarına göre düzenlenmeyecektir. Bunun yerine, insanlar sistemin ihtiyaçlarına uydurulacaktır.(27)

152. Genel olarak, insan davranışı üzerindeki teknolojik kontrol, büyük ihtimalle totaliter bir maksat ya da insan özgürlüğünü kısıtlayacak bilinçli bir istek(28) içermeyecektir. İnsan aklını kontrol altına alacak her yeni adın toplumun karşı karşıya olduğu bir probleme mantıklı bir çözüm olarak ele alınacaktır; alkolizmi tedavi etmek, suç oranını düşürmek ya da genç insanları bilim ve mühendislik öğrenmeye teşvik etmek gibi. Bir çok durumda insancıl bir gerekçe de olacaktır. Örneğin, bir psikiyatrist depresyondaki bir hastasına bir anti-depresyon reçetesi yazarsa, ona bir iyilik etmiş olur. İhtiyaçlı olan birine ilaç vermemek insanlık dışıdır. Aileler çocuklarını derslerinde azimli olmaya yönelsinler diye Slyvan Öğrenme Merkezlerine gönderirken, bunu çocukların iyiliğini düşündüğünden yapar. Bazı aileler iş sahibi olmak için uzmanlık eğitimi gerekmemesini ve çocuklarının bir bilgisayar uzmanı olmak üzere beyninin yıkanmamasını diliyor olabilir. Ama ne yapabilirler? Toplumu değiştiremezler ve eğer çocukları belli bazı özelliklere sahip olmazsa ileride işsiz kalabilir. Böylece onu Slyvan'a gönderirler.

153. Bu nedenle insan davranışı üzerinde kontrol, otoritenin kararı ile değil, sosyal evrim süreci ile başlayacaktır. (Ancak, bu oldukça HIZLI bir evrim olacaktır.) Bu, karşısında direnilemeyecek bir süreç olacaktır, çünkü her aşama, tek başına ele alındığında yararlı görülecektir, ya da en azından

ilerlemenin oluşmasında yer alan kötülük yararlı görünecektir, ya da en azından ilerlemenin yapılmadığı bir durumda doğacak sonuçtan daha az zararlı görünecektir (bkz. Paragraf 127). Örneğin propaganda, çocuklara yönelik taciz ya da ırk düşmanlığını azaltmak gibi bir çok iyi amaç için kullanılmaktadır(14). Cinsel eğitim elbette çok yararlıdır, ne var ki, cinsel eğitimin etkisi (başarılı olduğu ölçüye kadar) cinsel davranışların biçimlenişini aileden alıp okul sistemi tarafından temsil edilen devletin eline bırakacaktır.

154. Bir çocuğun büyüyünce suçlu olma olasılığını attıran bir biyolojik özelliğin keşfedildiğini ve bir gen terapisinin de bu özelliği yok edebileceğini farz edin.(29) Elbette ki çocukları bu özelliğe sahip pek çok aile onlara bu terapiyi uygulatacaktır. Aksine davranmak insanlık dışı olur, çünkü eğer çocuk büyüdüğünde bir suçlu olacaksa büyük olasılıkla kötü bir yaşamı olacaktır. Ama çoğu ilkel toplumda, çocuk yetiştirme de yüksek teknolojik metotları yahut sert cezalandırma sistemleri olmamasına rağmen, bizim toplumumuza oranla düşük bir suç oranı vardır. Modern insanın, ilkel insandan doğuştan daha yırtıcı olduğunu düşünmemiz için bir sebep olmadığına göre toplumumuzdaki yüksek suç oranının nedeni, pek çok kişinin adapte olamadığı ya da olmayacağı modern koşulların insanlar üzerinde yaptığı baskı olmalıdır. Bu yüzden potansiyel suç eğilimlerini yok etmek için yapılan bir tedavi, bir bakıma insanların sisteme uyum sağlamları için yeniden oluşturulması demektir.

155. Toplumumuz sisteme uygun olmayan herhangi bir düşünce ya da davranış biçimine “hastalık” olarak bakma eğilimindedir ve bu akla yakın bir tutumdur, çünkü bir birey sisteme uyum sağlayamazsa bu durum sisteme olduğu kadar bireye de sorun çıkarır. Bu nedenle bir bireyin sisteme uyumunu sağlamak bir “hastalığa çare” bulmak gibi görülür.

156. 127. paragrafta belirttiğimiz gibi teknolojik bir buluşun kullanımı BAŞLANGIÇTA isteğe bağlı olsa da, bu mutlaka isteğe bağlı KALACAK demek değildir, çünkü yeni teknoloji, toplumu öyle değiştirir ki birey için o teknolojiyi kullanmadan hareket etmek zor ya da imkansız hale gelir. Bu insan davranışı teknolojisi için de geçerlidir. Çoğu çocuğun çalışmaya sevk edilmesi için programlara kayıt edildiği bir dünyada, bir ebeveyn çocuğunu böyle bir programa sokmaya neredeyse zorunludur, çünkü aksi takdirde çocuğu büyüyünce kara cahil ve dolayısıyla işsiz olabilir. Ya da hiçbir yan

etkisi olmadan, toplumumuzdaki çoğu insanın muzdarip olduğu psikolojik stresi büyük ölçüde azaltacak bir biyolojik tedavinin bulunduğunu farz edin. Eğer çok sayıda insan bu tedaviyi görmeyi tercih ederse, toplumdaki genel stres seviyesi düşecektir, böylece stres yaratan baskıları çoğaltmak sistem için mümkün olacaktır. Aslında, buna benzer bir şey zaten gerçekleşmiştir; insanların streslerini azaltmalarını (ya da en azından geçici olarak stresten kaçmalarını) sağlayan, toplumumuzun en önemli psikolojik araçlarından biri sayesinde yani kitle eğlencesi ile (bkz. Paragraf 147). Kitle eğlence aracını kullanmamız “istegimize bağlıdır”. Hiçbir yasa bizi televizyon izlemeye, radyo dinlemeye, dergi okumaya zorlamaz, yine de kitle eğlencesi, çoğumuzun bağımlı hale geldiği bir kaçış ve stres atma aracıdır. Herkes televizyonun kötülüğünden bahseder, ama yine hemen hemen herkes izlemeye devam eder. Birkaç kişi televizyon alışkanlığına sahip değildir, ama kitle eğlencesinin HİÇBİR şeklini kullanmadan yaşayan biri nadir bulunur. (Aslında insanlık tarihinde kısa zaman öncesine kadar çoğu kişi yerel topluluğun yarattığı eğlencenin dışında bir şeye ihtiyaç duymadan gayet iyi idare etmiştir.) Eğer eğlence endüstrisi olmasaydı, sistem şu anda bize uyguladığı stres-üreten baskıyı asla uygulayamazdı.

157. Endüstri toplumunun süreceğini düşünürsek, teknolojinin en sonunda insan davranışı üzerinde tam bir kontrole benzer bir şey elde edeceği muhtemeldir. Hiç şüphe yok ki, insanın düşüncüsü ve davranışı çoğunlukla biyolojik bir temele dayanır. Deney yapan kişilerce gösterildiği gibi açlık, memnuniyet, kızgınlık ve öfke gibi duygular, beynin uygun kısımlarının elektriksel uyarılması ile açılıp kapanabilirler. Anılar, beynin belli kısımlarının tahrip edilmesi ile yok edilebilir ya da elektriksel uyarma ile öne çıkarılabilirler. İlaçlar ile halüsinasyonlar yaratılabilir ya da ruh halleri değiştirilebilir. Cisimsiz bir insan ruhu olabilir ya da olmayabilir, ama eğer varsa insan davranışının biyolojik mekanizmalarından daha güçsüz olduğu kesindir. Durum böyle olmasaydı, araştırmacılar insan duygu ve davranışını ilaç ve elektrikli akımlar ile bu kadar kolay yönlendiremezdi.

158. Herkesin yetkililerce kontrol edilebilmesi için kafalarına elektrot yerleştirilmesinin herhalde imkanı yoktur. Ama insan düşünce ve duyguların biyolojik müdahaleye böylesine açık olduğu gerçeği gösteriyor ki insan davranışını kontrol etme problemi aslında teknik bir problemdir, bir nöron (sinir hücresi), hormon ve kompleks molekül problemi; bilimsel saldırıya açık türden bir problem. Toplumumuzun teknik problemleri çözmedeki

başarısına bakarsak, insan davranışını kontrol etmede büyük ilerlemeler yapılacağı pek muhtemeldir.

159. Halkın direnişi, insan davranışı üzerinde teknolojik kontrolün başlamasını önleyebilir mi? Böylesi bir kontrolü birden bire başlatmak için bir atılım yapılırsa, elbette önler. Ama bu teknolojik kontrol uzun bir küçük ilerlemeler dizisi şeklinde olacağından, mantıklı ve etkili bir halk direnişi olmayacaktır. (bkz. 127, 132, 153. paragraflar)

160. Tüm bunların bir bilimkurgu olduğunu düşünenlere, dünün bilimkurgusunun bugünün gerçeği olduğunu hatırlatırız. Sanayi Devrimi, insanın çevresinde ve yaşam biçiminde köklü değişikliklere yol açmıştır ve teknolojinin insan aklı ile vücuduna giderek daha çok uygulandığı düşünülürse, insanın kendisin de, çevresi ve yaşam biçimi kadar köklü bir değişikliğe uğraması muhtemeldir.

İnsan Soyu Dönüm Noktasında

161. Ancak hikayemizi bir yana bırakalım. İnsan davranışını kontrol etmek üzere laboratuarda psikolojik ya da biyolojik teknikler geliştirmek başkadır, bu teknikleri birleştirip işleyen bir sosyal sisteme entegre etmek daha başkadır, bu teknikleri birleştirip işleyen bir sosyal sisteme entegre etmek daha başkadır. İkincisini başarmak daha zordur. Örneğin, eğitim psikolojisi teknikleri geliştirildikleri “laboratuvar okullarda” gayet iyi sonuç vermektedir, ancak bu demek değildir ki bizim eğitim sistemimize de onları aynı başarıyla uygulamak kolay olacaktır. Çoğu okulumuzun birbirine benzediğini hepimiz biliriz. Öğretmenler, çocukların elinden bıçak ve silahları almakla o kadar meşguller ki onları bilgisayar uzmanı yapmak için son tekniklere maruz bırakmaya hiç zamanları yok. Bu yüzden insan davranışlarıyla ilgili tüm bilimsel ilerlemeye rağmen sistem şimdiye dek insanları kontrol etmekte önemli ölçüde başarılı olamamıştır. Davranışları tamamen sistemin kontrolü altında olan insanlar “burjuva” denilen kesimdendir. Ancak şu ya da bu şekilde sisteme başkaldıran gittikçe artan bir insan topluluğu vardır: Gençlik çeteleri, mezhep üyeleri, şeytana tapanlar, Naziler, radikal çevreciler, çeşitli milis kuvvetleri vs.

162. Sistem sık sık varlığını tehdit eden belli başlı bazı problemlerle umutsuz bir mücadeleye girer; bunların içinde insan davranış problemleri en

önemlisidir. Eğer sistem insan davranışı üzerinden kısa zamanda yeterli bir kontrol sağlarsa, büyük olasılıkla varlığını sürdürür. Aksi takdirde yok olur. Kanımızca bu konu gelecek 40 ile 100 yıl içinde çözüme ulaşacaktır.

163. Farz edin ki sistem gelecek 40 ile 100 yıl içinde doğacak olan krizi atlattı. O zaman kadar, bu sorunların çözülmesi ya da en azından kontrol altına alınması gerekecektir, özellikle başı çeken problem de insanları “toplumsallaştırmak”tır, yani atalarından miras kalmış davranışları istemi tehdit edemeyecek duruma gelene dev insanları uysallaştırmak. Bu başarıldıktan sonra, teknolojinin ilerlemesine karşı başka bir engel çıkmayacak gibidir, ve büyük olasılıkla mantıksal sonuna doğru ilerleyecektir, bu da insanlar ve diğer tüm önemli bir kontrol anlamına gelmektedir. Sistem tek ve bölünmez bir kuruluş haline gelebilir ya da az çok bölünerek, tıpkı bugün devletin, kurumların ve diğer büyük kuruluşların birbiriyle rekabet ve işbirliği ettikleri gibi hem rekabet hem de işbirliği ilişkisi içinde bir arada varolan kuruluşlardan meydana gelebilir. İnsan özgürlüğü büyük ölçüde yok olmuş olacaktır, çünkü gözetleme ve fiziksel baskı araçlarının yanı sıra, insanları yönetmek için gelişmiş bir psikolojik ve biyolojik araçlar silsilesi ve süper-teknoloji ile silahlanmış büyük kuruluşlar karşısında bireyler ve küçük gruplar aciz kalacaktır. Sadece az sayıda insan gerçek güce sahip olacaktır, ancak bu insanların özgürlüğü bile çok kısıtlı olacaktır, çünkü onların da davranışları düzenlenecektir; tıpkı bugün politikacılarımızın ve şirket yöneticilerinin, belli dar sınırlar içinde davrandıkları sürece güçlerinin koruyabildikleri gibi.

164. Sistemin krizi atlattıktan sonra insanları ve doğayı kontrol etmek için yeni yeni teknikler geliştirmeyi bırakacağını ve sistemin ayakta kalması için daha fazla kontrolün artık gerekli olmayacağını düşünmeyin. Tam tersine, zor zamanlar bir kere atlatıldıktan sonra sistem insanlar ve doğa üzerindeki kontrolünü daha da hızla arttıracaktır, çünkü şu anda varolan türden engellerle artık karşılaşmayacaktır. Varlığını sürdürmek, kontrolü genişletmek için tek esas neden değildir. 87. ve 90. paragraflarda açıkladığımız gibi teknisyenler ve bilim adamları çoğunlukla yapay bir faaliyet içinde çalışacaklardır; yani güce olan ihtiyaçlarını teknik problemler çözüme tatmin edeceklerdir. Ve bunu hiç azalmayan bir coşkuyla yapmaya devam edeceklerdi, çözecekleri en ilginç ve zor problemler de insan vücudunu ve aklını anlamakla ve gelişimine müdahale etmekle ilgili olanlar olacaktır, “insanlığın iyiliği” için elbette.

165. Ancak diğer taraftan, gelecek yılların stresinin sisteme fazla geleceğini farz edelim. Eğer sistem yıkılırsa bir “kaos dönemi”, tarihin geçmişte çeşitli devirlerde kaydettiği türden bir “sorunlar dönemi” yaşanabilir. Böyle bir sorunlar döneminden nelerin doğacağını tahmin etmek imkansızdır, ama ne olursa olsun insan ırkına yeni bir şans verilmiş olur. En büyük tehlike yıkımdan bir iki yıl sonra endüstri toplumunun kendini toparlamaya başlamasıdır. Mutlaka bir çok kişi (özellikle de güce aç tipler) fabrikaların yeniden çalışmasını isteyecektir.

166. Böylece, endüstriyel sistemden nefret edenler için iki önemli görev vardır. İlk olarak, bir devrimin mümkün olabilmesi için sistemin yıkılması ya da yeterince zayıflaması olasılığını arttırmak üzere sistem içindeki sosyal sıkıntıları çoğaltmak için çalışmalıyız. İkinci olarak, sistem yeterince güçten düştüğünde teknolojiye ve endüstri sistemine karşı bir ideoloji geliştirmek ve onu yaymak gerekmektedir. Böyle bir ideoloji, endüstriyel sistem yıkıldığı zaman kalıntılarının tamir edilemez ölçüde hasar göreceğini ve böylece sistemin bir daha yapılanamayacağını güvenceye almaya yardım edecektir. Fabrikalar yıkılmalı, bilimsel kitaplar yakılmalıdır, vs.

167. Endüstriyel toplum, bütünüyle devrimci bir eylem sonucu yıkılmayacaktır. Zaten, kendi içindeki gelişme sorunları, çok ciddi zorluklara yol açmadan devrimci bir saldırıya açık da olmayacak. Yani eğer sistem yıkılırsa bu ya kendiliğinden olacak, ya da devrimcilerin yardımcı olacağı yarı spon-tane bir süreç yoluyla olacak. Eğer yıkım ani olursa, çok insan ölecek, çünkü dünyanın nüfusu öylesine arttı ki, bu nüfusun ileri teknoloji olmadan beslenmesi olanaksız. Yıkım yavaş yavaş olsa ve böylece nüfus, doğum oranının azalması ve ölüm oranının artması yoluyla azalsa bile endüstrisizleşme süreci pek çok acıya neden olacak. Teknolojinin, yumuşak, düzenli bir şekilde yok edileceğini düşünmek özellikle de teknoloji severler her adımda inatla karşı koyacağından, saflık olur. Tüm bunlardan ötürü, sistemin yıkılması için çalışmak acımasızlık mıdır? Belki evet, belki hayır. İlk olarak, devrimciler sistemi zaten sonunda kendi kendine yıkılabilecek kadar sorunlu hale gelmedikçe yıkamayacaklar ve sistem büyüdükçe, çöküşünün sonuçları da o denli felaket olacak; bu yüzden devrimciler çöküşün başlangıcını çabuklaştırarak bu felaketin derecesini azaltmış olacaklar.

168. İkinci olarak, kişi özgürlüğün ve onurun kaybıyla, mücadele ve ölümü

dengelemelidir. Çoğumuz için, özgürlük ve onur, uzun bir yaşamdan ya da fiziksel acıların engellenmesinden daha önemlidir. Üstelik, hepimiz bir gün öleceğiz ve yaşam ya da başka bir neden için ölmek, uzun ama boş ve amaçsız bir yaşamdan daha iyi olabilir.

169. Üçüncü olarak, sistemin devamının, çöküşünden daha az acıya neden olacağı hiç de kesin değildir. Sistem çoktan tüm dünyada yoğun acılara neden oldu; hala da neden olmaya devam ediyor. Yüzlerce yıldır insanlara birbirleriyle ve çevreleriyle doyurucu bir ilişki sağlayan eski kültürler, endüstriyel toplumla ilişkileri sonucu yok oldular; sonuç ise, koca bir ekonomik, çevresel, sosyal ve psikolojik sorunlar bütünü oldu. Endüstriyel toplumun devreye girmesinin etkilerinden biri de, dünyanın çoğunda, geleneksel nüfus kontrolünün devreden çıkması oldu. İşte tüm yönleriyle nüfus patlaması ortadadır. Bir de, talihli olduğu varsayılan Batı ülkelerindeki psikolojik acılar var (bkz. 44-45. paragraflar). Kimse, ozon tabakasındaki deliğim, sera etkisinin ve henüz bilinmeyen diğer çevre sorunlarının sonunda ne olacağını bilmiyor. Ve, nükleer kullanımının artışından da görüleceği gibi, yeni teknoloji diktatörlerin veya sorumsuz Üçüncü Dünya ülkelerinin elinden kurtarılamıyor. Irak ya da Kuzey Kore'nin genetik mühendisliği ile neler yapabileceğini tartışmak ister misiniz?

170. “Aaaa!” diyecek teknoloji severler, “bilim hepsini halledecek! Kıtılığı yenecek, psikolojik sorunları ortadan kaldıracacağız, herkesi mutlu ve sağlıklı yapacağız!” Tabii, ne demezsiniz. Bunu 200 sene önce de söylüyorlardı. Endüstri Devrimi güya fakirliği yok edecek, herkesi mutlu edecekti vb. Sonuç, gerçekte çok farklı oldu. Teknoloji severler, toplumsal sorunları anlamada umutsuzca saflar (ya da kendilerini kandırıyorlar). Büyük bir değişiklik (yararlı gözükenler bile) bir topluma girdiğinde, çoğu tahmin edilemeyecek, uzun bir değişiklikler zincirine yol açar (103. paragraf); bu gerçeğin farkında değiller (ya da göz ardı etmeyi tercih ediyorlar). Sonuç toplumun yıkılışıdır. Bu yüzden, teknoloji severlerin, fakirlik ve hastalığa bir son vermek, sağlıklı mutlu insanlar yaratmak vb. yolundaki çabalarının, şu andakinden bile daha sorunlu toplumsal düzenler yaratması olası. Örneğin, bilim adamları teknik olarak düzenlenmiş, yeni gıdalar üreterek kıtlığı durduracaklarının söyleyip övünüyorlar. Oysa bu, insan nüfusunun sürekli artmasına neden olacak ve kalabalığın da stres ve saldırganlığı arttırdığı gayet iyi biliniyor. Buysa, TAHMİN EDİLEBİLİR sonuçlardan yalnızca biri. Geçmişteki deneyimlerin de gösterdiği gibi, teknik ilerlemenin tahmin EDİLMEZ yeni

sorunlara yol açacağını vurguluyoruz (103. paragraf). Aslında, Endüstri Devrimi'nden bu yana, teknoloji, eski sorunları çözdüğünden daha hızlı bir biçimde yeni sorunlar üretiyor. Yani, teknoloji severlerin Parlak Yeni Dünyalarını kusurlardan arındırmaları, uzun bir hata ve sorgulama süreci gerektirecek. Bu arada büyük acılar çekilecek. Bu yüzden de, endüstriyel toplumun devamının, yıkılışından daha az azıya yol açacağı kesin değildir. Teknoloji, insanları dönüşü olmayan bir yola sokmuştur.

Gelecek

171. Şimdi, endüstriyel toplumun önümüzdeki birkaç on yıl için devam ettiğini ve kusurlarından arındırıldığını, kusursuz işlediğini düşünelim. Bu nasıl bir sistem olacaktır? Çeşitli olasılıkları göz önüne alalım.

172. Öncelikle bilgisayar bilimcilerinin, her şeyi insanlardan daha iyi başaran akıllı makineler yapmayı başardıklarını varsayalım. Bu durumda bütün işler iyi organize edilmiş, büyük makine sistemleri tarafından gerçekleştirilecek ve insan gücü gerekli olmayacaktır.

Makinelerin, tüm kararları insan gözetimi olmadan almasına izin verilecektir ya da insanların makine üzerindeki kontrolü ellerinde tutmaları mümkün olabilecektir.

173. Eğer tüm karar yetkisi makinelere verilirse, bunun sonuçları hakkında tahminde bulunamayız, çünkü bu tür makinelerin nasıl davranacağını tahmin etmek olanaksız. Biz yalnızca insan ırkının kaderinin, makinelerin elinde olacağına işaret ediyoruz. İnsan ırkının tüm gücü makinelere devredecek kadar aptal olmayacağı iddia edilebilir. Ancak biz ne insan ırkının gönüllü olarak gücü makinelere devredeceğini ne de makinelerin kendi istekleriyle gücü ellerine alacaklarını iddia ediyoruz. Bizim iddia ettiğimiz şey şudur: İnsan ırkı kolayca kendini makinelere bağılılığa sürüklenmiş halde bulabilir ve makinelerin kararlarını kabul etmekten başka hiçbir pratik seçimi kalmayabilir. Toplum ve onun karşılaştığı sorunlar karmaşılaştıkça ve makineler gitgide akıllandıkça insanlar onlara daha fazla karar verme yetkisi verirler, çünkü makinelerin kararları, insanlarınkinden daha iyi sonuçlar getirir. Sonunda, sistemi işletebilmek için gerekli olan kararlar öyle karmaşılaşabilir ki, insanlar onları gereğince yapacak kapasitede olmayabilir. Bu aşamada makineler etkin bir kontrol sahibi olacaktır. İnsanlar makineleri pat diye

kapatmayacaktır, çünkü onlara öyle bağımlı hale geleceklerdir ki, makineleri kapatmak intihar anlamına gelebilecektir.

174. Diğer yandan, makineler üzerindeki insan kontrolünün elde tutulması da mümkündür. Bu durumda, ortalama insan kendine ait arabası ya da kişisel bilgisayarı gibi bazı makineleri kontrol edebilir, ancak geniş sistemlerin üstündeki kontrol seçkin bir azınlığın elinde olacaktır. Bugün de olduğu gibi, ama iki farkla. Gelişmiş tekniklere bağlı olarak seçkin kesim kitleler üzerinde daha fazla kontrol sahibi olacaktır ve insan emeği artık gerekli olmayacağından, kitleler sistem üzerinde gereksiz bir yük olacaktır. Seçkin kesim acımasız olursa kitleleri yok etme kararı da alabilir. Eğer insancılsa, insan neslinin, dünyayı seçkinlere bırakmak üzere tükenmesine dek doğum oranının düşürülmesine yönelik propaganda veya diğer psikolojik veya biyolojik teknikler kullanabilirler. Ya da, seçkin kesim yumuşak kalpli liberallerden oluşuyorsa, insan ırkının geri kalanına karşı iyi çobanlar rolünü oynamaya karar verebilirler. Herkesin fiziksel ihtiyaçlarının karşılanmasını, tüm çocukların psikolojik olarak sağlıklı koşullarda yetişmesini, herkesin kendisini meşgul edecek yararlı birer hobisinin olmasını ve tatmin olmayanların “sorun”larını çözmek üzere “tedavi” görmesini sağlayabilirler. Elbette yaşam öylesine amaçsız olacaktır ki, insanlar, ya güç süreçlerini ortadan kaldırmak ya da güç dürtülerini zararsız bir hobiye “yöneltmek” üzere biyolojik veya psikolojik olarak yeniden üretilmek zorunda kalacaklardır. Böylesi fabrika ürünü insanlar, bu tür bir toplumda mutlu olabilir ama çok açık ki, özgür olmayacaklardır. Evcil hayvanlar seviyesine indirgenmiş olacaklardır.

175. Ama şimdi de, bilgisayar bilimcilerin yapay zeka geliştirmeyi başaramadığını, insan gücünün gerekli olduğunu varsayalım. O zaman bile makineler gittikçe basit işleri daha çok ele geçirecek; böylece işsizler ordusu gittikçe büyüyecektir. (Bunu bugün bile görüyoruz. Entelektüel ve psikolojik nedenlerden ötürü, bugün iş bulabilmek için gerekli eğitimden geçemeyen ve iş bulması zor ya da olanaksız olan çok insan vardır.) İş bulanlardan ise, gittikçe daha çok şey talep edilecektir: Gittikçe daha fazla eğitime ihtiyaçları olacak, daha fazla yetenekli, daha güvenilir, sağlıklı ve itaatkar olmaları gerekecektir; çünkü gittikçe daha büyük, dev bir organizmanın hücreleri haline geleceklerdir. İşleri gittikçe daha fazla uzmanlık işi olacak, böylece de bir anlamda gerçek dünyayla kopuk, gerçeğin yalnızca küçücük bir bölümüne yoğunlaşmış olacaklardır. Sistem insanları sağlıklı, sistemin gerektirdiği

yeteneklere sahip ve güç dürtüsünü, uzmanlık isteyen bir işe “yönlendiren” hale getirmek için gerek psikolojik gerek biyolojik tüm araçları kullanacaktır. Ancak böyle insanlardan oluşan bir toplumun sağlıklı olacağı ifadesi tartışma götürür. Sistem, rekabeti, kendi ihtiyaçlarına hizmet edecek kanallara yönlendirildiği sürece yararlı bulabilir. Prestij ve güç için bitmez tükenmez bir rekabetin olduğu bir gelecek toplumu hayal edebiliriz. Ancak çok çok az insan, gerçek gücün bulunduğu zirveye ulaşabilecektir. (bkz. 163. paragraf) İnsanların, diğerlerini yolundan itip geçerek ve böylece ONLARIN güç şanslarını ellerinden alarak kendi güç gereksinimlerini giderdikleri bir toplum çok iğrençtir.

176. İnsan, tartıştığımız olasılıkların birden fazlasını bir araya getiren başka senaryolar da üretilebilir. Örneğin, makineler gerçek, pratik anlamı olan tüm işleri alabilir; insanlar da nispeten önemli işler verilerek oyalanabilir. Örneğin, hizmet endüstrisinin gelişmesinin insanlara önemli düzeyde iş sağlayacağı öne sürülmüştür. Yani, insanlar, birbirlerinin masalarına bakarak vb. zaman harcayacaklardır. Bu bize insan soyunun sonu açısından son derece rezil görünüyor; ayrıca pek çok insanın böylesine amaçsız işleri tatmin edici bulmayacağını düşünüyoruz. İnsanlar, bu tür bir yaşama uymak için biyolojik ve psikolojik olarak düzenlemedikleri sürece, başka, tehlikeli dışavurum yolları (uyuşturucu, suç, “kültler”, nefret grupları) arayacaklardır.

177. Yukarıda özetlenen senaryoların tüm olasılıkları sergilemediğini söylemeye gerek yok. Bunlar yalnızca bize en olası gelenler. Ama bizim söylediklerimizden daha hoş hiçbir mantıklı senaryo aklımıza gelmiyor. Çok büyük olasılıkla, endüstriyel-teknolojik sistem önümüzdeki 40 ile 100 yıl içinde ayakta kalabilirse, o zamana dek bazı özelliklere sahip olacaktır: Bireyler (özellikle de “burjuva” türü insanlar, yani sistemle bütünleşmiş ve onu işleten, bu yüzden de tüm güce sahip kişiler), büyük kuruluşlara her zamankinden daha fazla bağımlı hale geleceklerdir; her zamankinden daha “toplumsallaşmış” olacaklardır ve onların fiziksel ve zihinsel özellikleri de şansın (ya da tanrısal iradenin ya da her neyinse) sonuçları değil, büyük oranda onlara verilmiş özellikler olacaktır; vahşi doğadan geriye kalan her şey de bilimsel çalışma için saklanan ve bilim adamlarının denetim ve yönetimi altında tutulan kalıntılara indirgenecektir (bundan ötürü, artık gerçek anlamda vahşi olmayacaktır). Uzun vadede (diyelim ki, bundan birkaç yüzyıl sonra), ne insan ırkı ne de diğer önemli organizmalar, bizim bugün onları

bildiğimiz biçimde var olmayacaklardır. Çünkü organizmaları, genetik mühendisliği yoluyla değiştirmeye başlandı mı, herhangi bir noktada durmak için hiçbir şey yok, bu yüzden de bu değişimler büyük olasılıkla insanlar ve diğer organizmalar bütünüyle farklılaşınca kadar devam edecektir.

178. Konu ne olursa olsun, teknolojinin insanlara, doğal seçimin insan ırkını fiziksel ve psikolojik açıdan hazırladığı koşullardan tamamıyla farklı bir fiziksel ve sosyal ortam yarattığı kesin. Eğer insan bu koşullara yapay bir şekilde üretilmiş olarak uyum sağlayacaktır. İlk olasılık ikincisinden daha olasıdır.179. Tüm bu kokuşmuş sistemi yıkıp sonuçlarına katlanmak çok daha iyidir.

Strateji

180. Teknoloji severler, hepimizi bilinmeyene doğru tam anlamıyla çılgın bir maceraya sürüklüyorlar. Çoğu insan teknolojik ilerlemenin bize neler yaptığını kısmen anlıyor ama bunun kaçınılmaz olduğunu düşündüğü için buna karşı pasif bir tavır alıyor. Ama biz (FC) bunun kaçınılmaz olduğunu düşünmüyoruz. Bizce bu durdurulabilir ve bunu durdurmanın bazı yollarını göstereceğiz.

181. 166. paragrafta da belirttiğimiz gibi, şu anda iki önemli görev var: Endüstriyel toplumdaki toplumsal gerilimi ve istikrarsızlığı arttırmak ve teknoloji ile endüstriyel sisteme karşı bir ideoloji yaymak. Sistem yeterince istikrarsız ve gerilimli olduğunda, teknolojiye karşı bir devrim mümkün olabilir. Buradaki yöntem, Fransız ve Rus Devrimlerindeki yöntemlere benzeyecektir. Fransız ve Rus toplumlarında, devrimden önceki birkaç on yılda, gittikçe artan zayıflama ve bunalım belirtileri olarak görülüyordu. Bu arada da, çok farklı bir dünya vadeden ideolojiler geliştiriliyordu. Rus Devrimi örneğinde, devrimciler eski düzenin kuyusunu kazmaya çalışıyorlardı. Daha sonra, eski düzen yeterince bunalıma girdiğinde (Fransa'da mali kriz, Rusya'da askeri bozgun), bir devrimle yıkıldı. Bizim önerdiğimiz de aynı çizgide bir şey.

182. Fransız ve Rus devrimlerinin başarısız olduğu yolunda bir itiraz yükselir. Ancak çoğu devrimini iki amacı vardır. Birinci amaç, toplumun eski yapısını yıkmak; ikincisi ise, devrimciler tarafından öngörülen yeni bir toplum kurmaktır. Fransız ve Rus devrimleri yeni bir toplum kurmayı (iyi

ki!) başaramadılar, ancak eski toplumu yıkma konusunda oldukça başarılıydılar. Bizim, yeni, ideal bir toplum kurmanın olasılığı hakkında yanılsamalarımız yok. Bizim tek amacımız, var olan toplum yapısını yıkmak.

183. Ancak, coşkun bir destek alabilmesi için, bir ideoloji olumsuz bir idealin yanı sıra, olumlu bir ideale de sahip olmalıdır: Bir şeye KARŞI olduğu kadar, bir şeyden de yana olmalıdır. Bizim önerdiğimiz olumlu ideal Doğa'dır. Yani, Vahşi Doğa: Yeryüzünün, insan yönetiminden, denetiminden ve müdahalesinden bağımsız olarak canlılarıyla birlikte varlığını sürdürmesi ideali. Vahşi doğaya insan doğasını da dahil ediyoruz, yani bireyin organize toplumun düzenlemelerine tabi olmayan ama şahsın, özgür iradenin ya da tanrının (dini ya da felsefi görüşlerinize bağlı) bir yaratısı olan işlevlerini.

184. Doğa birçok nedenden ötürü tam anlamıyla mükemmel bir teknoloji karşıtı idealdir. (Sistemin gücü dışında kalan) Doğa, (sürekli sistemin gücünü arttırmaya çalışan) teknolojinin tam karşıtıdır. Çoğu insan doğanın güzel olduğunda hem fikirdir; doğanın kesinlikle büyük bir çekiciliği vardır. Radikal çevreciler, daha ŞİMDİDEN doğayı öven ve teknolojiye karşı çıkan bir ideolojiye sahipler.(30) Doğanın yararı için birtakım hayali ütopyalar veya yeni toplumsal düzenler ortaya atmanın gereği yok. Doğa kendi başının çaresine bakar: O, tüm insan toplumlarından çok daha önce ortaya çıkan kendiliğinden bir yaratıydı ve sayılamayacak kadar çok yüzyıl boyunca birlikte yaşadılar. Ancak Endüstri Devrimi'nden sonra, insan toplumunun doğa üzerindeki etkisi yıkıcı olmaya başladı. Doğa üzerindeki baskıyı kaldırmak için özel bir sosyal sistem yaratmak gerekli değil, yalnızca endüstriyel toplumdan kurtulmak gerekir. Tabii ki, bu tüm sorunları çözmeyecek. Endüstriyel toplum doğaya çoktan büyük zarar verdi ve yaraların sarılması zaman alacak. Bunun yanı sıra, endüstri-öncesi toplumlar da doğaya önemli zararlar vermiş olabilir. Yine de, endüstriyel toplumun yok edilmesi büyük oranda bir başarı olacak. Bu, yaralarını sarabilmesi için, doğanın üzerindeki en kötü baskıyı ortadan kaldıracak; organize toplumun doğa üzerindeki kontrolünü (insan doğası dahil) giderecek. Endüstriyel sistemin çözülüşünden sonraki toplumun biçimi ne olursa olsun, insanların doğaya yakın yaşayacağı kesin; çünkü ileri teknoloji olmadığında insanların YAŞAYABİLMELERİNİN başka yolu yoktur. Beslenmek için çiftçi veya sığırtmaç veya balıkçı veya avcı vb. olmak zorundadırlar. Ve genelde yerel bağımsızlık artma eğilimi göstermeli, çünkü ileri teknoloji ve hızlı iletişimin

yokluğu devletlerin ve diğer büyük kuruluşların yerel topluluklar kontrol etme yetisini sınırlayacaktır.

185. Endüstriyel toplumun ortadan kaldırılmasının olumsuz sonuçlarına gelince: Bir şeyi elde etmek için diğerlerini feda etmelisiniz.

186. insanların çoğu psikolojik çatışmadan nefret eder. Bu nedenle zor toplumsal konularda ciddi olarak düşünmekten kaçınıp, onlara, basit, siyah beyaz terimlerle sunulan konuları severler: BU bütünüyle iyi ve ŞU bütünüyle kötü. Bu nedenle devrimci düşünceler iki düzeyde geliştirilmelidir.

187. Daha olgun bir düzeyde, ideoloji; akıllı, düşünceli ve mantıklı kişilere hitap etmelidir. Amaç, endüstriyel sisteme akılcı, düşünülmüş bir temelde, ilgili, sorunların ve belirsizliklerin ve sistemi yok etmenin bedelinin farkında olarak karşı çıkan bir insanlar topluluğu oluşturmaktır. Bu tür insanları çekmek özel olarak önemlidir, çünkü bu insanlar akıllı insanlardır ve diğerlerin etkilemekte yararlı olabilirler. Bu insanlara olabildiğince akılcı bir düzlemde hitap edilmelidir. Gerçekler asla kasten çarpıtılmamalı ve ölçüsüz bir dilden kaçınılmalıdır. Bu, duygulara hiç hitap edilmeyeceği anlamına gelmez ama böylesi bir seslenişte bulunurken, gerçeklerin çarpıtılmamasına ya da ideolojinin entelektüel saygınlığına zarar verecek hiçbir şeyin yapılmamasına çok dikkat edilmelidir.

188. Daha alt düzeyde, ideoloji; düşünmeyen çoğunluğun teknoloji ile doğa arasındaki çatışmayı anlayabileceği kesin terimler içeren basitleştirilmiş bir şekilde yayılmalıdır. Ancak bu düzeyde bile, ideoloji; insanları düşünceli ve akılcı haline yabancılaştırabilecek, bayağı, özensiz veya mantık dışı bir dille ifade edilmemelidir. Ucuz, özensiz propaganda bazen kısa vadeli kazanımlara yol açsa da; uzun vadede, daha iyi propaganda yapan birilerini görür görmez fikrini değiştirecek, düşünmeyen bir kuru kalabalığın tutkusunu uyandırmak yerine, az sayıda, kendini davasına akıllıca adanmış insanlara sahip olmak daha iyidir. Ancak ayak takımına hitap etmek; sistem çöküşün eşiğine geldiği ve rakip ideolojiler arasındaki son bir çatışma sonucu belirleneceği zaman gerekli olabilir.

189. Nihai mücadelenin öncesine kadar, devrimciler çoğunluğu yanlarına çekmeyi ummamalıdır. Tarih, genelde ne istediğini bile tam olarak bilmeyen çoğunluklar tarafından değil, kararlı ve etkin azınlıklar tarafından ya-

zılır. Devrim için son çatışma anı gelinceye dek,(31) devrimcilerin görevi, çoğunluğun sığ desteğinden çok, fedakar insanlardan oluşan küçük bir ana grup ortaya çıkarmaktır. Çoğunluğa gelince, onları yeni bir ideolojinin varlığından haberdar etmek ve bunu sık sık anımsatmak yeterlidir; ama tabii ki, gerçekten adanmış insan grubunu zayıflatmadan yapılabildiği takdirde, çoğunluğun desteğini çekmek de yararlıdır.

190. Her tür çatışma, sistemi istikrarsızlaştırır ama kişi, hangi çatışmaları körüklediğine dikkat etmelidir. Çatışma çizgisi, halk kitleleriyle, endüstriyel toplumun gücünü elinde tutan seçkin kesimler (politikacılar, bilim adamları, üst düzey iş yöneticileri, devlet yetkilileri vb.) arasında çizilmelidir. Çizgi, devrimciler ile halk kitleleri arasında ÇİZİLMEMELİDİR. Örneğin, devrimcilerin tüketim alışkanlıklarından dolayı Amerikalıları suçlaması kötü bir stratejidir. Aksine, ortalama bir Amerikalı, ihtiyaç duymadığı bir sürü saçmalık satın alması için kendisini aldatan reklamcılık ve pazarlama endüstrisinin bir kurbanı olarak gösterilmelidir ve tüm aldığı malların özgürlüğünün kaybı karşısında çok zayıf bir teselli olduğu belirtilebilir. Her iki yaklaşım da gerçeklere uygundur. Halkı sömürdüğü için reklamcılık endüstrisini suçlamanız ya da halka sömürülmeye izin verdiği için kızmanızı yalnızca bir tavır sorunudur. Stratejik açıdan genelde toplumu suçlamaktan kaçınılmalıdır.

191. Kişiler, seçkinler (teknolojiyi elinde tutanlar) ile genel halk (teknolojik olarak gücün dayatıldığı) arasındaki çatışma dışındaki diğer toplumsal çatışmaları teşvik etmeden önce iki kez düşünmelidirler. Bir kere, diğer çatışmalar ilgiyi önemli çatışmalardan (güçlü seçkinlerle sıradan halk arasındaki, teknoloji ile doğa arasındaki) saptırır; diğer taraftan da diğer çatışmalar teknolojikleşmeyi teşvik eder; çünkü iki taraf da, rakibine karşı avantajlı olmak için teknolojik güç kullanmak ister. Bu, ülkeler arasındaki rekabetlerde açıkça görülür. Örneğin, Amerika'daki birçok zenci lideri, Afrikalı Amerikalıları teknolojiyi elinde tutan güçlü seçkin kesimin yerine geçirerek güç kazanmaya çalışıyor. Her yerde zenci devlet memurlarının, bilim adamlarının, şirket yöneticilerinin vb.nin olmasını istiyorlar. Bu şekilde Afro-Amerikan kültürünün, teknolojik sistem tarafından yutulmasına yardım ediyorlar. Genel olarak kişiler, yalnızca güçlü seçkinlerle sıradan insanların ve teknolojiyle doğanın çatışması çerçevesindeki çatışmaları desteklemelidir.

192. Ancak, etnik çatışmalara karşı çıkmanın yolu, azınlık haklarının militanca savunulması değildir. (21-29. paragraflara bakınız) Aksine, dev-

rimciler şunu vurgulamalıdır: Azınlıklar gerçekten daha fazla dezavantaja sahiplerse de, bu dezavantaj yalnızca yüzeysel bir öneme sahiptir. Gerçek düşmanımız endüstriyel-teknolojik sistemdir ve sisteme karşı mücadelede etnik farklılıkların bir önemi yoktur.

193. Kafamızdaki devrim ille de devlete karşı silahlı bir ayaklanma gerektirmiyor. Fiziki şiddet içerebilir veya içermeyebilir, ancak POLİTİK bir devrim olmayacaktır. Odak noktası, teknoloji ve ekonomi olacaktır, politika değil.(32)

194. Endüstriyel sistem tehlike noktasına gelinceye ve insanların çoğunun gözünde başarısız oluncaya dek, devrimciler yasal ya da yasa dışı yollarla gücü ellerine geçirmekten KAÇINMALIDIRLAR. Bir “yeşiller” partisinin, ABD Senatosu’nda yapılan bir seçimle yönetimi eline aldığını varsayalım. İdeolojilerine ihanet etmekten veya ideolojilerini sulandırmaktan kaçınmak için, ekonomik büyümeyi, ekonomik küçülmeye çevirmek yolunda şiddetli önlemler alacaklardır. Bunun ortalama insan üzerindeki etkileri facia olacaktır: Yaygın bir işsizlik, kıtlık vb. Daha büyük olumsuz etkiler önlenebilse bile, insanlar bağımlısı oldukları lüks alışkanlıklarından vazgeçmek zorunda kalacaklardır. Tatminsizlik büyüyecek ve “yeşiller” partisi kongreden atılacak ve devrimciler, şiddetli bir geri çekilme yaşayacaklardır. Bu yüzden, her türlü başarısızlığın devrimcilerin politikalarından değil de endüstriyel sistemin kendisinden kaynaklandığı görülünceye dek devrimciler politik güç kazanmaya çalışmamalıdır. Teknolojiye karşı bir devrim, sistemin üstündekiler tarafından değil, altındaki ve dışındakiler tarafından yapılan bir devrim olacaktır.

195. Devrim, uluslararası ve dünya çapında olmalıdır. Ülkeden ülkeye yayılma temelinde yürütülemez. Örneğin, ne zaman ABD’de teknolojik ilerlemenin ya da ekonomik büyümenin biraz kısıtlanması öne sürülse, insanlar histeri krizlerine tutulup, teknolojiye geri kalırsak Japonların bizi geçeceğini söylüyorlar. Kutsal robotlar! Japonlar bizden daha çok araba satarsa, dünya yörüngesinden fırlar! (Milliyetçilik, teknolojinin en önemli destekçilerindendir.) Daha da mantıklısı, görece demokratik uluslar geri kalırken Çin, Vietnam ve Kuzey Kore gibi diktatörlükle yönetilen uluslar ilerlerse, sonunda diktatörlerin dünyaya hakim olacağı iddia edilebilir. Bu da endüstriyel sisteme mümkün olduğunca her yerde aynı zamanda saldırılmasının bir nedeni. Doğru, endüstriyel sistemin her yerde aynı zamanda

yıkılacağına bir garantisi yok ve sistemi yıkma girişiminin diktatörlerin egemenliğine yol açması bile mümkün. Ama bu, göze alınması gereken bir risk. Göze alınması da gerekir, çünkü, “demokratik” bir endüstriyel sistemle, diktatörlerin yönettiği endüstriyel sistem arasında, endüstriyel olan ve olmayan sistemler arasında olduğundan çok daha az bir fark vardır.(33) Diktatörlerin yönettiği sistemler genelde başarısız olduğundan, böyle bir endüstriyel sistemin tercih edilebilir olduğu bile iddia edilebilir, çünkü yıkılma olasılıkları daha fazla olacaktır. Küba’ya bakın.

196. Devrimciler, dünya ekonomisini birbirine bağlayan anlaşmaları desteklemeyi düşünmelidirler. NAFTA veya GATT gibi serbest ticaret anlaşmaları kısa vadede doğaya zarar verebilir, ancak ülkelerarası ekonomik bağımlılığı güçlendirdiğinden uzun vadede yararlı olabilir. Güçlü bir ulusun yıkılmasının tüm endüstriyel ulusların yıkılmasına yol açacağı denli birleşik bir dünya ekonomisi oluşursa, sistemi dünya çapında yıkmak daha kolay olur.

197. Bazı kişiler, modern insanın çok fazla gücü olduğunu, doğa üstünde kontrolünün çok fazla olduğunu iddia ediyor ve daha pasif bir tutumu savunuyorlar. Bu kişiler en iyi ihtimalle kendilerini iyi ifade edemiyor olmalılar çünkü BÜYÜK KURULUŞLAR için olan güç ile BİREYLER ve KÜÇÜK GRUPLAR için olan gücü birbirinden ayırt edemiyorlar. Güçsüzlüğü ve pasifliği savunmak hatadır çünkü insanların GÜCE ihtiyaçları vardır. Ortak bir vücut olarak insanın –yani, endüstri sisteminin- doğa üstünde sonsuz bir gücü var ve biz (FC) bunun zararlı olduğuna inanıyoruz. Ama modern BİREYLER ve BİREYLERİN KÜÇÜK GRUPLARI ilkel adamın sahip olduğundan çok daha az güce sahiptirler. Genel olarak, “modern insanın” doğa üstündeki muazzam gücü bireyler ya da küçük gruplar tarafından değil büyük kuruluşlar tarafından kullanılmaktadır. Ortalama modern BİREY teknolojiye bir dereceye kadar yararlanabilir. Ancak sistemin denetimi ve kontrolü altında ve ancak dar sınırlar içinde bu hak ona verilir. (Her şey için izin gereklidir ve bu izin beraberinde kural ve düzenlemeleri getirir.) Birey sadece sistemin ona vermeyi uygun gördüğü bazı teknolojik güçlere sahiptir. Doğa üstündeki KİŞİSEL gücü önemsizdir.

198. İlkel BİREYLERİN ve KÜÇÜK GRUPLARIN aslında doğa üstünde epeyce bir gücü vardır: Belki de doğa İÇİNDE dememiz daha doğru olur. İlkel adam yemeğe ihtiyacı olduğunda nasıl yenilebilir kökler bulup, hazır-

layacağını ve nasıl av izi sürüp, el yapımı silahlarla avını yakalayacağını biliyordu. Kendini sıcaktan, soğuktan, yağmurdan, tehlikeli hayvanlardan vs. korumayı biliyordu. Ama ilkel adam doğaya daha az zarar vermiştir, çünkü ilkel toplumun ORTAKLAŞA (KOLLEKTİF) gücü, endüstri toplumunun ORTAKLAŞA gücü ile kıyaslandığında önemsiz kalır.

199. Güçsüzlük ve pasifliği savunmak yerine, ENDÜSTRİYEL SİSTEMİN gücünün kaldırılması gerektiğini ve böylece BİREYLERİN ve KÜÇÜK GRUPLARIN güç ve özgürlüğünün büyük ölçüde ARTACAĞINI savunmak gereklidir.

200. Endüstri sistemi tamamen yıkılana dek, bu sistemin imhası devrimcilerin TEK amacı olmalıdır. Başka amaçlar, asıl hedefe olan enerji ve dikkati dağıtacaktır. Daha da önemlisi, eğer devrimciler teknolojinin yok edilmesinden başka bir amaca yönelirlerse, bu amaca ulaşmak için teknolojiyi araç olarak kullanmak isteyeceklerdir. Eğer bu isteklerine boyun eğlerlerse, yenden teknoloji tuzağının içine düşerle, çünkü modern teknoloji birleşik ve sıkı örgütlenmiş bir sistemdir, yani insan teknolojinin BİRAZINI elinde tutmak isterse, kendisini pek ÇOK teknolojiyi muhafaza etmek zorunda kalmış bulur, bu nedenle sonunda sadece biraz teknolojiyi gözden çıkarmış olur.

201. Örneğin devrimcilerin “sosyal adalet”i bir hedef olarak aldığını farz edin. İnsan doğasının yapısı itibariyle, sosyal adalet kendiliğinden oluşmayacaktır; zor kullanılması gerekir. Sosyal adaletin zor kullanarak getirilmesi için, devrimcilerin merkezi örgütlenmeyi ve kontrolü elinde tutması lazımdır. Bunun için, hızlı, uzun mesafeli nakliyat ve iletişime ve böylece de taşıma ve işletim sistemlerine yarayacak tüm teknolojiye ihtiyaçları olacaktır. Yoksul insanları doyurmak ve giydirmek için ziraat ve üretim teknolojilerini kullanmaları gerekecektir, vs. Böylece sosyal adaleti sağlama teşebbüsü, onları teknolojik sistemin epe bir bölümünü korumaya zorlayacaktır. Sosyal adaletle karşı değiliz, ama onun teknolojik sistemden kurtulma çabasını engellemesine izin verilmemelidir.

202. Devrimcilerin sisteme, belli oranda, modern teknolojiyi kullanmadan saldırmaya çalışmasının bir yararı olmaz. En azından mesajlarını yaymak için iletişim medyasını kullanmalıdırlar. Ama modern teknolojiyi sadece bir tek amaç için kullanmalıdırlar: Teknolojik sisteme saldırmak.

203. Yanında bir fıçı şarapla oturan bir alkolik düşünün. Onun kendi kendine şunları söylediğini farz edin: “Aşırıya kaçılmadan içilirse şarabın zararı yoktur. Hatta dediklerine göre az miktarda şarap faydalıdır bile! Eğer sadece ufak bir kadeh içersem bana bir zararı dokunmaz.” Daha sonra ne olacağını hepiniz biliyorsunuz. Teknolojik toplumun aynen bir fıçı şarabın yanı başındaki bu alkoliğe benzediğini asla unutmayın!

204. Devrimciler, mümkün olduğu kadar çok çocuk sahibi olmalıydılar. Sosyal tutumların önemli bir dereceye kadar kalıtsal olduğuna dair güçlü bilimsel kanıtlar vardır. Kimse, sosyal bir tutumun direk olarak insanın kalıtımsal yapısının bir sonucu olduğunu ileri sürmüyor, ama anlaşıldığı kadarıyla kişisel özellikler kısmen kalıtsaldır (soydan gelir) ve bu belli kişisel özellikler, toplumumuz içerisinde, kişinin şu ya da bu sosyal tutumu benimsemesinde etkili olmaktadır. Bu bulgulara itiraz edenler olmuştur, ama bu itirazlar zayıftır ve ideolojik nedenlerden dolayı edilmiş gibi görünmektedirler. Ne olursa olsun, hiç kimse çocukların genelde ailelerinininkine benzer sosyal tutumları benimse eğilimleri olduğunu inkar etmiyor. Bize göre bu tutumların soydan mı geçtiği ya da çocuk eğitiminde mi edinildiği pek önemli değil. Her iki durumda da yeni kuşağa YANSIYORLAR.

205. Sorun şu ki, endüstri sistemine karşı çıkma eğilimindeki pek çok insan aynı zamanda nüfus problemi ile de ilgili, bu nedenle muhtemelen az sayıda çocukları var ya da hiç çocuk yapmıyorlar. Bu şekilde, dünyayı, endüstri sistemini destekleyen ya da en azından kabul eden insanlara devrediyor olabilirler. Devrimcilerin gelecek nesildeki gücünü sağlama almak için fazla sayıda üremeleri gerekir. Bunu yaparak, nüfus problemini sadece biraz daha kötüleştirmiş olacaklar. Asıl önemli sorun endüstri sisteminden kurtulmaktır; çünkü endüstri sistemi çöktüğü zaman, dünya nüfusu mutlaka azalacaktır. (bkz. 167. paragraf); halbuki endüstri sistemi yaşadığı takdirde dünya nüfusunun neredeyse sınırsız şekilde artmaya devam etmesini mümkün kılacak yeni yemek üretim teknikleri geliştirmeye devam edecektir.

206. Devrimci strateji ile ilgili olarak,, üzerinde ısrarla durduğumuz tek husus modern teknolojinin yok edilmesinin tek ezici amaç olması gerektiğidir, aşka bir amaca bu kadar önem verilmemelidir. Geri kalanlar için, devrimcilerin deneyimsel bir yaklaşımda bulunmaları gerekir. Eğer yukarıdaki paragrafta geçen tavsiyelerden bazıları iyi sonuçlar vermezse, o zaman bu tavsiyelerden vazgeçilmelidir.

Teknolojinin İki Türü

207. Önerdiğimiz devrime karşı; ortaya çıkacak muhtemel bir tartışma da onun başarısız olmaya mahkum olduğudur, çünkü (iddia edildiğine göre) tarih boyunca teknoloji her zaman ilerleme göstermiştir, asla gerilememiştir, bu nedenle teknolojik gerileme olanaksızdır. Ama bu iddia yanlıştır.

208. Teknolojiyi, küçük ölçekli teknoloji ve entegre teknoloji olarak iki kategoriye ayırıyoruz. Küçük ölçekli teknoloji, dışarıdan yarım olmadan küçük ölçekli topluluklar tarafından kullanılabilir. Entegre teknoloji, büyük ölçekli sosyal örgütlenmelere dayalı teknolojidir. Küçük ölçekli teknoloji-de hiçbir önemli gerileme vakası olmadığının bilincindeyiz. Ama entegre teknoloji, destek aldığı toplumsal örgütlenme yıkıldığı zaman GERİLER. Örneğin: Roma imparatorluğu yıkıldığı zaman GERİLER. Örneğin: Roma İmparatorluğu yıkıldığı zaman, Romalıların küçük ölçekli teknolojisi canlı kalabildi, çünkü herhangi bir köylü zanaatkar örneğin bir su çarkı yapabiliirdi, yetenekli bir demirci Roma metotlarını kullanarak bıçak yapabiliirdi vs. Ama Romalıların entegre teknolojileri GERİLEDİ. Su kemerleri harap oldu ve yeniden yapılamadı. Yol yapım teknikleri kayboldu. Roma şehri sağlık hizmetleri sistemi unutuldu, onun için yakın zamana kadar Avrupa şehirlerinin sağlık hizmetleri antik Romalılarınkine eşit seviyede değildi.

209. Teknoloji her zaman bir ilerleme içindeymiş gibi gözükmesinin sebebi Endüstri Devrimi'nden belki bir ya da iki yy. öncesine kadar çoğu teknolojinin küçük ölçekli teknoloji olmasından kaynaklanır. Ama Endüstri Devrimi'nden beri gelişen teknolojinin çoğu, entegre teknoloji olmuştur. Buzdolabını ele alalım, örneğin, fabrika yapımı parçalar ya da endüstri sonrası bir makine atölyesi olmadan bir avuç dolusu ustanın bir buzdolabı yapması hemen hemen imkansız olacaktır. Eğer bir mucize eseri bir tane yapmayı başarırlarsa, emin bir elektrikli güç kaynağı olmadan onu çalıştıramazlar. Böylece bir baraj ve bir jeneratör yapmaları gerekecektir. Jeneratörler için büyük miktarda bakır tele ihtiyaç vardır. Bu tellerin modern aletler olmadan yapılmaya çalışıldığını düşünün. Ayrıca buzdolabı için uygun gazı nereden bulacaklar? Buzdolabının icadından önce olduğu gibi bir buz evi yapmak ya da yiyeceği kurutarak veya temizleyerek korumak çok daha kolay olacaktır.

210. Yani, endüstri sistemi bir kere tamamen yıkıldı mı, buzdolabı tekno-

lojisinin de çabucak yok olacağı aşikardır. Bu diğer entegre teknolojiler için de geçerlidir. Ve bir kez bir kuşak bu teknolojiyi kaybederse, ilk seferinde de olduğu gibi, onu yeniden yaratmak yüzyıllar alacaktır. Geriye kalan teknik kitaplar çok seyrek olacaktır. Bir endüstri toplumu, dıştan yardım olmadan en baştan kurulacaksa, bu ancak dizi aşamalar yoluyla olabilir: Alet yapmak için bir alete, o bir aleti yapmak için yine bir alete, onu yapmak için yine alete ihtiyacımız vardır. Ekonomik kalkınmada uzun bir süreç ve sosyal örgütlenmede ilerleme gerekir. Ayrıca, ortada teknolojiye karşı çıkan bir ideoloji olmasa bile, kimsenin endüstri toplumunu yeniden kurmak ile ilgileneneğini sanmıyoruz. “İlerleme” isteği, modern topluma özgü bir kavramdır ve 17. yy.dan önce ortaya çıkmışa benzemiyor.

211. Ortaçağın sonlarında, “İlerleme”de başı çeken dört ana uygarlık vardı: Avrupa, İslam Dünyası, Hindistan ve Uzak Doğu (Çin, Japonya, Kore). Bu uygarlıklardan üçü az çok durağan kaldılar ve sadece Avrupa hareket kazandı. Kimse Avrupa’nın o zaman neden hareket kazandığını bilmiyor; tarihçilerin bu konuda çeşitli teorileri var ama bunlar sadece birer tahmin. Yine de teknolojik bir topluma doğru hızla gelişimin ancak özel koşullar altında gerçekleştiği kesindir. Bu yüzden, uzun süreli bir teknolojik gerilemenin olamayacağını düşünmek için bir neden yoktur.

212. Toplum, YENİDEN endüstriyel-teknolojik bir yapıya doğru ilerler mi? Belki, ama 500 ya da 1000 yıl sonrasının olaylarını tahmin yahut kontrol edemeyeceğimize göre, bunun için endişelenmenin bir faydası yoktur. Bu sorunlar o dönemde yaşayacak insanlar tarafından çözümlenmelidir.

Solculuk Tehlikesi

213. İsyan ve bir hareket üye olma ihtiyaçlarından dolayı solcular ya da benzer psikolojiye sahip insanlar genelde başta solcu olmayan hedef ve üyeye sahip isyancı ve eylemci hareketlerle ilgilenmezler. Solcu tiplerin akınıyla solcu olmayan bir hareket kolaylıkla solcu bir harekete getirilebilir, öyle ki solcu hedefler hareketin orijinal amaçlarının yerine geçerler ya da onu değiştirirler.

214. Bunu önlemek için, doğayı yüceleştiren ve teknolojiye karşı çıkan bir hareket kararlı bir şekilde solculuk karşıtı bir tavır almalıdır. Uzun dönemde solculuk, vahşi doğa, insan özgürlüğü ve modern teknolojinin imhasına

ters düşer. Solculuk kollektivisttir; tüm dünyayı birleşmiş bir bütün olarak sarmak ister (hem doğayı hem de insan soyunu). Ama bu örgütlenmiş toplumun doğayı ve insan hayatını yönetmesi demektir ve bu yüksek düzeyde bir teknolojiyi gerektirir. Hızlı taşıma ve iletişim olmadan birleşik bir dünyaya sahip olamazsınız, denenmiş psikolojik teknikler olmadan herkesin birbirini sevmesini sağlayamazsınız, gerekli teknolojik temel olmadan “planlanmış bir toplum”a sahip olamazsınız. Hepsinden önemlisi, solculuk güce olan ihtiyaç ile beslenir ve solcular bir kitle hareketi ya da bir örgüt ile özdeşleşerek, kolektif bir temele dayanarak güç ararlar. Solculuk teknoloji den vazgeçecek gibi değildir, çünkü teknoloji kolektif gücün çok değerli bir kaynağıdır.

215. Anarşist(34) de güç ister ama bireysel ya da küçük grup temelinde güç ister; bireylerin ve küçük grupların hayatlarının akışını kendilerinin kontrol edebilmesini arzular. Teknolojiye karşı çıkar çünkü teknoloji küçük grupları büyük örgütlere tabi kılar.

216. Bazı solcular teknolojiye karşı gibi gözükebilirler ama bu karşı çıkışlar, ancak grubun dışında kaldıkları ve teknolojik sistem solcu olmayanlar tarafından kontrol edildiği sürece devam eder. Şayet solculuk toplumda egemen olursa ve böylece teknolojik sistem solcuların elinde bir araç haline gelirse onu hevesle kullanacak ve gelişmesine yardım edeceklerdir. Bunu yaparken solculuğun geçmişte hep gösterdiği bir örneği tekrar etmiş olacaktırlar. Bolşevikler Rusya’da zayıf durumda iken, şiddetle sansüre ve gizli polise karşı geliyorlar, enik azınlıkların hür iradesini destekliyorlardı vs., ama kendileri iktidara gelir gelmez, daha sert bir sansür uyguladılar, çarların döneminde olduğundan daha acımasız bir gizli polis teşkilatı kurdular ve etnik azınlıklara en az çarlar kadar zulüm ettiler. Amerika’da, 10-20 yıl kadar önce, solcular üniversitelerimizde azınlıkta iken solcu profesörler akademik özgürlüğün ateşli birer savunucusuydular ama bugün solcuların hakim olduğu üniversitelerimizde başka herkesin akademik özgürlüğünü elinden alarak kendilerini belli etmiş oldular (bu “siyasal dürüstlük”tür). Solcular ve teknoloji için de aynı durum olacaktır: Şayet kendi kontrolleri altına alabilirlerse teknolojiyi diğer herkese zulüm etmek için kullanacaklardır.

217. Daha önceki devrimlerde güce daha aç tipte solcular bir çok kez daha liberal eğilimleri olan solcularla birlikte öncelikle solcu olmayan devrimcilerle de iş birliği yaptılar, daha sonra iktidarı zapt etmek için iki tarafa da iha-

net ettiler. Robespierre, Fransız Devrimi'nde, Bolşevikler Rus Devrimi'nde, Komünistler 1938'de İspanya'da ve Castro ve taraftarları Küba'da aynı şeyi yaptılar. Solcuların tarihine bakılırsa, solcu olmayan devrimcilerin solcularla işbirliği yapması tamamen aptallık olur.

218. Çeşitli düşünürler, solculuğun bir tür din olduğunu belirtmiştir. Solculuk, tam anlamıyla bir din değildir, çünkü sol öğretisi herhangi bir doğa üstü varlığı ön gerçek olarak kabul etmez. Ama solcu için, solculuk; bazı insanlar için dinin oynadığı psikolojik rolü oynar. Solcunun, solculuğa inanmaya İHTİYACI vardır; psikolojik tutumunda bu önemli bir rol oynar. İnançları, mantık ya da gerçeklerden kolaylıkla etkilenip azalmaz. Solculuğun ahlaken büyük harf D ile doğru olduğuna ve solcu ahlakı herkese zorla kabul ettirmenin sadece hakkı değil ayrıca görevi de olduğuna dair derin bir inanç vardır. (Ancak “solcu” diye kastettiğimiz insanların çoğu kendilerini solcu olarak görmezler ve inanç sistemlerini solculuk olarak tanımlamazlar. Biz “solculuk” tabirini kullanıyoruz, çünkü feminizm, eşcinsel hakları, politik dürüstlük, vs. hareketlerini içeren ilgili inançları adlandıracak daha iyi sözcükler bilmiyoruz, çünkü bu hareketlerin eski sol ile güçlü bir benzerliği var. (bkz. 227-23. paragraflar)

219. Solculuk, totaliter bir güçtür. Sol ne zaman güçlü bir duruma gelirse hemen her özel köşeye zorla girmek ve her düşüncüyü zorla sol bir kalıba sokmak ister. Bunun nedeni kısmen solculuğun yarı-dini karakterinden meydana gelir; Solcu görüşlere ters düşen her şey günah yerine geçer. Daha da önemlisi, solculuk, solcuların güce duydukları şevk yüzünden totaliter bir güçtür. Solcu sosyal bir hareket ile özdeşleşerek güce olan ihtiyacını doyurmaya ve hareketin amaçlarına ulaşmasına yardım ederek güç sürecine katılmaya çalışır. (bkz. 83. paragraf) Ama hareket amaçlarına ulaşmada ne kadar ileriye giderse gitsin, solcu asla tatmin olmaz, çünkü eylemciliği yapay bir etkinliktir. (bkz. 41. paragraf) Yani, solcunun asıl amacı solun görünen amaçlarına ulaşmak değildir, gerçekte mücadele etmekten ve daha sonra sosyal bir hedefe ulaşmaktan elde ettiği güç anlayışı ile hareket eder.(35) Sonuç olarak, solcu ulaştığı hedefler ile asla tatmin olmaz; güç sürecine olan ihtiyacı, onu her zaman başka yeni bir amacın peşinden koşturur. Solcu, azınlıklar için eşit fırsatlar ister. Bu elde edildiğinde azınlıklar için istatistiğe dayalı bir başarı eşitliği hususunda ısrar eder. Eğer herhangi biri bir azınlığa karşı olumsuz düşünceler besliyorsa, solcunun onu yeniden eğitmesi gerekir. Etnik azınlıklar da yeterli değildir, hiç kimsenin, homoseksüel, sa-

kat, şişman, yaşlı, çirkin vs. insanlara karşı olumsuz bir tutum sergilemesine izin verilemez. Halkın sigaranın zararların karşı uyarılması yeterli değildir; her sigara paketinin üstüne bir uyarı damgalanmalıdır. Daha sonra sigara reklamları eğer yasaklanmamışsa kısıtlanmalıdır. Eylemciler, tütün yasaklanana kadar asla yetinmeyecekler ve sonra sırayı alkol, sığır eti vs. alacaktır. Eylemciler, çocuklara yönelik taciz ile tokatlamalara son vermek istiyorlar. Bunu yaptıklarında zararlı buldukları başka bir şeyi daha yasaklamak isteyecekler ve bu böyle devam edecek. Tüm çocuk yetiştirme uygulamaları üstünde tam bir kontrole sahip olana kadar asla tatmin olmayacaklar. Daha sonra da başka bir olay ile ilgileneceklerdir.

220. Farz edin ki solculardan toplumda yanlış olan HER şeyin bir listesini yapmalarını istediniz ve sonra farz edin ki istedikleri TÜM sosyal değişiklikleri gerçekleştirdiniz. Şu, rahatlıkla söylenebilir ki birkaç yıl inde solcuların çoğu şikayet edecek yeni bir şey bulacaklardır, düzeltilmesi gereken yeni bir sosyal “felaket”, çünkü, solcu bir kere daha toplumdaki yanlışlıklardan duyduğu üzüntüden çok topluma çözümlerinin kabul ettirerek güce olan açlığını tatmin etme ihtiyacı ile hareket etmektedir.

221. Yüksek düzey toplumsallaşmanın düşünce ve davranışlarına getirdiği kısıtlamalar yüzünden aşırı toplumsallaşmış çoğu solcu, gücü diğer insanların yollarını kullanarak kovalayamaz. Onlar için güç istediğinin kabul edilebilir tek bir ahlaki yolu vardır, o da erdemlerini herkese kabul ettirme mücadelesinde yatar.

222. Solcular, özellikle aşırı toplumsallaşmış olanlar, Eric Hoffer’ın kitabı “Gerçek inanır” a göre gerçek inanırlardır. Ama gerçek inanırların hepsi solcularla aynı psikolojik yapıda değildir. Örneğin, gerçekten inançlı bir Nazi, psikolojik olarak gerçekten inançlı bir solcudan

herhalde çok farklıdır. Bir davaya körü körüne bağlanabilme yetenekleri yüzünden Gerçek İnanırlar, herhangi bir devrimci hareketin yararlı, belki de gerekli bir parçasıdır. Bu durum basıl başa çıkacağımızı bilmediğimiz (kabul etmemiz gereken) bir sorunu da beraberinde getiriyor. Teknolojiye karşı olan devrimde Gerçek İnanırın enerjisini nasıl kullanma gerektiğinden emin değiliz. Şimdilik söyleyebileceğimiz tek şey hiçbir Gerçek İnanır, kendini sadece teknolojinin imhasına adanmadıkça, devrim için iyi bir asker olmayacaktır. Eğer başka bir ideali varsa, bu ideale ulaşmak için teknolojiyi

bir araç olarak kullanmak isteyebilir. (bkz. 220-221. paragraflar)

223. Bazı okurlar “Solculuk ile ilgili tüm bu laflar birer saçmalık. Solcu olan John ve Jane’i tanıyorum ve onlarda bu totaliter eğilimlerden hiçbirisi yok.” Diyebilirler. Pek çok solcunun hatta belki sayıca çoğunluğunun diğer insanların değerlerin hoşgörü göstermeye (bir dereceye kadar) samimi olarak inana dürüst insanlar oldukları ve sosyal amaçlarına ulaşmak için zorba metotları kullanmak istemeyecekleri doğrudur. Solculuk ile ilgili yorumlarımız tek tek her solcu için geçerli değildir, solculuğun bir hareket olarak genel karakterini tanımlamak için yapılmıştır. Bir hareketin genel karakterini ille de bu harekete katılan çeşitli insanların sayıca oranları belirlemez.

224. Solcu hareketlerde güçlü mevkilere yükselen kişiler genelde güce en aç olan solculardır, çünkü güce aç insanlar güçlü mevkilere gelmek için en fazla uğraşanlardır. Bunar hareketin kontrolünü ele geçirdiğinde, daha yumuşak tabiatlı pek çok solcu içtenice liderlerin hareketlerini onaylamazlar, ama itiraz etmeyi kendilerine yediremezler. Harekete güvenmeye İHTİYAÇLARI vardır, liderleri ile paylaştıkları bu inançtan vazgeçemezler. Doğrudur, BAZI solcuların ortaya çıkan totaliter eğilimlere itiraz edecek cesareti vardır, ama genelde kaybederler, çünkü güce aç olanlar daha iyi örgütlenmiş daha acımasız, daha Makyavelisttirler ve kendilerine sıkı bir güç temeli kurmuşlardır.

225. Bu olgu, Rusya ve solcuların iktidara geldiğinde diğer ülkelerde açıkça belli olmuştur. Benzer şekilde, SSCB’de komünizm çöküşünden önce, Batı’daki solcular bu ülkeyi çok az eleştirirlerdi. Eğer SSCB’nin pek çok yanlış yaptığını kabul etmek zorunda kalırlarsa, hemen komünistler için mazeretler bulmaya ve Batı’nın hatalarından bahsetmeye başlardı. Batı’nın komünistlerin saldırganlığına askeri yollarla direnmesine hep karşı çıktılar. Dünyadaki tüm solcular, Amerika’nın Vietnam’da yaptığı askeri harekati ateşli bir şekilde protesto ettiler, ama SSCB, Afganistan’ı işgal ettiğinde hiçbir şey yapmadılar. Sovyetleri onayladıklarından değil, solcu inançlarından dolayı, komünizme karşı çıkmayı kendilerine yediremediler. Bugün, “siyasi dürsütlüğün” egemen olduğu üniversitelerimizde, akademik özgürlüğün kısıtlanmasını içten içe onaylamayan, ama yine de sesini çıkarmayan muhtemelen pek çok solcu vardır.

226. Bu yüzden pek çok solcunun kişisel olarak yumuşak başlı ve oldukça hoşgörülü insanlar olması hiçbir zaman solun bir bütün olarak totaliter bir

eğilimi olmasını engelleyemez.

227. Solculuk ile olan tartışmamızda ciddi bir zayıflık vardır. Hala “solcu” sözüyle neyi kastettiğimiz açık değildir. Bu konuda yapabileceğimiz fazla bir şey yok gibi gözüküyor. Bugün solculuk tüm eylemci hareketlere bölünmüştür. Yine de tüm eylemci hareketler solcu değildir ve bazı eylemci hareketler (Örn: Radikal Çevrecilik) hem solcu kişilikleri hem solcularla işbirliği içinde olmaması gereken hiç solcu olmayan kişilikleri içinde barındırır. Çeşitli solcular yavaş yavaş kimlik değiştiriyorlar ve biz kimin solcu olup olmadığına karar vermekte sık sık zorlanıyoruz. Açıklandığı kadarıyla, solculuk anlayışımız bu makalede sunduğumuz tartışma ile tanımlanmıştır ve okuyucuya sadece kimin solcu olduğunu ayırt etmede kendi kararını vermesini tavsiye edebiliriz.

228. Ama solculuğu teşhis etmek için bir takım kriterleri sıralamak yardımcı olacaktır. Bu kriterler kesin bir şekilde uygulanamaz. Bazı kişiler solcu olmadan da verilen kritere uyabilirler, bazı solcular da uymayabilir. Yine sadece kendi kararımızı vermemiz gerekir.

229. Solcu büyük ölçekli kolektivizme doğru yönlendirilir, bireyin topluma hizmet etme ve toplumun da bireyle ilgilenme görevini vurgular. Bireyciliğe karşı olumsuz bir tutumu vardır. Genelde ahlaki bir tavır içindedir. Silah kontrolünü, cinsel eğitimi ve diğer psikolojik açıdan “aydınlanmış” eğitim metotlarını, sosyal planlamayı, olumlayıcı hareketleri, çok kültür-lülüğü destekleme eğilimindedir. Kendini kurbanlarla özdeşleştirme eğilimindedir. Rekabet ve şiddete karşı gibidir ama şiddet uygulatan solcular için durmadan bahaneler bulur. Solda yaygın olan “ırkçılık”, “cinsiyetçilik”, homofobi”, “kapitalizm”, “emperyalizm”, “yeni sömürgecilik”, “soykırım”, “sosyal değişim”, “sosyal sorumluluk” gibi kavramları kullanmaktan hoşlanılır. Solcunun belki de en teşhis edici özelliği şu hareketin tarafını tutmasıdır: Feminizm, eşcinsel hakları, etnik haklar, özürlü hakları, hayvan hakları, siyasal dürüstlük. Tüm bu hareketleri destekleyen herkes kesinlikle bir solcudur.(36)

230. En tehlikeli solcular yani güce aç olanlar genelde kibirleriyle ya da ideolojiye dogmatik yaklaşımlarıyla belli olur. Ancak, sinir bozucu şiddet gösterilerinden ve solculuklarını insanların gözüne sokmaktan kaçınan, aşırı toplumsallaşmış tipte bazı solcular vardır ki hepsin en tehlikelidirler

ve bunlar sessiz sedasız, kollektivist değerleri, çocukların toplumsallaşması için “aydınlanmış” psikolojik teknikleri, bireyin sisteme bağımlılığını desteklemeye çalışırlar. Bu gizli solcular (onlara bu adı veriyoruz) uygulama da bazı burjuvalara benzerler, ama psikoloji, ideoloji ve motivasyonda onlardan farklılık gösterirler. Tipik bir burjuva, yaşam stilini korumak için ya da sadece tutumu alelade olduğu için insanları sistemin kontrolü altında tutmak ister. Gizli solcu insanları sistemin kontrolü altında tutmak ister, çünkü kollektivist ideolojinin gerçek bir inanıdır. Gizli solcu, isyan dürtüsü daha zayıf olduğundan ve daha sıkı sosyalleşmiş olduğundan aşırı toplumsallaşmış ortalama bir solcudan farklılık gösterir. Kendisinde onu bir davaya adamaya ve bir kolektivizme katılmaya zorlayan derin bir eksiklik olduğu için iyi toplumsallaşmış sıradan bir burjuvadan da farklılık gösterir. Belki de (iyice yüceltilmiş) güç arzusu sıradan bir burjuvanınkinden daha güçlüdür.

Sonuç

231. Bu manifesto boyunca, her türlü nitelendirme ve kuşkuya açık olabilecek bir takı belirsiz açıklamalarda bulunduk; hatta bazı açıklamalarımız düpedüz yanlış da olabilir. Elimizde yeterli bilginin bulunmayışı ve yazımımızın kısa tutulması gerekliliği, iddialarımızı daha belirgin bir şekilde formüle etmemizi ve gerekli tanımları eklememizi imkansız hale getirdi. Elbette bu türden bir tartışmada kişinin güçlü bir biçimde sezgisel yargılara güvenmesi gerekir ki bunlar da bazen yanlış olabiliyor. Dolayısıyla, bu manifestonun, gerçeğin kabaca tahmin edilmesinden daha fazla bir şey ifade ettiği iddiasında değiliz.

232. Aynı şekilde, burada çizdiğimiz tablonun genel hatlarıyla doğru olduğundan makul bir şekilde eminiz. Yalnızca zayıf bir noktanın belirtilmesi gerekiyor. Solculuğu, günümüze özgün bir kavram olarak modern biçimiyle ve güç sürecinin bozulmasının bir belirtisi olarak gösterdik. Ancak bu konuda muhtemelen yanılıyor olabilir. Kendi ahlaklarını herkese empoze ederek güç gereksinimlerini tatmin etmeye çalışan aşırı toplumsallaşmış tipler kuşkusuz uzun zamandan beridir ortalıktalar. Fakat, aşağılık duygularının, kendini değersiz görmenin, güçsüzlüğün, kendileri kurban olmayan insanların kurbanlarla özdeşleşmesinin modern solculuğun bir özelliği olduğunu SANIYORUZ. Kendileri kban olmayan insanların, kendilerini kurbanlarla özdeşleştirmesi 19.yy. solculuğunda ve eski Hıristiyanlıkta belli

oranlarda görülebilir, ancak saptayabildiğimiz kadarıyla, kendini değersiz görme vb. belirtiler bu hareketlerde veya tüm diğer hareketlerde, modern solculukta olduğundan daha açık seçik değildiler. Fakat, modern solculuktan önce benzer hareketlerin var olmadığını, kendimizden emin bir şekilde iddia edecek bir konumda değiliz. Bu, tarihçilerin ilgi göstermesi gereken temel bir sorundur.

Notlar

1. (Paragraf 19) TÜM zorba ve acımasız rekabetçilerin, ya da en azından çoğunun, aşağılık duygusundan muzdarip olduğunu ileri sürüyoruz.
2. (Paragraf 25) Viktorya dönemi boyunca, bir çok aşırı toplumsallaşmış kişinin cinsel duygularını bastırmaktan ya da bastırmaya çalışmaktan dolayı ciddi psikolojik problemleri vardı. Anlaşılan Freud, teorisini bu gibi insanları esas olarak kurmuştur. Bugün toplumsallaşmanın merkezi cinsellikten saldırganlığa kaymıştır.
3. (Paragraf 27) İlle de mühendislikteki ya da diğer “ciddi” bilimlerdeki uzmanları kastetmiyoruz.
4. (Paragraf 28) Orta ve üst sınıftan bu değerlerin bazılarına karşı direnen çok insana vardır, ama bunlar üstü kapalı direnmelerdir. Bu tür direnme, kitle haberleşme araçlarında çok az yer alır. Toplumumuzda propagandanın asıl hamlesi belirli değerler lehinedir. Bu değerlerin, toplumumuzda adeta resmi değerler haline gelmesinin nedeni endüstriyel sisteme yararlı olmalarıdır. Şiddete engel olunmak istenir, çünkü etnik çatışmalar da sistemi bozar ve ayrımcılık sisteme yararlı olabilecek azınlık olan grup üyelerinin yeteneklerini harcar. Yoksulluk, “tedavi edilmelidir” çünkü alt sınıf, sistem için sorunlara yol açar ve alt sınıfla ilişki diğer sınıfların moralini bozar. Kadınlar, kariyer sahibi olmaya teşvik edilir çünkü yetenekleri sistem için yararlıdır ve daha önemlisi düzenli iş sahibi olmakla kadınlar sistemle daha iyi bütünleşir ve ona ailelerine olduğundan daha çok bağlanırlar. Bu durum, aile dayanışmasını zayıflatır. (Sistemin liderleri aileyi güçlendirmek istediklerini söylerler ama asıl kastettikleri, çocukların sistemin ihtiyaçları doğrultusunda toplumsallaşmalarında ailenin etkili bir alet olmasını istemeleridir.) Paragraf 51 ve 52’de belirttiğimiz gibi sistem ailenin ya da diğer küçük çaplı sosyal grupların güçlenmesini ya da özerkleşmesini göze alamaz.
5. (Paragraf 42) İnsanların çoğunluğunun, kararlarını kendilerinin vermek istemedikleri ama liderlerden onların adına düşünmelerini istediklerini ileri sürülebilir. Bu görüşte doğruluk payı vardır. İnsanlar, sıradan konularda kendi kararlarını ermekten hoşlanırlar, ama zor ve önemli sorunlarda karar vermek psikolojik çatışmayı göze almayı gerektirir ve çoğu insan psikolojik çatışmadan nefret eder. Bu nedenle zor kararlar söz konusu olduğunda başkalarına güvenme eğiliminde olurlar. Ama bu demek değildir ki, kendilerin kararı etkileme fırsatı verilmeden onlara kabul ettirilmesinden hoşlanırlar. İnsanların çoğunluğu izleyicidir, lider olmasalar da liderleri ile doğrudan ilişkileri olmasını isterler, liderlerini etkileyebilmek ve zor kararları vermede bir dereceye kadar katılımda bulunmak isterler. En azından bu derecede, özerkliğe ihtiyaçları vardır.
6. (Paragraf 44) Burada sıralanan belirtilerden bazıları kafesteki hayvanlarda görülenlere benzer. Nasıl ortaya çıktığını, güç sürecine bağlı olarak anlatmak gerekirse: İnsan doğasını anlamada, sağduyu bize gösterir ki ulaşılmaması çaba gerektiren hedeflerin eksikliği sıkıntıya yol açar ve uzun süreli olduğunda sıkıntı sonunda depresyona dönüşür. Hedeflere ulaşmadaki başarısızlık hayal kırıklığına, kişinin kendisine olan saygısının azalmasına neden olur. Hayal kırıklığı öfkeye, öfke saldırganlığa

–genelde eşin ya da çocuğun taciz edilmesine dönüşür. Uzun süreli hayal kırıklığı genelde depresyona yol açtığı ve depresyonun da suçluluk duygusu, düzensiz uyku, yeme bozukluğu ve kişinin kendini kötü hissetmesine neden olduğu kanıtlanmıştır. Depresyona eğilimi olanlar çare olarak eğlence ararlar: Bu nedenle yeni eğlenciler vaat eden sapkınlıklarla birlikte doyumsuz bir hedonizm ve aşırı seks de beraberinde gelir. Sıkıntı da aşırı eğlence arayışına sebep verebilir çünkü diğer açılardan yoksun insanlar genelde eğlenceyi bir amaç haline getirirler. Konu ile ilgili şemaya bakınız. Yukarıda konudan basitçe bahsedilmiştir, gerçek ise daha karmaşıktır ve tabi ki güç süreci ile ilgili olarak yoksunluk tanımlaması belirtilen TEK sebep değildir. Bu arada, depresyondan bahsederken mutlaka bir psikiyatristin tedavisini gerektirecek kadar ciddi bir depresyonu kastetmiyoruz. Genelde sadece hafif depresyonları kastediyoruz. Amaçlardan bahsederken değinmek istediğimiz ille de uzun dönem için planlanmış amaçlar değildir. Tarih boyunca pek çok insan için günü gününe yaşamak (kendisinin ve ailesinin yalnızca günlük yiyeceğini karşılamak) yeterli olmuştur.

7. (Paragraf 52) Amish (Özellikle Amerika’nın bazı bölgelerinde etkin olan, içine kapalı dini bir cemaat, Ç.n.) gibi, toplum üzerinde az etkisi olan bir iki pasif, içe yönelik gruplar için kısmi bir istisna yapılabilir. Bunların dışında günümüzde Amerika’da bazı saf, küçük ölçekli topluluklar varlıklarını sürdürmektedir. Örneğin gençlik çeteleri ve “mezhepler”. Herkes onların tehlikeli olduğunu düşünür ve öyledirler de çünkü bu grubun üyeleri sistemden ziyade önce birbirlerine sadıktırlar bu nedenle sistem onları kontrol edemez ya da örneğin çingeneler, genelde hırsızlık ve sahtekarlıktan dolayı tutuklanmaktan kurtulurlar, çünkü sadakat duyguları o denli gelişmiştir ki, her zaman için masumiyetlerini kanıtlayacak ifade verecek başka çingeneler bulabilirler. Açıkça görüldüğü gibi, eğer çok sayıda insan bu tür gruplara katılsaydı, sistem ciddi bir sorunla karşılaşır. 20.yy.ın başlarında, Çin’in modernleşmesi ile ilgilenen bazı Çinli düşünce adamları aile gibi küçük çaplı sosyal grupları dağıtmanın gerekliliğini anlamışlardı: (Sun Yat-sen’e göre) Çin’de milliyetçiliğin gelişmesi isteniyorsa, başta aileninki olmak üzere tüm geleneksel bağların kaldırılması gerekiyordu. (Chester C. Tun 20.yy. da Çin’de politik düşünce syf. 125, syf 297)

8. (Paragraf 56) Evet, 19.yy.da Amerika’nın ciddi problemleri olduğunu biliyoruz, ama anlatımda özü korumak için basit ifadeler kullanmak durumundayız.

9. (Paragraf 61) “Alt sınıfa” değinmiyoruz. Ana görüşten bahsediyoruz.

10. (Paragraf 62) Bazı sosyal bilimciler, öğretmenler, “akıl sağlığı” profesyonelleri ve benzerleri herkesin tatmin edici sosyal hayatı olması için uğraşarak, sosyal dürtüleri 1. gruba sokmak için ellerinden geleni yaparlar.

11. (Paragraf 63, 82) Sonu gelemeyen bir sahip olma dürtüsü, gerçekten de reklam ve Pazar endüstrisinin yapay bir buluşu mudur? Elbette ki mal, mülk edinmek için insanın doğuştan gelen bir dürtüsü yoktur. İnsanların, temel fiziksel ihtiyaçlarını karşılamak için gerekli olanlar dışında, çok az maddi zenginliği talep ettiği toplumsal kültürler olmuştur. (Avustralya yerli halkı, geleneksel Meksika köylü kültürü, bazı Afrika kültürleri) Diğer yandan, maddi sahiplenmenin önemli sayıldığı pek çok endüstri öncesi kültürler de var olmuştur. Öyleyse bugünkü mal, mülk edinmeye yönelik kültürün sadece reklam ve Pazar endüstrisinin bir buluşu olduğunu iddia edemeyiz. Ama bu kültürün yaratılmasında reklam ve Pazar endüstrisinin büyük rol oynadığı da bir gerçektir. Reklama milyonlar ayıran büyük kurumlar, artan satışlardan karşı çıkacaklarını bilmeseler, bu kadar para harcıyor olamazlardı. Bir iki yıl önce FC’nin bir üyesi şunları açıkça söyleyen bir satış müdürüne rastlamıştı. “İşimiz, insanların istemedikleri ve ihtiyaç duymadıkları şeyleri almalarını sağlamaktır.” Satış müdürü ayrıca, nasıl olup da eğitilmemiş bir aceminin insanlara bir malla ilgili gerçekleri anlatıp, hiç satış yapamazken, eğitilmiş ve deneyimli, profesyonel bir satıcının aynı insanlara pek çok satış yapabildiğini anlatmıştı. Bu gösteriyor ki insanlar aslında istemedikleri şeyleri almaya yönlendiriliyor.

12. (Paragraf 64) Amaçsızlık sorunu yaklaşık son 15 yılda önemini yitirmiş gibi gözüküyor, çünkü şimdi insanlar kendilerini fiziksel ve ekonomik açıdan önceden olduğundan daha az güvende hissediyor ve güvenlik ihtiyacı onlara bir amaç vermiş oluyor. Ama güvence edinmenin zorluğu, amaçsızlığın yerini hayal kırıklığına bırakmıştır. Amaçsızlık sorunu üzerinde duruyoruz, çünkü liberaller ve solcular, toplumun herkesin güvenliğini temin etmesi yoluyla sosyal sorunlarımızı çözmek istiyorlar, ama bu başarılsaydı bile, sadece “amaçsızlık” sorununu geri getirmiş olurdu. Asıl konu toplumun, insanların güvenliğini gerektiği gibi sağlayıp, sağlamaması değildir. Sorun insanların güvenlikleri için kendilerine değil de, sisteme tabi olmalarıdır. Bu bazı insanların neden silah taşıma hakkını sevinçle karşıladığını göstermektedir, bir silaha sahip olmak, güvenliklerinin bu yönünü insanların kendi eline bırakıyor.

13. (Paragraf 66) devlet düzenlemelerinin sayısını azaltmaya yönelik muhafazakar çabaların sokaktaki adam için bir yararı yoktur. Bir kere, sadece önemsiz bazı düzenlemeler kaldırılabilir, çünkü çoğu düzenleme gereklidir. Ayrıca kanunların çoğu ortalama bireyden ziyade iş meselelerini etkiler, yani asıl etkisi devletten aldığı yetkiyi özel kurumlara vermektir. Bunun sokaktaki adam için anlamı yaşamındaki devlet müdahalesinin yerini, örneğin kansere yol açacak kimyasal maddelerin su kaynağına boşaltılmasına izin verebilecek olan büyük kurumların müdahalesinin almasıdır. Muhafazakarlar, sokaktaki adamın Büyük Devlete olan kızgınlığını Dev Firma’nın güçlenmesi için sömürerek, onu bir enayi yerine koymaktadır.

14. (Paragraf 73) Birisi, belli bir durumda propaganda kullanma amacını onaylarsa, ona genelde “eğitim” der ya da benzer bir paravan kullanır. Ama propaganda, kullanılma amacı ne olursa olsun propagandadır.

15. (Paragraf 83) Panama’nın istilası için lehte ya da aleyhte bir yorum yapmıyoruz. Bunu sadece bir noktayı aydınlatmak için örnek olarak kullandık.

16. (Paragraf 95) Amerikan kolonileri, İngiliz egemenliği altında iken, özgürlüğün, Amerikan Anayasası’nın yürürlüğe girmesinden sonra olduğundan daha az sayıda ve daha az etkili bir yasal teminatı vardı, yine de endüstri öncesi Amerika’ında, Bağımsızlık Savaşı’nın hem öncesinde, hem de sonrasında, bu ülkede Endüstri Devrimi’nin yaşanmasından sonra olduğundan daha fazla kişisel özgürlük vardı. Hugh Davis Graham ve Ted Robert Gurr tarafından yayına hazırlanmış Roger Lane’in “Amerika’da Şiddetin Tarihi ve Karşılaştırmalı Perspektifler” kitabının bölüm 12, 476-478. sayfalarından alıntı yapıyoruz: “Uygunluğun gittikçe artan standartları ve bunlarla beraber resmi kanun uygulamalarına gittikçe artan itimat (19.yy. Amerika’ında) Tüm toplumda oldukça yaygındı... Sosyal davranışlardaki değişim öyle uzun vadede gerçekleşmiştir ve öyle yaygındır ki onunla, çağdaş sosyal sürecin esas temeli olan endüstriyel kentleşme arasında bir bağlantı olduğunu ileri sürmek mümkün değildir. 1835’te Massachusetts’in nüfusu yaklaşık olarak 660940 idi, %81’i kırsal kesimdeydi ve bu kırsal kesimdeki nüfusun ezici çoğunluğu endüstrileşmemiş ve yerliydi. Vatandaşlara, önemli kişisel özgürlükler tanınmaktaydı. İster yol arabacısı ister çiftçi ya da esnaf olsun, hepsi kendi planlarını yapmaya alışkındı, işlerinin yapısı onları fiziksel olarak birbirlerinden bağımsız kılıyordu. Bireysel sorunlar, günahlar ve hatta inançlar geniş bir toplumsal ilgiye maruz kalmıyordu. Ancak, 1835’te güç toplayan şehir ve fabrika, 19. yüzyıl boyunca, hatta 20.yüzyılda da insan davranışlarında sürekli artan bir etkiye sahip olmuştur. Fabrika düzenli davranışlar istiyordu, ustabaşının ve müdürün isteklerine, saat ve çalışma ritimlerine itaat edecek bir hayat istiyordu. Şehir ya da kasabada önceden itiraz edilmeyen pek çok hareket, birbirine yakın çevrede yaşayanların ihtiyaçları yüzünden engellendi. Daha büyük kuruluşlardaki hem mavi yakalıların hem de beyaz yakalıların karşılıklı olarak meslektaşlarına ihtiyaçları vardı; birinin işi diğerininkine bağlı olduğu için, kimsenin artık kendine ait bir işi yoktu.” Bu yeni hayat ve örgütlenmesinin sonuçları, 1900’de Massachusetts’in 2805346 kişilik nüfusunun %76’lık bir kısmına şehirli denmeye başlanması ile belli oldu. Kayıtsız, özgür bir toplumda izin verilen pek çok şiddetli ve usulsüz davranışlar bir sonraki dönemin daha

resmi ve işbirliğine dayalı ortamında artık kabul görmüyordu. Kısacası şehir yaşamına geçişle, atalarımızdan daha uysal daha sosyalleşmiş ve de uygarlaşmış bir kuşak yaratılmıştır.

17. (Paragraf 117) Sistem savunucuları, bir ya da iki oy ile karara varılan seçimler gibi olaylardan bahsetmekten hoşlanırlar ama bu tür olaylara fazla rastlanmaz.

18. (Paragraf 119) “Bugün, teknolojik açıdan ilerlemiş topraklarda, insanlar coğrafi, dini ve politik farklılıklara rağmen birbirlerine çok benzer hayat sürerler. Chicago’daki Hristiyan bir banka memurunun, Tokyo’daki Budist bir banka memurunun ve Moskova’daki komünist bir banka memurunun hayatları birbirlerine, binlerce yıl önce yaşamış basit bir adamın hayatından çok daha benzerdir. Bu benzerlikler, ortak teknolojinin sonucudur...” L. Sprague de Camp, “Eski Mühendisler” (The Ancient Engineers) Ballantine baskısı, syf. 17. bu üç banka memurunun hayatları AYNI değildir. İdeolojinin biraz etkisi vardır. Ama tüm teknolojik toplumların, canlı kalmak için YAKLAŞIK olarak aynı yörünge üzerinde gelişmeleri gerekir.

19. (Paragraf 123) Sorumsuz bir genetik mühendisinin bir çok terörist yarattığını bir düşünsenize.

20. (Paragraf 124) Tıbbi ilerlemenin arzu edilmeyen sonuçlarına bir başka örnek olarak, kanseri önleyen bir çare bulunduğunu farz edin. Eğer tedavi sadece elit tabakanın karşılayabileceği gibi pahalı olursa, bu durum onların kanserojen maddelerin çevreye karışmasını önleme isteklerini büyük ölçüde azaltacaktır.

21. (Paragraf 128) Çoğu insan bir çok şeyin kötü bir şey ile sonuçlanacağını mantığa aykırı bulabileceğinden, biz bunu bir kıyas ile örnekliyoruz. Farz edin ki Bay A, Bay B ile satranç oynuyor. Üstat Bay C de, Bay A’nın omzunun üstünden oyunu izliyor. Bay A elbette oyunu kazanmak ister, yani Bay C ona iyi bir hamle gösterirse, Bay A’ya bir iyilik yapmış olur. Ama şimdi farz edin ki Bay C, Bay A’ya TÜM hamlelerinin nasıl yapacağını söylüyor. Her defasında, Bay A’ya en iyi hamleyi göstererek bir iyilik yapmış olur, ama onun adına TÜM hamleleri yapmakla aslında oyunu bozmuş olur, çünkü eğer onun hamlelerini hep başka birisi yapacaksa, Bay A’nın oyunu oynamasının hiçbir anlamı kalmaz. Modern insanın durumu Bay A’ninkine benzer. Sistem, bireyin hayatını pek çok yönden kolaylaştırır, ama bunla birlikte onu kendi kaderini kontrol etmekten yoksun bırakır.

22. (Paragraf 137) Biz burada sadece ana görüş içindeki zıt değerler ile ilgileniyoruz. Sadeliği korumak için vahşi doğanın, insanın ekonomik refahından daha önemli olduğu şeklindeki “yabancı” görüşleri konu dışı bırakıyoruz.

23. (Paragraf 137) Kişisel çıkar, ille de MADDİ kişisel çıkar anlamına gelmez. Bazı psikolojik ihtiyaçların yerine getirilmesi ile de ilgilidir. Kişinin ideolojisinin ya da dininin gelişmesine yardım etmesi gibi.

24. (Paragraf 139) Bir ön şart: Bazı bölgelerde salık verilen belirli bir dereceye kadar özgürlüğe izin vermek sistemin yararınadır. Örneğin, ekonomik özgürlüğün (belirli sınırlamalar ve kısıtlamalarla) ekonomik büyümeyi olumlu yönde etkilediği ortaya çıkmıştır. Ama, ancak planlanmış ve sınırları çizilmiş özgürlük sistemin yararınadır. Birey her zaman bir tasmayla bağlanmalıdır, bazen bu tasma uzun bırakılsa bile, (bkz. 94-97. paragraflar)

25. (Paragraf 143) Bir toplumun ayakta kalabilmesi için gerekli güç ya da potansiyelin her zaman için o toplumun insanlara uyguladığı baskı ya da verdiği sıkıntı ile ters orantılı olduğunu söylemek istemiyoruz. Durum kesinlikle böyle değildir. Pek çok ilkel toplumun insanlara Avrupa toplumlarının uyguladığından daha az baskı uyguladığına dair yeterli kanıt vardır, ama Avrupa toplumları,

herhangi bir ilkel toplumdan çok daha etkili olmuştur ve bu tür toplumlarda olan mücadelelerden teknolojinin sağladığı avantajlar sayesinde her zaman için başarılı çıkmıştır.

26. (Paragraf 147) Eğer, suçları bastırdığı için daha etkili bir yasak uygulamanın iyi olduğunu düşünüyorsanız, unutmayın ki sistemin suç olarak tanımladığı bir şeyi biz mutlaka suç olarak görmeyebiliriz. Bugün esrar içmek bir “suç”tur ve Amerika’nın bazı bölgelerinde ruhsatsız ateşli silahlı bulundurmamak da suçtur. Yarın, ruhsatlı ya da ruhsatsız herhangi bir ateşli silaha sahip olmak bir suç sayılabilir ve aynı şey tokat atmak gibi çocuk yetiştirmede onaylanmayan metotların başına gelebilir. Bazı ülkelerde, muhalif politik fikirlerin ifade edilmesi bir suçtur ve hiçbir anayasa ya da politik sistem sonsuza dek sürmediğine göre, gelecekte ABD’de de bunun olmayacağına dair bir garanti yoktur. Eğer bir toplumun geniş, güçlü bir yasal uygulama kurumuna ihtiyacı varsa, bu o toplumda ciddi bir yanlışlığın olduğunu gösterir; eğer insanların çoğu kurallara uymayı reddediyor, ya da sadece zorunlu olduklarından uyuyorsa, toplum insanlar üzerinde şiddetli bir baskı uyguluyor demektir. Geçmişte pek çok toplum, az bir yasal uygulama ile hatta hiçbir yasa uygulaması olmaksızın varlıklarını sürdürmüştür.

27. (Paragraf 151) Elbette geçmiş toplumların insan davranışını etkileyecek imkanları vardı, ama bunlar günümüzde geliştirilen teknolojik imkanlarla karşılaştırıldığında çok ilkel ve etkisiz kalmaktadır.

28. (Paragraf 152) Ancak, bazı psikologlar insan özgürlüğünü küçümsediklerin ifade ettiler. Matematikçi Claude Shannon Omni de (Ağustos 1987) şunları söylüyordu: “Köpekler insanlar için ne ise, bizim de robotlar için öyle olacağımız bir zamanı gözümün önüne getiriyorum ve makineleri destekliyorum.”

29. (Paragraf 154) Bu bir bilim-kurgu değildir. 154. paragrafı yazdıktan sonra Scientific American’da bilim adamlarının, potansiyel suçluları teşhis edebilmek ve biyolojik ve psikolojik etkenlerin bir birleşimi ile onları tedavi edebilmek için, teknikler geliştirmekte olduklarını anlatan bir makaleye rastladık. Bazı bilim adamları yakın gelecekte geçerli hale gelebilecek bu tedavinin zorla uygulanmasını destekliyor. (bkz. “Suçlu Öğeyi Ararken”, W. Wayt Gibbs, Scientific American, Mart 1995) Belki bu tedavinin sadece canilere uygulanacağını düşünerek sorun olmadığını düşünebilirsiniz. Ama elbette bu kadarıyla kalmayacaktır. Daha sonra sarhoş sürücü olması muhtemel kişilere (Onlar da insan hayatı için tehlikelidir), belki sonra çocuklarını tokatlayan kilere, ağaç kesme makinelerine sabotaj düzenleyen çevrecilere ve sonunda sistem için sakıncalı davranan herkese bir tedavi uygulanacaktır.

30. (Paragraf 184) Teknolojiye bir karşı görüş olarak doğanın başka bir avantajı da pek çok insan için doğanın, dini çağrıştıran bir saygınlık taşımasıdır. Böylece doğa belki de dini bir esasa dayanarak yüceleştirilebilir. Pek çok toplumda, dinin kurulu düzen için bir destek ve mazeret görevi gördü doğrudur, ama dinin isyan için bir temel oluşturduğu da doğrudur. Günümüzde, din ya dar, basiretsiz bir bencillik için (Bazı muhafazakarlar bu şekilde kullanıyorlar.) kullanılmakta, ya kolay pata kazanmak için sömürülmekte (pek çok İncil vaizi tarafından), ya kaba bir irrasyonalizme sürüklenmekte (Aşırı tutucu Protestan tarikatları, “mezhepler”) ya da sadece varlığını sürdürmektedir (Katolik, orta yol Protestanlık). Teknolojiye karşı olan isyana dini bir öğe katmak yararlı olabilir; günümüzde Batı toplumunun güçlü bir dini temeli olmadığı da düşünülürse. Batı’nın son zamanlarda tanık olduğu, güçlü, yaygın, dinamik bir dine en yakın şey solculuğun sözde dini idi, ama bugün sol dağılmıştır ve kesin, ortak, etkileyici bir hedefi yoktur. Bu nedenle toplumumuzda teknoloji karşıtı, doğa temeline dayalı bir din ile doldurulabilecek bir dini boşluk vardır. Ama bu rolü üstlenecek suni bir din uydurmaya çalışmak bir hata olur. Böylesi uydurulmuş din büyük olasılıkla başarısızlıkla sonuçlanır. Örneğin “Gaia” dinini ele alalım. Üyeleri GERÇEKTEN inançlılar mı yoksa sadece numara mı yapıyorlar? Eğer numara ise, dinleri fiyasko ile sonuçlanır. Eğer o dine GERÇEKTEN inanmıyorsanız ve diğer insanlar üzerinde derin, güçlü, hakiki bir etkisi olmadığını görüyorsanız,

belki de en iyisi onu doğa ile teknolojinin arasındaki mücadeleye karıştırmamaktır.

31. (Paragraf 189) Böyle bir son teşebbüsün edildiğini farz edelim. Muhtemelen, endüstri sistemi az çok aşamalı ya da azar azar bir biçimde yok edilebilir. (bkz. 4-167. paragraflar ve not 4)

32. (Paragraf 193) Devrimin, endüstri sisteminin bir dereceye kadar aşamalı ve acısız parçalanması ile sonuçlanabilecek, teknolojiye karşı etkili değişim hareketlerinden oluşması bile mümkündür, (zayıf bir olasılık) ama bu gerçekleşirse çok şanslı sayılırız. Teknolojik olmayan bir topluma geçişin çok zor, güçlükler ve felaketler ile dolu olacağı bellidir.

33. (Paragraf 195) Bir toplumun ekonomik ve teknolojik yapısı, sokaktaki adamın nasıl yaşayacağını belirlemede politik yapısından çok daha önemlidir. (bkz. 95-119. paragraflar ve not 16, 18)

34. (Paragraf 215) Bu açıklama bizim özel anarşizm anlayışımız ile ilgilidir. Çok çeşitli sosyal davranışlara “anarşist” denilmiştir ve kendilerini anarşist olduğunu düşünen bir çok kimse, paragraf 215’teki açıklamamızı kabul etmeyebilir. Bu arada, şiddete başvurmayan bir anarşist hareket de vardır ve üyeleri büyük olasılıkla FC’yi anarşist olarak kabul etmezler ve FC’nin şiddet içeren metotlarını onaylamazlar.

35. (Paragraf 219) Bir çok solcuyu duydukları kin harekete geçirir, ama bu kin muhtemelen, güç için duyulan, tatmin olmayan bir ihtiyaca dönüşür.

36. (Paragraf 229) Toplumumuzda, (bugünkü halleri ile) bu HAREKETLERDEN yana olan birini kastettiğimizi anlamak önemlidir. Kadınların, eşcinsellerin, vs... eşit haklara sahip olması gerektiğine inanan bir kişinin mutlaka solcu olması gerekmez. Toplumumuzda var olan; feminizm, eşcinsel hakları, vs... hareketleri solculuğa özgü bir ideolojik ton taşırlar ve eğer biri örneğin kadınların eşit haklara sahip olması gerektiğini savunuyorsa, bu mutlaka o kişinin feminizm hareketinin de bir savunucusu olması gerektiğini göstermez.

Not: Eğer telif hakları sorunu, bu uzun alıntının yayınlanmasını engellerse, lütfen Not 16’yı şu şekilde değiştiriniz.

16. (Paragraf 95) Amerikan kolonileri, İngiliz egemenliği altında iken, özgürlüğün, Amerikan Anayasası’nın yürürlüğe girmesinden sonra olduğundan daha az sayıda ve daha az etkili bir yasal teminatı vardı, yine de endüstri öncesi Amerika’sında, Bağımsızlık Savaşı’nın hem öncesinde, hem de sonrasında, bu ülkede Endüstri Devrimi’nin yaşanmasından sonra olduğundan daha fazla kişisel özgürlük vardı. Hugh Davis Graham ve Ted Robert Gurr tarafından yayına hazırlanmış Roger Lane’in “Amerika’da Şiddetin Tarihi ve Karşılaştırmalı Perspektifler” kitabının 12. bölümünde, endüstri öncesi Amerika’sında, sokaktaki adamın nasıl bugün olduğundan daha fazla bağımsızlığı ve özerkliği olduğu ve endüstri sürecinin doğal olarak nasıl kişisel özgürlüğün kısıtlanmasına yol açtığı açıklanıyor.